

ГЕНДЕРНЕ ОБЛИЧЧЯ ЖИТОМИРА: ВЧОРА, СЬОГОДНІ, ЗАВТРА

АНАЛІТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

Проект співфінансується Європейським Союзом
та Програмою розвитку ООН (ПРООН).
Проект виконується ПРООН

<http://gender.undp.org.ua>

ПРОГРАМА РІВНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ ТА ПРАВ ЖІНОК В УКРАЇНІ

**Шановні житомиряни та житомирянки,
колеги та колежанки!**

Ви тримаєте в руках аналітичне дослідження становища жінок та чоловіків нашого міста «Гендерне обличчя Житомира: вчора, сьогодні, завтра». Таке масштабне дослідження в нашому місті проведено вперше з метою реального відображення становища жінок і чоловіків в економічній, політичній, соціальній сферах, в освіті, у сфері охорони здоров'я тощо, удосконалення програм соціально-економічного розвитку, визначення тих галузей, напрямків, які особливо потребують змін. Проведений аналіз виявив так звані проблемні зони, які повинні стати ключовими аспектами гендерної політики і бути відображеними у міських програмах. Визначальним фактором у забезпеченні рівних прав та можливостей жінок і чоловіків має стати стабілізація економіки, поліпшення життєвого рівня, забезпечення зайнятості, створення умов, за яких і жінки, і чоловіки могли б брати активну участь у суспільно-політичному житті та процесах прийняття рішень, мали можливість гармонійно поєднувати сімейні та професійні обов'язки, відпочинок та роботу. Адже саме від цього значною мірою залежить як сьогодення, так і майбутнє країни.

Хочу висловити подяку усім, хто причетний до створення цього дослідження. Це прекрасний путівник для нас, щоб удосконалювати свою діяльність на благо нашого міста, країни в цілому.

Ми пишаємося досягненнями, визнаємо проблеми, працюємо, щоб їх подолати, зробити наше місто територією, сприятливою для людини.

Житомирський міський голова

В. Дебой

Держстат України
Головне управління
статистики
у Житомирській області

Житомирська
міська рада

Управління у справах
сім'ї, молоді та спорту
Житомирської
міської ради

ПРОГРАМА РІВНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ ТА ПРАВ ЖІНОК В УКРАЇНІ ЄС-ПРООН

*Empowered lives.
Resilient nations.*

ГЕНДЕРНЕ ОБЛИЧЧЯ ЖИТОМИРА: ВЧОРА, СЬОГОДНІ, ЗАВТРА

АНАЛІТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

ЖИТОМИР
2011 РІК

УДК 316.346.2(477.42)

ББК 60.54(4Укр-4Жит)

Г34

Гендерне обличчя Житомира: вчора, сьогодні, завтра: Запоріжжя: Друкарський світ, 2011. – 156 с.

ISBN 978-966-2333-30-5

Аналітичне дослідження «Гендерне обличчя Житомира: вчора, сьогодні, завтра» розкриває стан впровадження гендерної рівності у місті впродовж часу дії Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» у 2006-2010 роках.

Дослідження виконано Головним управлінням статистики у Житомирській області за ініціативою управління у справах сім'ї, молоді та спорту Житомирської міської ради.

Брали участь у підготовці матеріалів:

– Головне управління статистики у Житомирській області: керівництво; відділ статистики населення; управління статистики праці та вибірових обстежень населення; управління статистики послуг; управління інформатизації; відділ взаємодії з користувачами статистичної інформації.

– Житомирська міська рада: керівництво; управління у справах сім'ї, молоді та спорту; управління охорони здоров'я; управління освіти; Житомирський міський центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.

– Богунська та Корольовська районні ради м. Житомира: керівництво; управління праці та соціального захисту населення.

– УМВС України в Житомирській області: керівництво; відділ профілактики правопорушень.

– Державна служба зайнятості у м. Житомирі.

– Центр гендерної освіти Житомирського державного університету ім. І.Франка: директорка Центру О.Л. Остапчук; координаторка проектів Центру С.В. Котова-Олійник – ст. викладач кафедри менеджменту освіти Житомирського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

– Експерт з гендерних питань С.В. Євченко.

Дослідження призначено для органів державної влади та органів місцевого самоврядування, громадських організацій, науковців та інших фахівців, які займаються або цікавляться гендерною проблематикою.

При використанні даних дослідження посилання на джерело інформації є обов'язковим.

За редакцією І.Л. Сугак, О.М. Сарно

Відповідальні за випуск Г.М. Шалімова, С.В. Євченко

Довідки за тел: (0412) 22-93-69, 43-87-64

Головне управління статистики у Житомирській області

вул. Я.Гамарника, 6-а, м. Житомир, 10003, Україна

тел./факс: (0412) 47-38-33, 22-46-56

електронна пошта: stat@zt.ukrstat.gov.ua

веб-сайт: www.zt.ukrstat.gov.ua

Вих. №09/2-10/354 від 06.10.2011р.

Видано за фінансової підтримки Програми розвитку ООН та Європейського Союзу. Думки, висновки чи рекомендації належать авторам та упорядникам цього видання і не обов'язково відображають погляди ПРООН чи інших організацій та закладів системи ООН або Європейського Союзу.

Не для продажу.

ISBN 978-966-2333-30-5

© Головне управління статистики у Житомирській області, 2011

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА		7
Скорочення та умовні позначення		8
Визначення термінів		9
РОЗДІЛ I	Демографічна ситуація	11
РОЗДІЛ II	Представництво жінок і чоловіків в органах державної влади та органах місцевого самоврядування	35
РОЗДІЛ III	Зайнятість населення міста	41
3.1.	Участь в економічній діяльності	42
3.2.	Забезпечення професійного росту	45
3.3.	Безробіття серед жінок та чоловіків	48
РОЗДІЛ IV	Освіта та наука	65
РОЗДІЛ V	Стан здоров'я жінок та чоловіків, фізична культура і спорт	85
5.1.	Стан здоров'я жінок та чоловіків	86
5.2.	Фізична культура і спорт	94
РОЗДІЛ VI	Сімейна політика	99
6.1.	Соціальне становище сімей	100
6.2.	Партнерство у сім'ї	104
6.3.	Дозвілля та відпочинок	105
6.4.	Соціальний захист	111
6.5.	Насильство в сім'ї та злочинність	118
РОЗДІЛ VII	Формування гендерної культури засобами зовнішньої реклами	125
РОЗДІЛ VIII	Міський механізм забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків	135
8.1.	Міський механізм забезпечення гендерної рівності (на прикладі м.Житомира)	136
8.2.	Діяльність центру гендерної освіти Житомирського державного університету ім. І.Франка	141
8.3.	Участь у громадському житті міста	148
ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ		151

ПЕРЕДМОВА

Україна на демократичному шляху розвитку спрямовує свою законодавчу та державну діяльність на створення відносин ґендерного паритету між жінками і чоловіками в усіх сферах суспільного життя.

Основні засади ґендерного розвитку в Україні викладені у Конституції. Там зазначено, що всі громадяни, незалежно від статі, мають рівні конституційні права та свободи; вони є рівними перед законом. Це забезпечується через надання жінкам і чоловікам рівних прав та можливостей для самореалізації в усіх сферах життя; це означає, що сім'я, дитинство, материнство і батьківство охороняються державою (статті 3, 21, 24, 51). Базовим документом щодо формування політики з питань рівності жінок і чоловіків став Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» (2005).

Хоча українське законодавство практично не має положень, що закріплювали б дискримінацію жінок або чоловіків, але декларація рівних прав чоловіків та жінок ще не є гарантом реальної рівноправності. Щоденна практика засвідчує, що ґендерний паритет, проголошений законами України, в реальному житті часто порушується, хоча переважно в прихованому вигляді.

Коли суспільство зрозуміє, що саме спільна праця чоловіка і жінки, спільне творення законів, прийняття рішень та управління принесуть державі достаток, саме тоді ми житимемо гідно.

В даному аналітичному дослідженні розглянуті ґендерні аспекти соціально-економічного розвитку міста Житомира у 2006-2010 роках, основні демографічні тенденції, міститься аналіз ґендерного розподілу праці, зайнятості та безробіття, освітнього і професійного росту жінок та чоловіків, формування ґендерної культури засобами зовнішньої реклами тощо.

Метою дослідження є відображення реального становища жінок і чоловіків міста в економічній та політичній сферах, в освіті та охороні здоров'я, дозвіллі та відпочинку, громадському житті.

Аналітичне дослідження ґендерного обличчя Житомира надає інформацію на рівні міста для більш ефективної роботи щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, сприятиме підвищенню громадської ґендерної обізнаності та ґендерної чутливості, покращенню роботи державних службовців, врахуванню ґендерного компонента при розробці місцевих програм та заходів.

СКОРОЧЕННЯ

тис.	– тисяча
млн	– мільйон
грн	– гривня

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

тире (–)	– явища не було
крапки (...)	– відомості відсутні
нуль (0; 0,0)	– явище існувало, але у вимірах, менших за ті, що можуть бути виражені використаними в таблиці цифровими розрядами
символ (х)	– заповнення рубрики за характером явища не має сенсу
“з них”, “у тому числі”	– означає, що наведені не всі доданки загальної суми

ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНІВ

Гендер – поняття відноситься до соціальних відмінностей і відносин між чоловіками і жінками, які є набутими, здатними змінюватися з часом і можуть значно розрізнятися в різних суспільствах і культурах. Ці відмінності і відносини є соціально обумовленими і засвоюються в процесі соціалізації. Вони визначають те, що вважається доречним і належним для представників кожної статі. Крім того, вони залежать від конкретних умов і можуть змінюватися.

Гендер – соціокультурна категорія і колективні уявлення, завдяки яким біологічні відмінності статей переводять на мову соціальної культурної диференціації. Це соціальний інститут, засіб організації суспільств, який впливає на соціальні ролі чоловіка і жінки та закріплює певні зразки їх поведінки, соціально-рольовий статус, який визначає соціальні можливості в освіті, професійній діяльності, доступі до влади, сімейній ролі та репродуктивній поведінці.

Гендерна рівність, або рівність між чоловіками і жінками, пов'язана з ідеєю про те, що всі люди, як чоловіки, так і жінки, мають право вільно розвивати свої особисті здібності і здійснювати вибір без обмежень, заснованих на стереотипах, жорсткому закріпленні гендерних ролей і упередженнях.

Гендерна рівність – процес справедливого ставлення до жінок і чоловіків. Для забезпечення справедливості критерії часто повинні компенсувати історичні та соціальні перешкоди, які не дають змоги жінкам і чоловікам існувати в різних умовах. Справедливість веде до рівноправності.

Гендерна рівність у сфері праці – рівність можливостей у сфері зайнятості; рівна винагорода за працю рівної цінності; рівний доступ до безпечних і здорових умов праці та до соціального забезпечення; рівність прав в об'єднаннях і колективних переговорах; рівні можливості в області цілеспрямованого професіонального розвитку та кар'єрного росту; справедливий як для чоловіків, так і для жінок баланс між роботою та сімейним життям; рівна участь в процесах ухвалення рішень, у тому числі й в основних органах Міжнародної організації праці (МОП).

Гендерна рівноправність – рівне оцінювання суспільством подібностей і відмінностей між жінкою і чоловіком.

Гендерна справедливість означає справедливе поводження з жінками і чоловіками з урахуванням їх потреб. Це може припускати рівне поводження з ними або неоднакове поводження, яке, проте, вважається рівноцінним з погляду прав, пільг, зобов'язань та можливостей. Гендерне рівноправ'я – це засіб, а гендерна рівність – мета.

Гендерна політика – це комплексна цілеспрямована діяльність держави, міжнародних та недержавних організацій щодо інтегрування гендерного підходу для

ліквідації усіх форм дискримінації за ознакою статі в суспільстві. Таким чином, вона є не просто окремих напрямком державної політики, а інтегруючим компонентом усіх складових напрямків політики держави, враховуючим її вплив на представників різної статі.

Просуваючись на шляху інтегрування в європейське співтовариство, Україна орієнтується на досягнуті там стандарти, в тому числі й в питаннях гендерної політики.

Гендерні стратегії – визначення суспільно значущих гендерних спрямувань у діяльності соціумів та їх організаційних структур, спрямованих на утвердження гендерної демократії у суспільстві з метою розвитку гендерної культури. Гендерні стратегії в державній політиці означають, що погляди, знання, досвід, потреби та інтереси як жінок, так і чоловіків повною мірою беруться до уваги при розробці політики в усіх сферах життя, плануванні та прийнятті рішень; що питання гендерної рівності є центральними при аналізі й прийнятті політичних рішень у середньострокових планах, бюджетах, програмах, діяльності інституційних структур. Гендерна політика і відповідні до неї гендерні стратегії спрямовані на створення суспільства гендерної рівності.

Гендерний аналіз – це системний засіб для вивчення соціально-економічних відмінностей між жінками та чоловіками. В ході такого аналізу досліджуються характерні для жінок та чоловіків конкретні види діяльності, умови існування, потреби, їх доступ до ресурсів і контроль над ресурсами, а також доступ до переваг розвитку і до процесів ухвалення рішень. Гендерний аналіз припускає вивчення всіх цих взаємозв'язків та інших чинників у більш широкому соціальному, економічному, політичному і екологічному контексті.

Сексизм – дискримінація за ознакою статі.

Ейджизм – дискримінація за віком.

РОЗДІЛ І

ДЕМОГРАФІЧНА СИТУАЦІЯ

СИТУАЦІЯ
ДЕМОГРАФІЧНА
РОЗДІЛ І

За даними відділу статистики населення Головного управління статистики, чисельність постійного населення м. Житомира на 1 січня 2011р. становила 270,5 тис. осіб, у тому числі чисельність жінок складала 145,7 тис. осіб (53,9%), а чоловіків – 124,8 тис. осіб (46,1%). Упродовж останніх п'яти років загальна кількість мешканців обласного центру скоротилася на 4,2 тис. осіб (на 1,5%), у тому числі за рахунок осіб жіночої статі – на 1,9 тис. осіб (на 1,3%), а чоловічої – на 2,3 тис. осіб (на 1,8%).

Чисельність жінок та чоловіків

(на 1 січня; осіб)

	Все населення	Жінки	Чоловіки	На 1000 жінок припадає чоловіків	Частка в загальній кількості населення, %	
					жінки	чоловіки
2006	274681	147538	127143	862	53,7	46,3
2007	273004	146754	126250	860	53,8	46,2
2008	271197	145830	125367	860	53,8	46,2
2009	270618	145619	124999	858	53,8	46,2
2010	270457	145626	124831	857	53,8	46,2
2011	270498	145682	124816	857	53,9	46,1

На формування чисельності як жінок, так і чоловіків впливали природний та міграційний рухи населення. Вплив цих факторів не був однаковим.

Упродовж 2006-2008 років головним чинником зменшення чисельності жінок міста було міграційне скорочення, на яке припало 84,1% загального: кількість вибулих з міста за ці роки жінок перевищила кількість прибулих на 1614 осіб.

Природні процеси були менш впливовими, адже кількість померлих упродовж 2006-2008 років жінок була більшою за кількість народжених за ці роки дівчаток на 305 осіб (15,9%).

У 2009-2010 роках чисельність жінок обласного центру збільшилась на 63 особи, причому у 2009 р. через природний приріст жіночого населення у 76 осіб при від'ємному сальдо міграції у 69 осіб, а у 2010 р., навпаки, за рахунок міграційного приросту жіночого контингенту (131 особа) при природному скороченні у 75 осіб.

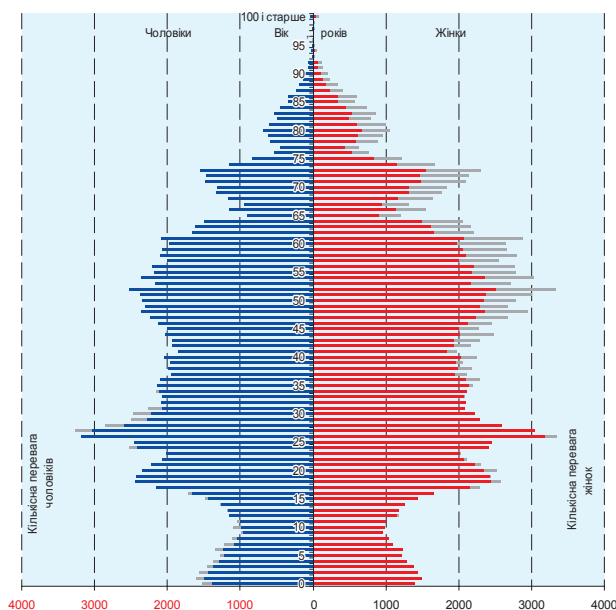
Міграційний рух населення за статтю

(осіб)

	Кількість прибулих			Кількість вибулих			Міграційний приріст (скорочення)		
	обидві статі	жінки	чоловіки	обидві статі	жінки	чоловіки	обидві статі	жінки	чоловіки
2006	4824	2690	2134	6014	3302	2712	-1190	-612	-578
2007	4780	2566	2214	6192	3420	2772	-1412	-854	-558
2008	5440	2990	2450	5825	3138	2687	-385	-148	-237
2009	4658	2538	2120	4973	2607	2366	-315	-69	-246
2010	5734	3091	2643	5588	2960	2628	146	131	15

Однією з найважливіших характеристик населення є співвідношення статей. Структура населення міста характеризується перевагою чисельності жінок: на кожну тисячу осіб жіночої статі в м. Житомирі на початок 2011р. припадало 857 чоловіків (в області – 862). Таке співвідношення не є сталим для різних вікових груп, що дуже добре ілюструє статеві-вікова піраміда. Так, серед дітей молодших 15 років на кожну тисячу дівчаток припадало 1057 хлопчиків, у віковій групі 15-24 роки переважали жінки: на 1000 жінок припадало 982 чоловіка. Вікова група 25-34 роки знову характеризувалася чисельною перевагою чоловіків – 1082 на 1000 жінок, а з 35 років чисельність жінок вже стабільно перевищує чисельність осіб чоловічої статі по всіх вікових групах. Це перевищення посилюється з віком: у віковій групі 35-39 років на 1000 жінок припадало 937 чоловіків, у 45-49 років – 821, у 55-59 років – 717, а у віці старше 70 років на 1000 жінок припадав лише 491 чоловік. Найбільш чисельними були жінки у віці 26 років – 3181 особа, найбільше ж чоловіків було у віці 27 років (3255 осіб). Слід зазначити, що на початок 2011р. в м. Житомирі проживало 42 довгожителів і всі вони – жінки у віці 100 років і старші.

Статеві-вікова піраміда станом на 1 січня 2011 року

Житомирянки старші чоловіків міста на 4,4 року: їх середній вік становив 40,2 року проти 35,8 року чоловіків. Загальне навантаження на осіб працездатного віку серед жінок значно вище, ніж серед чоловіків: 680 проти 422, причому навантаження особами старшими працездатного віку відрізняється ще більш: 454 жінок у віці старшому за працездатний на 1000 жінок працездатного віку та 186 чоловіків у віці старшому за працездатний на 1000 чоловіків працездатного віку. Але ця різниця пояснюється тим, що пенсійний вік жінок нижчий, ніж у чоловіків, і відповідно чисельність жінок пенсійного віку та їх питома вага значно більша, ніж чисельність і питома вага чоловіків старших працездатного віку.

Середній вік населення

(на 1 січня; років)

	Обидві статі	Жінки	Чоловіки
2006	37,1	39,0	34,9
2007	37,4	39,3	35,2
2008	37,7	39,6	35,4
2009	37,8	39,8	35,5
2010	38,0	40,0	35,7
2011	38,2	40,2	35,8

Низький рівень народжуваності є однією з важливих причин зменшення чисельності населення. Зниження народжуваності має глобальний характер і обумовлений цілою низкою причин: економічних, соціальних, психологічних, біологічних. Це є, передусім, наслідком зміни соціального статусу жінки, розширення сфери її позасімейних інтересів, підвищення рівнів освіти та зайнятості. Багаторазове зниження дитячої смертності зробило неактуальним народження багатьох дітей як основи благополуччя та гарантії забезпечення батьків на старість. Сучасний рівень народжуваності у місті забезпечує лише половину того, що необхідно для простого відтворення населення, тобто заміни покоління батьків тією ж чисельністю покоління дітей. Сумарний показник народжуваності хоча і збільшувався упродовж 2002-2009 років, досягши рівня 1,4 дитини у розрахунку на одну жінку у 2009 р., знову зменшився до 1,3 дитини у минулому році. Тому немає підстав очікувати істотного збільшення сумарного коефіцієнту народжуваності у найближчій перспективі.

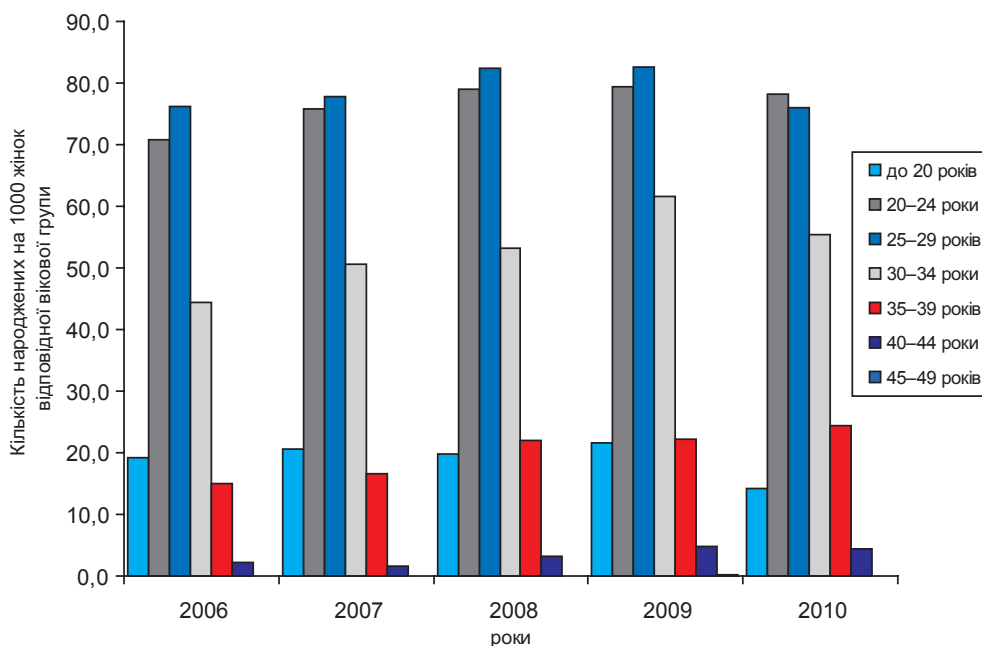
Народжуваність, смертність, природний приріст населення

(осіб)

	Кількість народжених			Кількість померлих			Природний приріст (скорочення)		
	обидві статі	дівчатка	хлопчики	обидві статі	жінки	чоловіки	обидві статі	жінки	чоловіки
2006	2734	1315	1419	3221	1487	1734	-487	-172	-315
2007	2898	1407	1491	3293	1477	1816	-395	-70	-325
2008	3060	1472	1588	3254	1535	1719	-194	-63	-131
2009	3180	1542	1638	3026	1466	1560	154	76	78
2010	2937	1400	1537	3042	1475	1567	-105	-75	-30

Найвищі показники народжуваності упродовж 2006-2009 років були притаманні жінкам-житомирянкам у віці 25-29 років – від 76,2 дітей у 2006 р. до 82,6 народжених на 1000 жінок цього віку у 2009 р. Торік найвищий рівень народжуваності спостерігався серед жінок у віці 20-24 роки – 78,2 дитини на 1000 жінок цієї вікової групи, а у віці 25-29 років – 76 дітей на 1000 жінок цього віку. У порівнянні з 2006 р. у 2010 р. зросли рівні народжуваності серед жінок старших вікових груп: у віковій групі 30-34 роки – з 44,4 до 55,5; у 35-39 років – з 15,0 до 24,4; у 40-44 роки – з 2,2 до 4,4 дітей на 1000 жінок відповідного віку. Серед жінок молодших 20 років показники народжуваності, навпаки, зменшилися з 19,2 до 14,3 дітей на 1000 жінок у віці 15-19 років. У минулому році більшість дітей в обласному центрі – 2351, або 80% – народилися в повноцінних сім'ях, тобто їх батьки перебували у зареєстрованому шлюбі. Більше половини народжених у 2010 р. – це перші за порядком народження діти. Слід зазначити, що у порівнянні з 2006 р. питома вага первістків зменшилась з 63,1% до 54,2%. Натомість зросла питома вага других (з 31,1% до 37,5%), третіх (з 4,1% до 6,6%) та четвертих (з 1,1% до 1,2%) за черговістю народження дітей.

Народжуваність за віком матері

Серед народжених у 2010 р. на 100 дівчаток припадало 110 хлопчиків. Перевищення числа народжених хлопчиків над кількістю народжених дівчаток передумовлено природою через більш високу смертність чоловіків. Так, саме значна відмінність рівнів смертності у чоловіків та жінок є особливістю показника смертності як в області, так

і в м. Житомирі. У всіх вікових групах, починаючи з 20 років, смертність чоловіків перевищує смертність жінок: у віковій групі 45-49 років – у 3,9 раза, у віковій групі 35-39 та 55-59 років – у 3,2 раза, у віці 40-44 роки – у 2,9 раза. Зі збільшенням віку це перевищення дещо зменшується.

Серед процесів формування шлюбно-сімейного складу населення провідне місце належить шлюбності, оскільки шлюб є передумовою створення сім'ї. Змінам у процесі шлюбності природно притаманна циклічність, тобто підйоми і спади. Так, традиційно у високосні роки шлюбів реєструється менше.

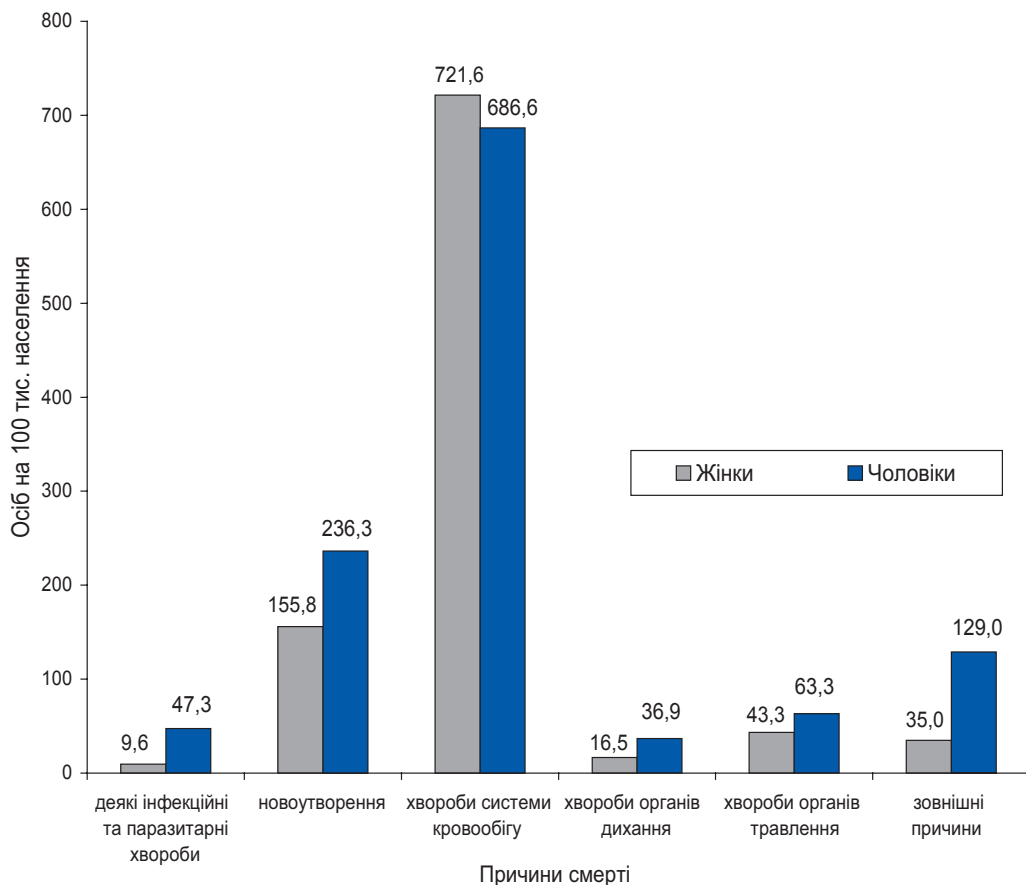
Серед регіонів області рівень шлюбності в м. Житомирі є одним із найвищих. Аналіз вікової структури подружжя свідчить, що більшість жінок і чоловіків беруть шлюб у віці 20-24 роки. У 2010 р. у цьому віці одружилось 935 (45,3% усіх наречених) жінок та 722 (34,9%) чоловіки.

Аналізуючи шлюбні відносини, слід зазначити, що крім шлюбів, які реєструються в органах РАЦС, існують і незареєстровані, так звані, консенсуальні шлюби. Вперше Всеукраїнський перепис населення 2001р. відслідкував кількість осіб, які перебувають у такому шлюбі. У м. Житомирі про незареєстрований шлюб повідомили 3641 чоловіків, або 5,5% всіх одружених чоловіків та 3735 жінок (5,5%).

При аналізі смертності населення в розрізі основних причин смерті простежується чіткий зв'язок між статтю та причинами смерті. Так, у 2010 р. чоловіча смертність від деяких інфекційних та паразитарних хвороб була вища за жіночу у 4,9 раза, від зовнішніх причин – у 3,7 раза, від хвороб органів дихання – у 2,2 раза, від новоутворень та хвороб органів травлення – в 1,5 раза. Водночас жінки частіше від чоловіків помирали від хвороб системи кровообігу (721,6 померлих жінок проти 686,6 померлих чоловіків у розрахунку на 100 тис. осіб відповідної статі). Жінки більш відповідальні у ставленні до свого здоров'я та життя: смертність жінок від нещасних випадків, спричинених дією диму, вогню та полум'я, майже удвічі нижча за чоловічу, від утоплень – у 3 рази, від випадкового отруєння та дії алкоголю – у 3,3 раза, а від самогубств – у 4,2 раза. Від транспортних нещасних випадків чоловіки також гинули у 4,5 раза частіше, ніж жінки, але, в першу чергу, це напевно пов'язано з тим, що вони більше користуються автомобілями, працюють водіями. Таким чином, саме надсмертність чоловіків спричиняє значну різницю у тривалості життя чоловіків та жінок.

У 2010 р. середній вік померлих жінок складав 71,9 року, а чоловіків – лише 62,4 року. Якщо 2-3 роки різниці обумовлені дією біологічних факторів, то решта – соціальних. Зокрема, дається взнаки, що чоловіки частіше працюють на шкідливих виробництвах, частіше потрапляють в аварії на дорогах, хоча б тому, що частіше користуються автомобілями. Вони менше за жінок дбають про своє здоров'я, несвоєчасно звертаються до лікарів, більш схильні до шкідливих звичок.

Смертність жінок та чоловіків за причинами смерті у 2010 році

Стан відтворення населення значною мірою залежить від становища жінки в суспільстві. Жінки загалом більш чутливі до умов життя взагалі і особливо до обставин, породжених кризою. Тому вкрай необхідно створити умови для підвищення тривалості здорового життя та покращення якості життя населення, вдосконалюючи систему охорони здоров'я, якість харчування, забезпечити можливість контролювати стан свого здоров'я, створити сприятливі умови для функціонування сімей, для народження, розвитку та виховання дітей, створити умови для поєднання батьками, насамперед жінкою, батьківських обов'язків та професійних інтересів.

Необхідно змінювати суспільний світогляд: і влада, і бізнес, і політики усіх рівнів, і кожна людина взагалі має збагнути, що найголовнішою цінністю є людське життя, людський розвиток. І саме цьому має підпорядковуватись все.

1.1. РОЗПОДІЛ ПОСТІЙНОГО НАСЕЛЕННЯ ЗА СТАТТЮ ТА ВІКОМ

(на 1 січня)

	2006			2007			2008		
	обидві статі	жінки	чоловіки	обидві статі	жінки	чоловіки	обидві статі	жінки	чоловіки
Осіб									
Усього	274681	147538	127143	273004	146754	126250	271197	145830	125367
у т.ч. у віці, років:									
0-4	11719	5673	6046	12394	5987	6407	12996	6263	6733
5-9	11456	5627	5829	10819	5318	5501	10560	5177	5383
10-14	15703	7656	8047	14443	7079	7364	13484	6629	6855
15-19	24377	12345	12032	23042	11733	11309	22158	11187	10971
20-24	29453	14523	14930	29480	14540	14940	27752	13824	13928
25-29	22311	10848	11463	22676	10954	11722	23719	11330	12389
30-34	20435	10437	9998	20722	10539	10183	20872	10549	10323
35-39	19089	10127	8962	19109	9977	9132	19172	9955	9217
40-44	21098	11358	9740	20169	10982	9187	19366	10511	8855
45-49	21948	12367	9581	21725	12130	9595	21725	12174	9551
50-54	19748	11143	8605	19848	11301	8547	19712	11219	8493
55-59	16274	9507	6767	17095	9955	7140	17508	10271	7237
60-64	10436	6042	4394	10288	6050	4238	10865	6403	4462
65-69	13292	8054	5238	13156	7977	5179	12086	7317	4769
70 і старші	17342	11831	5511	18038	12232	5806	19222	13021	6201
Питома вага, %									
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
у т.ч. у віці, років:									
0-4	4,3	3,8	4,8	4,5	4,1	5,1	4,8	4,3	5,4
5-9	4,2	3,8	4,6	4,0	3,6	4,4	3,9	3,6	4,3
10-14	5,7	5,2	6,3	5,3	4,8	5,8	5,0	4,6	5,5
15-19	8,9	8,4	9,5	8,4	8,0	9,0	8,2	7,7	8,8
20-24	10,7	9,8	11,7	10,8	9,9	11,8	10,2	9,5	11,1
25-29	8,1	7,4	9,0	8,3	7,5	9,3	8,7	7,8	9,9
30-34	7,4	7,1	7,9	7,6	7,2	8,1	7,7	7,2	8,2
35-39	7,0	6,9	7,0	7,0	6,8	7,2	7,1	6,8	7,3
40-44	7,7	7,7	7,7	7,4	7,5	7,3	7,1	7,2	7,1
45-49	8,0	8,4	7,5	7,9	8,3	7,6	8,0	8,3	7,6
50-54	7,2	7,6	6,8	7,3	7,7	6,8	7,3	7,7	6,8
55-59	5,9	6,4	5,3	6,3	6,8	5,6	6,4	7,0	5,8
60-64	3,8	4,1	3,5	3,8	4,1	3,3	4,0	4,4	3,5
65-69	4,8	5,4	4,1	4,8	5,4	4,1	4,5	5,0	3,8
70 і старші	6,3	8,0	4,3	6,6	8,3	4,6	7,1	8,9	4,9

	2009			2010			2011		
	обидві статі	жінки	чоловіки	обидві статі	жінки	чоловіки	обидві статі	жінки	чоловіки
Осіб									
Усього	270618	145619	124999	270457	145626	124831	270498	145682	124816
у т.ч. у віці, років:									
0-4	13716	6638	7078	14192	6887	7305	14528	7010	7518
5-9	10611	5133	5478	11145	5366	5779	11515	5567	5948
10-14	12705	6284	6421	11899	5908	5991	11298	5573	5725
15-19	21303	10679	10624	20512	10289	10223	20101	10146	9955
20-24	25450	12813	12637	23045	11602	11443	21971	11085	10886
25-29	25743	12272	13471	27485	13332	14153	27640	13561	14079
30-34	21146	10666	10480	21343	10577	10766	21621	10578	11043
35-39	19080	9886	9194	19468	10119	9349	19694	10166	9528
40-44	18723	10150	8573	18191	9800	8391	18190	9781	8409
45-49	21256	11767	9489	20833	11457	9376	20101	11039	9062
50-54	20220	11670	8550	20208	11710	8498	20527	11801	8726
55-59	17766	10450	7316	17957	10468	7489	18151	10574	7577
60-64	11926	7072	4854	13145	7912	5233	14605	8859	5746
65-69	10827	6556	4271	9984	6053	3931	9030	5506	3524
70 і старші	20146	13583	6563	21050	14146	6904	21526	14436	7090
Питома вага, %									
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
у т.ч. у віці, років:									
0-4	5,1	4,6	5,7	5,2	4,7	5,9	5,4	4,8	6,0
5-9	3,9	3,5	4,4	4,1	3,7	4,6	4,3	3,8	4,8
10-14	4,7	4,3	5,1	4,4	4,1	4,8	4,2	3,8	4,6
15-19	7,9	7,3	8,5	7,6	7,1	8,2	7,4	7,0	8,0
20-24	9,4	8,8	10,1	8,5	8,0	9,2	8,1	7,6	8,7
25-29	9,5	8,4	10,8	10,2	9,2	11,3	10,2	9,3	11,3
30-34	7,8	7,3	8,4	7,9	7,3	8,6	8,0	7,3	8,8
35-39	7,1	6,8	7,4	7,2	6,9	7,5	7,3	7,0	7,6
40-44	6,9	7,0	6,9	6,7	6,7	6,7	6,7	6,7	6,7
45-49	7,9	8,1	7,6	7,7	7,9	7,5	7,4	7,6	7,3
50-54	7,5	8,0	6,8	7,5	8,0	6,8	7,6	8,1	7,0
55-59	6,5	7,2	5,8	6,6	7,2	6,0	6,7	7,2	6,1
60-64	4,4	4,9	3,9	4,9	5,4	4,2	5,4	6,1	4,6
65-69	4,0	4,5	3,4	3,7	4,1	3,2	3,3	3,8	2,8
70 і старші	7,4	9,3	5,2	7,8	9,7	5,5	8,0	9,9	5,7

1.2. РОЗПОДІЛ ПОСТІЙНОГО НАСЕЛЕННЯ ЗА ВІКОМ МОЛОДШИМ ЗА ПРАЦЕЗДАТНИЙ, ПРАЦЕЗДАТНИМ ТА СТАРШИМ ЗА ПРАЦЕЗДАТНИЙ

(на 1 січня)

	Осіб				Частка в загальній кількості населення, %		
	все насе- лення	у тому числі у віці:			населення у віці		
		молод- шому за праце- здатний	праце- здатному	стар- шому за праце- здатний	молод- шому за праце- здатний	праце- здатному	стар- шому за праце- здатний
Обидві статі							
2006	274681	42804	181300	50577	15,6	66,0	18,4
2007	273004	41505	180062	51437	15,2	66,0	18,8
2008	271197	40456	178297	52444	14,9	65,8	19,3
2009	270618	40278	176991	53349	14,9	65,4	19,7
2010	270457	40297	175513	54647	14,9	64,9	20,2
2011	270498	40263	174500	55735	14,9	64,5	20,6
Жінки							
2006	147538	20876	91228	35434	14,1	61,9	24,0
2007	146754	20260	90280	36214	13,8	61,5	24,7
2008	145830	19730	89088	37012	13,5	61,1	25,4
2009	145619	19641	88317	37661	13,5	60,6	25,9
2010	145626	19661	87386	38579	13,5	60,0	26,5
2011	145682	19592	86715	39375	13,4	59,5	27,1
Чоловіки							
2006	127143	21928	90072	15143	17,2	70,9	11,9
2007	126250	21245	89782	15223	16,8	71,1	12,1
2008	125367	20726	89209	15432	16,5	71,2	12,3
2009	124999	20637	88674	15688	16,5	70,9	12,6
2010	124831	20636	88127	16068	16,5	70,6	12,9
2011	124816	20671	87785	16360	16,6	70,3	13,1

1.3. ДЕМОГРАФІЧНЕ НАВАНТАЖЕННЯ НА НАСЕЛЕННЯ ПРАЦЕЗДАТНОГО ВІКУ

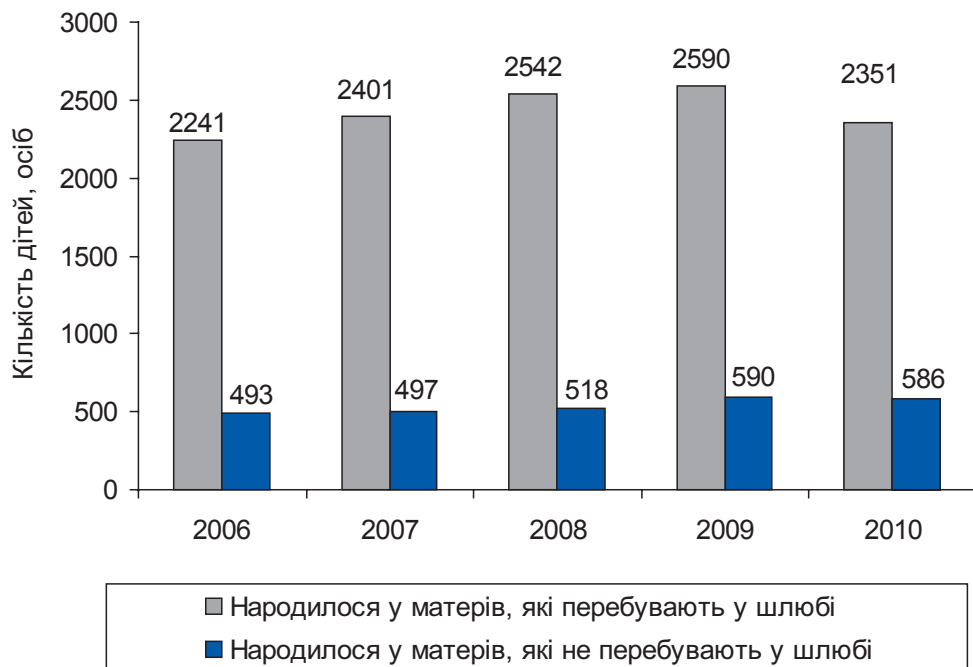
(на 1 січня; на 1000 осіб працездатного віку)

	Загальне навантаження	У тому числі особами у віці:	
		молодшому за працездатний	старшому за працездатний
Обидві статі			
2006	515	236	279
2007	516	230	286
2008	521	227	294
2009	529	228	301
2010	541	230	311
2011	550	231	319
Жінки			
2006	617	229	388
2007	625	224	401
2008	637	222	415
2009	649	222	427
2010	666	225	441
2011	680	226	454
Чоловіки			
2006	411	243	168
2007	406	237	169
2008	405	232	173
2009	410	233	177
2010	416	234	182
2011	422	236	186

1.4. РОЗПОДІЛ НАРОДЖЕНИХ ЗА ВІКОМ МАТЕРІ

	2006	2007	2008	2009	2010
Всього живонароджених, осіб					
Усього	2734	2898	3060	3180	2937
у тому числі у віці, років					
до 15	–	–	–	–	–
15–19	231	236	216	227	146
20–24	1016	1068	1043	966	887
25–29	831	867	972	1057	1022
30–34	466	534	564	654	587
35–39	151	166	219	222	247
40–44	25	18	34	48	43
45–49	–	1	2	3	5
50–54	–	–	–	–	–
55 і понад	–	–	–	–	–
невідомий	14	8	10	3	–
У тому числі у матерів, які перебувають у зареєстрованому шлюбі, осіб					
Усього	2241	2401	2542	2590	2351
у тому числі у віці, років					
до 15	–	–	–	–	–
15–19	161	158	150	152	94
20–24	881	938	913	822	746
25–29	714	750	843	899	845
30–34	355	425	452	510	466
35–39	112	116	154	169	170
40–44	18	13	28	35	26
45–49	–	1	2	3	4
50–54	–	–	–	–	–
55 і понад	–	–	–	–	–
невідомий	–	–	–	–	–
У тому числі у матерів, які не перебувають у зареєстрованому шлюбі, осіб					
Усього	493	497	518	590	586
у тому числі у віці, років					
до 15	–	–	–	–	–
15–19	70	78	66	75	52
20–24	135	130	130	144	141
25–29	117	117	129	158	177
30–34	111	109	112	144	121
35–39	39	50	65	53	77
40–44	7	5	6	13	17
45–49	–	–	–	–	1
50–54	–	–	–	–	–
55 і понад	–	–	–	–	–
невідомий	14	8	10	3	–
У відсотках до загальної кількості народжених					
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
у матерів, які перебувають у зареєстрованому шлюбі	82,0	82,9	83,1	81,4	80,0
у матерів, які не перебувають у зареєстрованому шлюбі	18,0	17,1	16,9	18,6	20,0

1.5. РОЗПОДІЛ НАРОДЖЕНИХ В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД РЕЄСТРАЦІЇ ШЛЮБУ МАТЕРІ

1.6. КОЕФІЦІЄНТИ НАРОДЖУВАНOSTІ ЗА ВІКОВИМИ ГРУПАМИ

(на 1000 жінок відповідної вікової групи)

	2006	2007	2008	2009	2010
Жінки у віці 15–49 років	33,6	36,1	38,8	40,9	38,3
у тому числі у віці, років					
молодшому за 20	19,2	20,6	19,8	21,7	14,3
20–24	70,9	75,9	79,1	79,4	78,2
25–29	76,2	77,8	82,4	82,6	76,0
30–34	44,4	50,6	53,2	61,6	55,5
35–39	15,0	16,7	22,1	22,2	24,4
40–44	2,2	1,7	3,3	4,8	4,4
45–49	–	0,0	0,0	0,3	–
Сумарний коефіцієнт народжуваності ¹	1,1	1,2	1,3	1,4	1,3

¹ Кількість дітей, яку може народити в середньому одна жінка за існуючих рівнів плідності.

1.7. РОЗПОДІЛ ЖИВОНАРОДЖЕНИХ ЗА ПОРЯДКОМ НАРОДЖЕНЬ ТА СЕРЕДНІЙ ВІК МАТЕРІ ПРИ НАРОДЖЕННІ ДИТИНИ

	2006	2007	2008	2009	2010
Всі народжені					
Всього народжених	2734	2898	3060	3180	2937
у тому числі за порядком народження у матері					
перші	1726	1811	1886	1831	1593
другі	851	930	982	1115	1101
треті	111	123	156	178	194
четверті	30	22	20	35	35
п'яті і понад	15	12	16	19	14
невідомо	1	–	–	2	–
Середній вік матері при народженні дитини, років	25,8	25,9	26,4	26,7	27,1
Середній вік матері при народженні першої дитини, років	23,6	23,8	24,2	24,3	24,6
У тому числі у матерів, які перебувають у зареєстрованому шлюбі					
Всього народжених	2241	2401	2542	2590	2351
у тому числі за порядком народження у матері					
перші	1426	1499	1563	1481	1273
другі	711	792	838	936	909
треті	81	86	118	140	137
четверті	16	17	13	19	24
п'яті і понад	6	7	10	14	8
невідомо	1	–	–	–	–
Середній вік матері при народженні дитини, років	25,7	25,9	26,3	26,6	26,9
Середній вік матері при народженні першої дитини, років	23,6	23,7	24,1	24,2	24,4
У тому числі у матерів, які не перебувають у зареєстрованому шлюбі					
Всього народжених	493	497	518	590	586
у тому числі за порядком народження у матері					
перші	300	312	323	350	320
другі	140	138	144	179	192
треті	30	37	38	38	57
четверті	14	5	7	16	11
п'яті і понад	9	5	6	5	6
невідомо	–	–	–	2	–
Середній вік матері при народженні дитини, років	26,3	26,4	27,0	27,1	27,8
Середній вік матері при народженні першої дитини, років	23,9	24,4	24,6	24,8	25,3

1.8. СМЕРТНІСТЬ ДІТЕЙ ВІКОМ ДО 1 РОКУ ЗА СТАТТЮ

	Кількість померлих дітей у віці до 1 року, осіб			Кількість померлих дітей у віці до 1 року на 10000 живонароджених відповідної статі		
	обидві статі	дівчатка	хлопчики	обидві статі	дівчатка	хлопчики
2006	21	7	14	77,7	53,5	100,3
2007	24	7	17	83,4	50,2	115,0
2008	25	14	11	82,8	96,4	70,1
2009	21	12	9	66,3	78,4	54,9
2010	23	8	15	76,2	55,2	95,6

1.9. ШЛЮБИ ТА РОЗЛУЧЕННЯ

	2006	2007	2008	2009	2010
Кількість зареєстрованих шлюбів					
одиниць	2535	2836	2324	2273	2066
на 1000 наявного населення	9,2	10,4	8,5	8,4	7,6
Кількість зареєстрованих розлучень					
одиниць	1216	1186	1246	1062	918 ¹
на 1000 наявного населення	4,4	4,3	4,6	3,9	3,4 ¹

¹ Інформація щодо кількості розлучень наведена за даними органів реєстрації актів цивільного стану без урахування розірвань шлюбів, здійснених у судовому порядку (відповідно до Закону України «Про державну реєстрацію актів цивільного стану» від 1 липня 2010р. №2398-VI).

1.10. РОЗПОДІЛ ОСІБ, ЯКІ ВСТУПИЛИ ДО ШЛЮБУ, ЗА ДОШЛЮБНИМ СТАНОМ

	2006	2007	2008	2009	2010
Жінки					
Усього	2535	2836	2324	2273	2066
у тому числі					
ніколи не перебували у шлюбі	1961	2176	1775	1748	1597
вдови	51	56	38	41	34
розлучені	523	604	511	484	435
Чоловіки					
Усього	2535	2836	2324	2273	2066
у тому числі					
ніколи не перебували у шлюбі	1904	2139	1745	1712	1561
вдівці	39	38	31	29	26
розлучені	592	659	548	532	479

1.11. СМЕРТНІСТЬ ЖІНОК ТА ЧОЛОВІКІВ ЗА ПРИЧИНАМИ СМЕРТІ

	Осіб						
	у тому числі від						
	усього померлих	деяких інфекційних та паразитарних хвороб	новоутворень	хвороб системи кровообігу	хвороб органів дихання	хвороб органів травлення	зовнішніх причин
2006 рік							
Жінки	1487	10	226	1024	29	67	77
Чоловіки	1734	61	250	849	86	124	240
2007 рік							
Жінки	1477	17	228	1002	24	70	79
Чоловіки	1816	59	264	884	76	115	304
2008 рік							
Жінки	1535	21	240	1078	18	81	46
Чоловіки	1719	46	264	861	75	125	243
2009 рік							
Жінки	1466	13	255	1018	25	52	57
Чоловіки	1560	56	257	821	51	126	176
2010 рік							
Жінки	1475	14	227	1051	24	63	51
Чоловіки	1567	59	295	857	46	79	161
На 100000 постійного населення							
2006 рік							
Жінки	1010,6	6,8	153,6	695,9	19,7	45,5	52,3
Чоловіки	1368,6	48,1	197,3	670,1	67,9	97,9	189,4
2007 рік							
Жінки	1009,6	11,6	155,9	684,9	16,4	47,8	54,0
Чоловіки	1443,5	46,9	209,8	702,7	60,4	91,4	241,6
2008 рік							
Жінки	1053,4	14,4	164,7	739,8	12,4	55,6	31,6
Чоловіки	1373,2	36,7	210,9	687,8	59,9	99,9	194,1
2009 рік							
Жінки	1006,7	8,9	175,1	699,1	17,2	35,7	39,1
Чоловіки	1248,8	44,8	205,7	657,2	40,8	100,9	140,9
2010 рік							
Жінки	1012,7	9,6	155,8	721,6	16,5	43,3	35,0
Чоловіки	1255,4	47,3	236,3	686,6	36,9	63,3	129,0

1.12. СМЕРТНІСТЬ ЖІНОК ТА ЧОЛОВІКІВ ВІД ЗОВНІШНІХ ПРИЧИН СМЕРТІ ЗА ОКРЕМИМИ ПРИЧИНАМИ

	Осіб						
	усього померлих від зовнішніх причин	у тому числі від					
		транспортних нешасних випадків	утоплення та зану- рення у воду	нешасних випадків, спричинених дією диму, вогню та полум'я	випадкового отруєння та дії алкоголю	намісного самоушкодження (включаючи самогубства)	наслідків нападів з метою убивства чи нанесення ушкодження
2006 рік							
Жінки	77	17	3	5	8	6	4
Чоловіки	240	44	12	7	36	40	14
2007 рік							
Жінки	79	13	6	7	10	8	9
Чоловіки	304	53	26	10	55	42	20
2008 рік							
Жінки	46	7	–	5	6	4	4
Чоловіки	243	38	21	8	38	24	16
2009 рік							
Жінки	57	12	1	1	3	6	7
Чоловіки	176	29	12	6	18	28	6
2010 рік							
Жінки	51	9	4	5	4	8	5
Чоловіки	161	35	10	8	11	29	8
На 100000 постійного населення							
2006 рік							
Жінки	52,3	11,6	2,0	3,4	5,4	4,1	2,7
Чоловіки	189,4	34,7	9,5	5,5	28,4	31,6	11,1
2007 рік							
Жінки	54,0	8,9	4,1	4,8	6,8	5,5	6,2
Чоловіки	241,6	42,1	20,7	7,9	43,7	33,4	15,9
2008 рік							
Жінки	31,6	4,8	–	3,4	4,1	2,7	2,7
Чоловіки	194,1	30,4	16,8	6,4	30,4	19,2	12,8
2009 рік							
Жінки	39,1	8,2	0,7	0,7	2,1	4,1	4,8
Чоловіки	140,9	23,2	9,6	4,8	14,4	22,4	4,8
2010 рік							
Жінки	35,0	6,2	2,7	3,4	2,7	5,5	3,4
Чоловіки	129,0	28,0	8,0	6,4	8,8	23,2	6,4

1.13. СМЕРТНІСТЬ НАСЕЛЕННЯ ЗА СТАТТЮ ТА ВІКОВИМИ ГРУПАМИ

	Осіб			На 100000 постійного населення		
	обидві статі	жінки	чоловіки	обидві статі	жінки	чоловіки
2006 рік						
Всього померлих	3221	1487	1734	1176,2	1010,6	1368,6
у тому числі у віці, років						
0 – 4	26	9	17	215,6	154,4	273,0
5 – 9	–	–	–	–	–	–
10 – 14	2	–	2	13,3	–	26,0
15 – 19	11	5	6	46,4	41,5	51,4
20 – 24	37	8	29	125,6	55,1	194,2
25 – 29	56	15	41	249,0	137,6	353,7
30 – 34	83	18	65	403,3	171,6	644,2
35 – 39	82	26	56	429,3	258,7	619,0
40 – 44	142	36	106	688,2	322,3	1120,2
45 – 49	170	48	122	778,5	391,9	1272,4
50 – 54	242	72	170	1222,3	641,6	1982,3
55 – 59	271	105	166	1624,2	1078,9	2387,5
60 – 64	228	84	144	2200,3	1389,3	3336,4
65 – 69	410	152	258	3100,4	1896,4	4953,0
70 і старші	1461	909	552	8258,4	7555,5	9752,7
2007 рік						
Всього померлих	3293	1477	1816	1210,2	1009,6	1443,5
у тому числі у віці, років						
0 – 4	29	7	22	228,4	114,3	334,9
5 – 9	4	1	3	37,4	19,1	55,1
10 – 14	5	–	5	35,8	–	70,3
15 – 19	20	5	15	88,5	43,6	134,6
20 – 24	36	10	26	125,8	70,5	180,1
25 – 29	76	16	60	327,6	143,6	497,7
30 – 34	85	21	64	408,7	199,2	624,2
35 – 39	65	25	40	339,6	250,9	436,0
40 – 44	118	30	88	597,0	279,2	975,5
45 – 49	214	60	154	985,0	493,7	1608,7
50 – 54	254	73	181	1284,1	648,3	2124,4
55 – 59	278	89	189	1606,8	880,1	2629,4
60 – 64	246	91	155	2325,8	1461,4	3563,2
65 – 69	358	139	219	2836,5	1817,7	4402,9
70 і старші	1505	910	595	8077,9	7206,8	9910,1

Продовження табл. 1.13.

	Осіб			На 100000 постійного населення		
	обидві статі	жінки	чоловіки	обидві статі	жінки	чоловіки
2008 рік						
Всього померлих	3254	1535	1719	1201,2	1053,4	1373,2
у тому числі у віці, років						
0 – 4	28	16	12	209,6	248,0	173,8
5 – 9	2	1	1	18,9	19,4	18,4
10 – 14	3	3	–	22,9	46,5	–
15 – 19	14	1	13	64,4	9,1	120,4
20 – 24	25	9	16	94,0	67,6	120,5
25 – 29	50	13	37	202,2	110,2	286,2
30 – 34	77	16	61	366,5	150,8	586,5
35 – 39	86	24	62	449,6	241,9	673,5
40 – 44	124	27	97	651,1	261,4	1113,2
45 – 49	159	47	112	739,9	392,6	1176,5
50 – 54	217	56	161	1086,8	489,3	1889,2
55 – 59	287	95	192	1627,3	917,0	2638,4
60 – 64	233	86	147	2044,8	1276,5	3155,9
65 – 69	363	155	208	3168,6	2234,7	4601,8
70 і старші	1586	986	600	8056,1	7411,9	9398,5
2009 рік						
Всього померлих	3026	1466	1560	1118,5	1006,7	1248,8
у тому числі у віці, років						
0 – 4	24	15	9	172,0	221,8	125,2
5 – 9	2	2	–	18,4	38,1	–
10 – 14	2	1	1	16,3	16,4	16,1
15 – 19	11	4	7	52,6	38,2	67,2
20 – 24	29	9	20	119,6	73,7	166,1
25 – 29	36	10	26	135,3	78,1	188,2
30 – 34	57	15	42	268,3	141,2	395,4
35 – 39	79	17	62	409,9	170,0	668,7
40 – 44	76	18	58	411,8	180,5	683,8
45 – 49	147	46	101	698,5	396,1	1070,8
50 – 54	201	73	128	994,4	624,5	1501,6
55 – 59	231	79	152	1293,3	755,3	2053,5
60 – 64	256	82	174	2042,1	1094,5	3449,6
65 – 69	300	121	179	2883,0	1919,1	4364,8
70 і старші	1575	974	601	7646,0	7025,4	8923,5

Продовження табл. 1.13.

	Осіб			На 100000 постійного населення		
	обидві статі	жінки	чоловіки	обидві статі	жінки	чоловіки
2010 рік						
Всього померлих	3042	1475	1567	1124,7	1012,7	1255,4
у тому числі у віці, років						
0 – 4	32	12	20	222,8	172,7	269,9
5 – 9	3	1	2	26,5	18,3	34,1
10 – 14	2	2	–	17,2	34,8	–
15 – 19	16	4	12	78,8	39,2	118,9
20 – 24	23	7	16	102,2	61,7	143,3
25 – 29	46	14	32	166,9	104,1	226,7
30 – 34	62	21	41	288,6	198,5	376,0
35 – 39	67	17	50	342,2	167,6	529,8
40 – 44	97	28	69	533,3	286,0	821,4
45 – 49	104	25	79	508,1	222,3	856,9
50 – 54	155	57	98	761,0	484,9	1137,9
55 – 59	239	73	166	1323,8	693,9	2203,6
60 – 64	260	98	162	1873,9	1168,6	2951,4
65 – 69	304	112	192	3197,6	1938,1	5150,2
70 і старші	1632	1004	628	7665,6	7025,4	8972,7

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПОЯСНЕННЯ

Поточні оцінки чисельності населення на 1 січня базуються на даних останнього перепису населення 2001р. з урахуванням природного і міграційного приростів, а також змін чисельності населення внаслідок адміністративно-територіальних перетворень.

До **наявного населення** відноситься населення, яке знаходиться на момент перепису на даній території, враховуючи тимчасово проживаючих. Тимчасово проживаючі – це особи, які на момент перепису населення перебувають на території певного населеного пункту, але постійно проживають в іншому населеному пункті (за умови відсутності у постійному місці проживання не більше, ніж 12 місяців).

До **постійного населення** відноситься населення, яке постійно проживає на момент перепису на даній території, враховуючи тимчасово відсутніх. Тимчасово відсутні – це особи, які постійно проживають у даному населеному пункті, але на момент перепису населення перебувають за його межами, якщо термін їх відсутності не перевищує 12 місяців.

Вік людини – період від народження до певного моменту її життя. Вік визначається кількістю повних років, що прожиті людиною на цей момент.

Вікова група населення – сукупність людей певного віку.

До групи **молодше працездатного** віку належать особи віком 0-15 років. До групи **працездатного** віку – жінки віком 16-54 роки, чоловіки – 16-59 років. До групи **старше працездатного** віку – жінки віком 55 років і старші, чоловіки – 60 років і старші.

Демографічне навантаження – це узагальнююча кількісна характеристика вікової структури населення, яка показує навантаження на суспільство непродуктивним населенням.

Розраховуються показники **демографічного навантаження на осіб працездатного віку** як відношення кількості дітей (молодше від працездатного віку), кількості осіб пенсійного віку (старше від працездатного віку) і їх загальної сукупності до кількості населення у працездатному віці.

Середній вік населення визначається як середня арифметична зважена через ділення загального числа людино-років (сума добутків значень віку, збільшеного на 0,5, на кількість населення в цьому віці) на загальну кількість населення.

Дані про народження та смерть ґрунтуються на статистичній розробці актів про народження та актів про смерть, які заповнюються в органах реєстрації актів цивільного стану. Відповідно до нормативних документів МОЗ України до 1 січня 2007р. реєстрації підлягали народжені живими або мертвими з вагою тіла 1000 г і більше (або якщо вага при народженні невідома, довжиною тіла 35 см і більше, або строком вагітності 28 тижнів і більше), включаючи народжених з вагою тіла менше 1000 г при багатоплідних пологах, але строком вагітності 28 тижнів і більше. Усі новонароджені, які народилися

з масою тіла від 500 до 999 г, також підлягали реєстрації, якщо вони прожили більше 168 годин (7 діб) після народження. З 1 січня 2007 р. реєстрації підлягають народжені живими або мертвими з масою тіла 500 г і більше (або якщо маса тіла при народженні невідома, з довжиною тіла 25 см і більше, або при терміні вагітності 22 тижні і більше); народжені живими або мертвими з масою тіла менше 500 г при багатоплідних пологах, якщо термін вагітності становить 22 тижні і більше; плоди, що народилися живими до 22-го тижня вагітності (тобто зростом менше, ніж 25 см і масою тіла менше ніж 500 г) та прожили понад 7 повних діб (168 годин після народження) як живонароджені при передчасних пологах.

Природний приріст (скорочення) населення – різниця між кількістю народжених живими і кількістю померлих.

Кількість позашлюбних народжень включає народження, на час реєстрації яких походження дитини від батьків встановлюється шляхом подачі спільної заяви батьком і матір'ю дитини або тільки за заявою матері чи за рішенням суду, про що записується в акті про народження. Якщо дитина народилася після смерті особи, яка перебувала з матір'ю новонародженого в шлюбі, в актовий запис померлий може бути записаний батьком дитини за умови, що з дня його смерті до народження дитини минуло не більше 10 місяців.

Коефіцієнти народжуваності за віком матері розраховані діленням кількості народжених живими за рік у жінок визначеної вікової групи на середньорічну постійну чисельність жінок відповідного віку за поточною оцінкою. При визначенні показників вікової групи молодше 20 років умовно взята кількість жінок віком 15-19 років. Для розрахунку показника вікової групи 15-49 років включаються народжені у матерів віком до 15 і старше 49 років.

Сумарний коефіцієнт народжуваності характеризує середню кількість дітей, народжених жінкою у гіпотетичному поколінні за все її життя, за умови збереження в кожній віковій групі існуючого рівня народжуваності. Розраховується як сума вікових коефіцієнтів народжуваності по всіх вікових інтервалах, його розмір не залежить від вікового складу населення і характеризує середній рівень народжуваності в календарному році, для якого він визначається.

Коефіцієнти смертності дітей у віці до 1 року – відношення кількості померлих у віці до 1 року до кількості народжених живими. Розраховується за формулою:

$$KCH = \left(\frac{M_0 + M''}{N_0} + \frac{M_1}{N_1} \right) * 1000, \text{ де}$$

M_0 – кількість померлих у віці до 1 року із числа народжених у тому році, для якого обчислюється коефіцієнт;

M'' – кількість померлих дітей віком до 1 року, рік народження яких невідомий;

M_1 – кількість померлих у віці до 1 року із числа народжених у попередньому році;

N_0 – кількість народжених у тому році, для якого обчислюється коефіцієнт;

N_1 – кількість народжених у попередньому році.

$M = M_0 + M'' + M_1$ – загальна кількість немовлят, які померли в тому році, для якого розраховується коефіцієнт.

Коефіцієнти смертності за статтю та віковими групами – відношення кількості померлих відповідної статі та віку за рік до середньорічної кількості осіб постійного населення відповідної статі та віку.

Коефіцієнти смертності за причинами розраховані діленням кількості померлих від вказаних причин смерті на середньорічну кількість постійного населення.

Сальдо міграції – різниця між кількістю прибулих на дану територію та кількістю вибулих за її межі.

РОЗДІЛ II

ПРЕДСТАВНИЦТВО ЖІНОК І ЧОЛОВІКІВ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

ПРЕДСТАВНИЦТВО
ЖІНОК
РОЗДІЛ II

Впровадження ґендерних стандартів останнім часом набуває особливого значення в політичних процесах нашої держави. Існує непропорційний розподіл жінок за рівнями посадової ієрархії. Приналежність до однакової професії і співмірна кваліфікація для жінок часто зовсім не означає рівний доступ до кар'єрного просування порівняно з чоловіками-колегами.

Чинне національне законодавство не містить будь-яких дискримінацій стосовно рівності в доступі та можливостях жінок і чоловіків, є здебільшого ґендерно інтегрованим або ґендерно нейтральним. Проте це не гарантує ґендерної рівності.

Таким є і Закон України «Про державну службу», де зазначено, що право на державну службу мають громадяни України незалежно від походження, соціального і майнового стану, расової і національної належності, статі, політичних поглядів, релігійних переконань, місця проживання, які пройшли конкурс у порядку, визначеному законодавством.

За даними управління статистики праці та вибірових обстежень населення Головного управління статистики, впродовж останніх п'яти років кількість державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування м. Житомира поступово зростала і на кінець 2010 р. досягла 4,1 тис. осіб. Проте в структурі за статтю суттєвих змін не відбувалось – традиційно переважали жінки. Вони складали майже три чверті загальної кількості державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування (72,5%), а це – 3,0 тис. осіб.

Динаміка кількості державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування за статтю

(на 31 грудня)

	Усього, осіб	У тому числі			
		жінки		чоловіки	
		осіб	у %	осіб	у %
2006	3796	2746	72,3	1050	27,7
2007	3926	2861	72,9	1065	27,1
2008	4122	2974	72,1	1148	27,9
2009	4193	3019	72,0	1174	28,0
2010	4074	2953	72,5	1121	27,5

У межах однакових сфер зайнятості чоловіки й жінки мають різні перспективи кар'єрного просування, статусні наслідки певних занять. Так, у 2010 р. керівні посади обіймали 60,5% жінок та 39,5% чоловіків, але основна частина жінок-керівників – це державні службовці п'ятої категорії. При аналізі розподілу жінок і чоловіків на керівних посадах за категоріями спостерігається зменшення кількості жінок із зростанням

категорії посади. Це свідчить про меншу участь жінок у ланці прийняття управлінських рішень.

Серед спеціалістів на державній службі та в органах місцевого самоврядування також переважна більшість жінок: 76,1% проти 23,9% спеціалістів-чоловіків. Тобто перевага у ланці виконання доручень віддається жінкам.

Таким чином, більшість жінок була як серед керівників, так і серед спеціалістів держслужби та органів місцевого самоврядування. Однак, якщо серед чоловіків кожен третій обіймав керівну посаду, то серед жінок – лише кожна п'ята представниця жіночої статі. Тобто на місцевому рівні, де сьогодні, вочевидь, багато проблем – більшість жінок.

Кількість державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування за статтю та категоріями посад

(на 31 грудня)

	Жінки					Чоловіки				
	2006	2007	2008	2009	2010	2006	2007	2008	2009	2010
Усього, осіб	2746	2861	2974	3019	2953	1050	1065	1148	1174	1121
у тому числі										
керівники	461	506	541	553	567	350	358	383	404	370
спеціалісти	2285	2355	2433	2466	2386	700	707	765	770	751

Позитивним є поступове зростання в органах влади м. Житомира частки молодих кадрів у віці від 28 до 34 років. Так, у порівнянні з кінцем 2006 р. частка жінок цього віку зросла у державній службі на 5,0 в.п., а в органах місцевого самоврядування – на 5,2 в.п., чоловіків – на 4,4 в.п. та 2,7 в.п. відповідно.

На кінець 2010 р. майже половина (49,9%) жінок-держслужбовців були молодими людьми у віці до 34 років, в той час як серед чоловіків – лише 42,8%. Натомість, більш чисельною серед чоловіків була вікова категорія від 46 років і старше (35,8% чоловіків-держслужбовців) проти 25,4% – у жінок.

Серед посадових осіб місцевого самоврядування кожна третя з жінок були у віці від 35 до 45 років, а кожен третій з чоловіків – у віці від 46 до 49 років.

Представленість жінок у вищих органах державної влади країни традиційно залишається на невисокому рівні. В країнах Євросоюзу третина і більше парламентаріїв – жінки.

В органах виконавчої влади м. Житомира ситуація за останні роки значно змінилась. Якщо серед 60 депутатів Житомирської міської ради V скликання було 11,7% жінок, то серед депутатів VI скликання – їх вже майже вдвічі більше (21,7%). Хоча, незважаючи на те, що жінки становлять більшість (53,9%) електорату м. Житомира, їх представництво у міській раді все ж таки є невисоким. Слід зазначити, що головою міської ради є чоловік, а першим заступником і секретарем – представниці жіночої статі.

2.1. ДИНАМІКА КІЛЬКОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ ТА ПОСАДОВИХ ОСІБ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЗА СТАТТЮ ТА КАТЕГОРІЯМИ ПОСАД

(на 31 грудня; осіб)

	Жінки					Чоловіки				
	2006	2007	2008	2009	2010	2006	2007	2008	2009	2010
Усього	2746	2861	2974	3019	2953	1050	1065	1148	1174	1121
у тому числі										
керівники	461	506	541	553	567	350	358	383	404	370
спеціалісти	2285	2355	2433	2466	2386	700	707	765	770	751

2.2. ДИНАМІКА КІЛЬКОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ ЗА СТАТТЮ ТА ВІКОМ

(на 31 грудня)

	Жінки					Чоловіки				
	2006	2007	2008	2009	2010	2006	2007	2008	2009	2010
Осіб										
Усього	2423	2519	2620	2661	2597	960	957	1033	1061	1015
з них за віком										
до 27 років	639	669	697	691	644	213	225	261	265	259
від 28 до 34 років	488	546	608	627	651	153	161	162	195	206
від 35 до 45 років	594	589	615	647	643	171	173	192	192	187
від 46 до 49 років	339	341	284	276	274	272	247	258	243	213
від 50 до 54 років	355	360	396	399	367	147	145	152	158	140
від 55 і старші	8	14	20	21	18	4	6	8	8	10

У % до загальної кількості державних службовців відповідної статі

Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
з них за віком										
до 27 років	26,4	26,6	26,6	26,0	24,8	22,2	23,5	25,3	25,0	25,5
від 28 до 34 років	20,1	21,7	23,2	23,6	25,1	15,9	16,8	15,7	18,4	20,3
від 35 до 45 років	24,5	23,4	23,5	24,3	24,8	17,8	18,1	18,6	18,1	18,4
від 46 до 49 років	14,0	13,5	10,8	10,4	10,6	28,3	25,8	25,0	22,9	21,0
від 50 до 54 років	14,7	14,3	15,1	15,0	14,1	15,3	15,2	14,7	14,9	13,8
від 55 і старші	0,3	0,6	0,8	0,8	0,7	0,4	0,6	0,8	0,8	1,0

2.3. ДИНАМІКА КІЛЬКОСТІ ПОСАДОВИХ ОСІБ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЗА СТАТТЮ ТА ВІКОМ

(на 31 грудня)

	Жінки					Чоловіки				
	2006	2007	2008	2009	2010	2006	2007	2008	2009	2010
Осіб										
Усього	323	342	354	358	356	90	108	115	113	106
з них за віком										
до 27 років	41	54	42	39	45	11	18	13	19	19
від 28 до 34 років	55	55	66	79	79	12	16	20	19	17
від 35 до 45 років	106	112	122	108	110	21	19	15	19	17
від 46 до 49 років	52	45	49	56	47	30	32	43	33	33
від 50 до 54 років	58	59	58	67	66	14	18	17	17	16
від 55 і старші	11	17	17	9	9	2	5	7	6	4

У % до загальної кількості посадових осіб відповідної статі

Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
з них за віком										
до 27 років	12,7	15,8	11,9	10,9	12,6	12,2	16,7	11,3	16,8	17,9
від 28 до 34 років	17,0	16,1	18,6	22,1	22,2	13,3	14,8	17,4	16,8	16,0
від 35 до 45 років	32,8	32,7	34,5	30,2	30,9	23,3	17,6	13,0	16,8	16,0
від 46 до 49 років	16,1	13,2	13,8	15,6	13,2	33,3	29,6	37,4	29,2	31,1
від 50 до 54 років	18,0	17,3	16,4	18,7	18,5	15,6	16,7	14,8	15,0	15,1
від 55 і старші	3,4	5,0	4,8	2,5	2,5	2,2	4,6	6,1	5,3	3,8

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПОЯСНЕННЯ

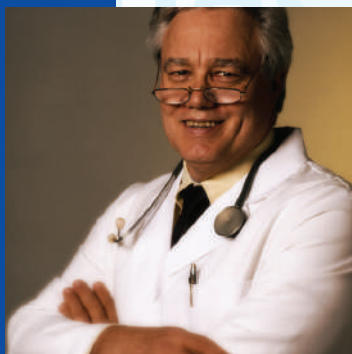
Державні службовці – це працівники, переважно органів управління, на яких поширюється дія Закону України «Про державну службу». У загальній кількості державних службовців не враховано: військовослужбовців, працівників податкової адміністрації, дипломатичної та митної служб, окремих категорій працівників юридичних установ, трудові відносини яких регулюються іншими законодавчими актами.

Посадові особи місцевого самоврядування – працівники органів місцевого самоврядування, на яких поширюється дія Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування». До 2001р. ця категорія працівників ураховувалася в кількості державних службовців.

Розподіл працівників, які займають посади керівників і спеціалістів за категоріями посад, проводиться відповідно до статті 25 «Класифікація посад» Закону України «Про державну службу» та статті 14 «Класифікація посад в органах місцевого самоврядування» Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування».

РОЗДІЛ III

ЗАЙНЯТІСТЬ НАСЕЛЕННЯ МІСТА

ЗАЙНЯТІСТЬ
НАСЕЛЕННЯ
РОЗДІЛ III

3.1. УЧАСТЬ В ЕКОНОМІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Ринок праці країни характеризується високим ступенем залучення жінок і має відносно гендерно нейтральне регулювання.

За даними управління статистики праці та вибіркового обстеження населення Головного управління статистики, серед зайнятих на великих і середніх підприємствах, в установах, організаціях м. Житомира переважали жінки. Незважаючи на скорочення обсягів зайнятості, їх частка у загальній кількості працюючих впродовж 2006-2009 років поступово зростала і досягла у 2009 р. 59,0%, а це – 50,6 тис. осіб. Тобто із кожних десяти зайнятих в економіці міста шестеро були жінки.

Динаміка середньооблікової кількості штатних працівників за статтю¹

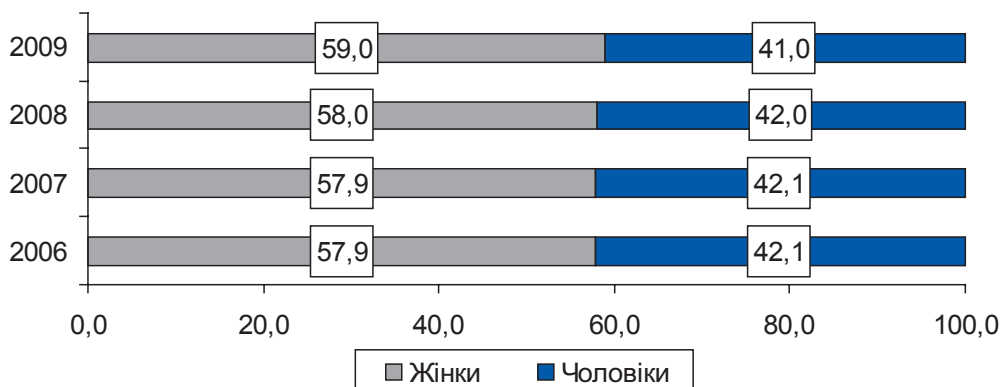
(осіб)

	Жінки					Чоловіки				
	2006	2007	2008	2009	2010 ²	2006	2007	2008	2009	2010 ²
Житомирська область	159904	156903	153220	145536	141624	133195	126862	123338	112463	113288
м. Житомир	51767	51887	52316	50650	...	37637	37719	37939	35144	...

Причиною такого становища, з одного боку, є активна життєва позиція жінок, бажання бути не лише домогосподарками, а й мати можливість реалізувати себе у професійній сфері, з іншого – складні матеріальні й побутові проблеми окремих сімей, де зайнятість жінки є способом виживання.

Середньооблікова кількість штатних працівників за статтю по м. Житомиру¹

(у % до загальної кількості працюючих по м. Житомиру)

¹ Дані до 2009 р. включно наведено без найманих працівників статистично малих підприємств та у фізичних осіб-підприємців. За 2010 р. дані наведено по підприємствах, установах, організаціях та їхніх відокремлених підрозділах із кількістю найманих працівників 10 і більше осіб. Безпосереднє співставлення даних з відповідними даними попередніх років є некоректним.

² У зв'язку з переходом на вибіркоче обстеження з питань статистики праці показники у розрізі регіонів області не розробляються.

Безумовно, в період економічної нестабільності внесок жінки в бюджет сім'ї є дуже важливим. Незалежно від віку, досвіду, освіти, заробітна плата жінок як в Україні, так і на Житомирщині традиційно нижча, ніж у чоловіків. Хоча середньомісячна заробітна плата жінок м. Житомира завжди перевищувала відповідні показники у цілому по області (у 2009р. – на 15,1%), вона все ж залишається досить низькою. Її рівень у розрахунку на одного штатного працівника у 2009 р. складав 1619 грн.

Динаміка середньомісячної заробітної плати штатних працівників за статтю¹ (грн)

	Жінки					Чоловіки				
	2006	2007	2008	2009	2010 ²	2006	2007	2008	2009	2010 ²
Україна	885	1150	1565	1677	1974	1216	1578	2080	2173	2538
Житомирська область	725	937	1298	1407	1680	876	1152	1536	1604	1917
м. Житомир	868	1121	1533	1619	...	1074	1378	1792	1835	...

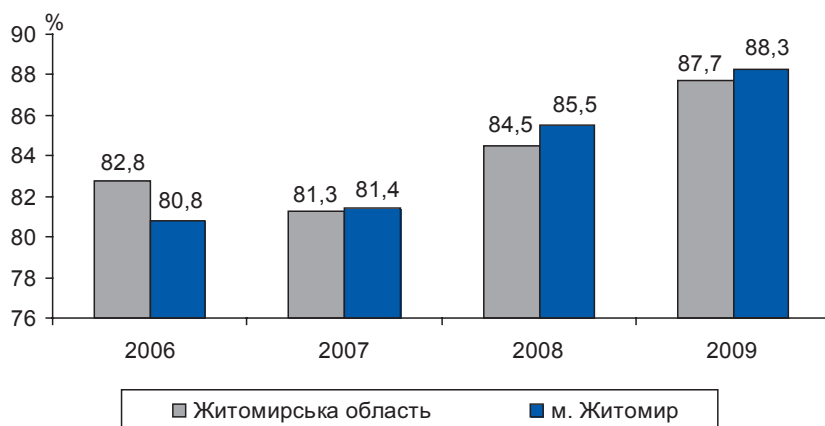
¹ Дані до 2009 р. включно наведено без найманих працівників статистично малих підприємств та у фізичних осіб-підприємців. За 2010 р. дані наведено по підприємствах, установах, організаціях та їхніх відокремлених підрозділах із кількістю найманих працівників 10 і більше осіб. Безпосереднє співставлення даних з відповідними даними попередніх років є некоректним.

² У зв'язку з переходом на вибіркове обстеження з питань статистики праці показники у розрізі регіонів області не розробляються.

Гендерний розрив у зарплаті в м. Житомирі, як і у цілому по області, невеликий у порівнянні з Україною та іншими регіонами. Так, якщо у 2006 р. співвідношення між зарплатами представників жінок та чоловіків м. Житомира у середньому складало 80,8%, то у 2009 р. – 88,3% (у цілому по Україні – 72,8% та 77,2% відповідно).

Отже, позитивною тенденцією, що спостерігається останніми роками, є поступове звуження гендерного розриву в оплаті праці жінок і чоловіків міста: з 19,2% у 2006 р. до 11,7% у 2009 р.

Динаміка співвідношення заробітної плати жінок і чоловіків

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПОЯСНЕННЯ

Середньооблікова кількість штатних працівників охоплює осіб, які перебувають у трудових відносинах з підприємством і отримують заробітну плату. У цій кількості не враховуються тимчасово відсутні працівники, за якими зберігається місце роботи (знаходяться у відпустках у зв'язку з вагітністю та пологами або в додатковій відпустці для догляду за дитиною до досягнення нею віку, визначеного законодавством), сумісники, а також працюючі за цивільно-правовими договорами.

Працівник урахується тільки один раз (за місцем основної роботи) незалежно від строку трудового договору та тривалості робочого часу.

Цей показник обчислюється в середньому за період (місяць, рік):

- за звітний місяць – шляхом підсумовування кількості працівників облікового складу за кожний календарний день місяця, тобто з 1 по 30 або 31 число, включаючи святкові (неробочі) і вихідні дні, і ділення одержаної суми на відповідне число календарних днів звітного місяця;
- за рік – шляхом підсумовування середньооблікової кількості найманих працівників за всі місяці роботи у звітному році та ділення одержаної суми на кількість місяців року (тобто на 12).

Номінальна заробітна плата – нарахування працівникам у грошовій і натуральній формі за відпрацьований час або виконану роботу: тарифні ставки (посадові оклади), премії, доплати, надбавки, а також інші види оплати за невідпрацьований час. Вона включає обов'язкові відрахування із заробітної плати працівників: податок із доходів фізичних осіб, внески на загальнообов'язкове державне пенсійне та соціальне страхування.

До номінальної заробітної плати не відносяться: грошове забезпечення кадрових військовослужбовців і осіб рядового та начальницького складу, виплати, що здійснюються за рахунок коштів фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, оплата перших п'яти днів тимчасової непрацездатності за рахунок коштів підприємства, а також внески, що здійснюються роботодавцем на загальнообов'язкове державне пенсійне та соціальне страхування працівників.

З метою забезпечення міжнародних співставлень у національній статистичній практиці номінальна заробітна плата розраховується як **середньомісячна**:

- **одного штатного працівника** – шляхом ділення нарахованого фонду оплати праці штатних працівників за звітний місяць (період) на середньооблікову кількість штатних працівників і на кількість місяців у періоді.

3.2. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО РОСТУ

З метою забезпечення відповідності рівня освіти та професійних навичок фахівців вимогам динамічного розвитку економіки запроваджено здійснення підготовки та підвищення професійного рівня працівників.

За даними управління статистики праці та вибірових обстежень населення Головного управління статистики, обсяги навчання для забезпечення професійного росту жінок м. Житомира поступово зростали і досягли у 2009 р. 4,4 тис. осіб (8,2% облікової кількості штатних працівників-жінок). Натомість у чоловіків ситуація була неоднозначною. Пік професійного навчання припадав на 2007-2008 роки, коли ним був охоплений майже кожен восьмий представник сильної статі, зайнятий на великих і середніх підприємствах, в установах, організаціях обласного центру. У 2009 р. частка навчених зменшилась на 3,3 в.п. і становила 9,5% облікової кількості чоловіків, а це 3,4 тис. осіб. Пріоритетним напрямом навчання кадрів стабільно залишалось підвищення кваліфікації працівників. Як серед жінок, так і серед чоловіків кількість залучених до нього працівників у декілька разів перевищувала кількість навчених новим професіям. Динаміку охоплення працюючих професійним навчанням наведено у таблиці.

Динаміка кількості працівників, охоплених професійним навчанням за статтю по м. Житомиру¹

(станом на 31 грудня відповідного року)

	Жінки					Чоловіки				
	2006	2007	2008	2009	2010 ²	2006	2007	2008	2009	2010 ²
Осіб										
Усього	3788	3720	4165	4427	...	4779	5295	4938	3370	...
у тому числі										
навчено новим професіям	597	382	487	494	...	1490	1664	1476	909	...
підвищили кваліфікацію	3191	3338	3678	3933	...	3289	3631	3462	2461	...

У % до загальної кількості осіб відповідної категорії

Усього	44,2	41,3	45,8	56,8	...	55,8	58,7	54,2	43,2	...
у тому числі										
навчено новим професіям	28,6	18,7	24,8	35,2	...	71,4	81,3	75,2	64,8	...
підвищили кваліфікацію	49,2	47,9	51,5	58,4	...	50,8	52,1	48,5	41,6	...

¹ Дані наведено без найманих працівників статистично малих підприємств та у фізичних осіб-підприємців.

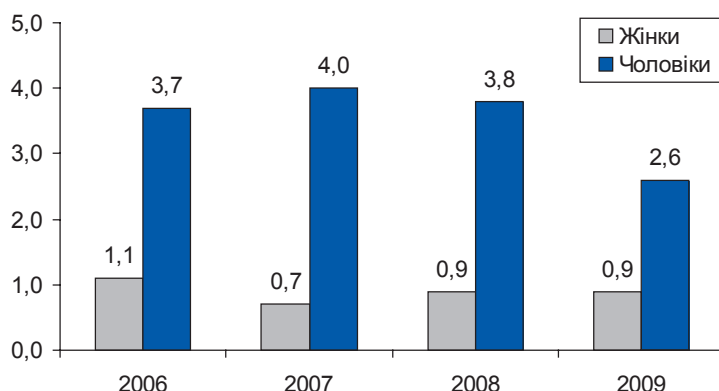
² У зв'язку з переходом на вибірове обстеження з питань статистики праці показники у розрізі регіонів області не розробляються.

Важливим напрямом подолання дефіциту робітничих кадрів є навчання персоналу на виробництві. Разом з тим обсяги цього навчання у м. Житомирі залишаються незначними. Так, впродовж 2006-2009 років частка жінок, зайнятих на великих і

середніх підприємствах, в установах, організаціях міста, які були охоплені професійним навчанням, не перевищувала 1,1% від їх загальної кількості, а чоловіків – 4,0%. У 2008 р. серед навчених новим професіям жінки складали чверть, а у 2009р. – близько третини працівників.

Динаміка навчених новим професіям за статтю по м. Житомиру

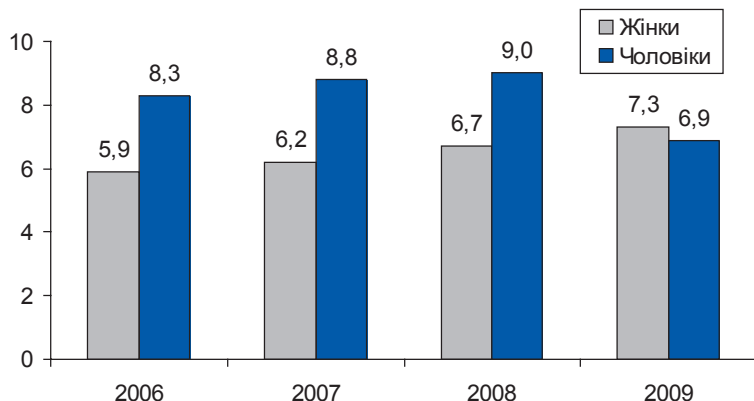
(станом на 31 грудня відповідного року; у % до облікової кількості працівників відповідної статі)

Більш розповсюдженою формою професійного навчання є підвищення кваліфікації кадрів. Частка чоловіків, які займалися на курсах цільового призначення, виробничо-технічних курсах, а також пройшли стажування, спеціалізацію, довгострокове та короткотермінове навчання, коливалась від 9,0% облікової кількості працівників відповідної статі у 2008 р., до 6,9% – у 2009 р. Частка жінок, які підвищили кваліфікацію, поступово зростала і у 2009 р. досягла 7,3% від загальної кількості працюючих жінок. У 2009р. серед охоплених цією формою навчання переважали жінки. Їх налічувалось 3,9 тис. осіб, або 58,4% працівників, які підвищили кваліфікацію.

Динаміка підвищення кваліфікації за статтю

(станом на 31 грудня відповідного року; у % до облікової кількості працівників відповідної статі)

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПОЯСНЕННЯ

Підготовка та підвищення кваліфікації кадрів охоплює працівників підприємств, установ, організацій та їхніх відокремлених підрозділів, які пройшли навчання безпосередньо на виробництві та в навчальних закладах різних типів за договорами за рахунок коштів підприємств.

Підготовка новим професіям уключає первинну професійну підготовку осіб, які раніше не мали професії, та перепідготовку кадрів на іншу професію порівняно з раніше здобутою.

Підвищення кваліфікації – навчання з метою поглиблення раніше здобутих знань, умінь і навичок на рівні вимог виробництва чи сфери послуг.

У категорії працівників, які пройшли підготовку та підвищення кваліфікації кадрів, не враховуються такі, що пройшли навчання за направленням служби зайнятості або самостійно навчались у навчальних закладах.

3.3. БЕЗРОБІТТЯ СЕРЕД ЖІНОК ТА ЧОЛОВІКІВ

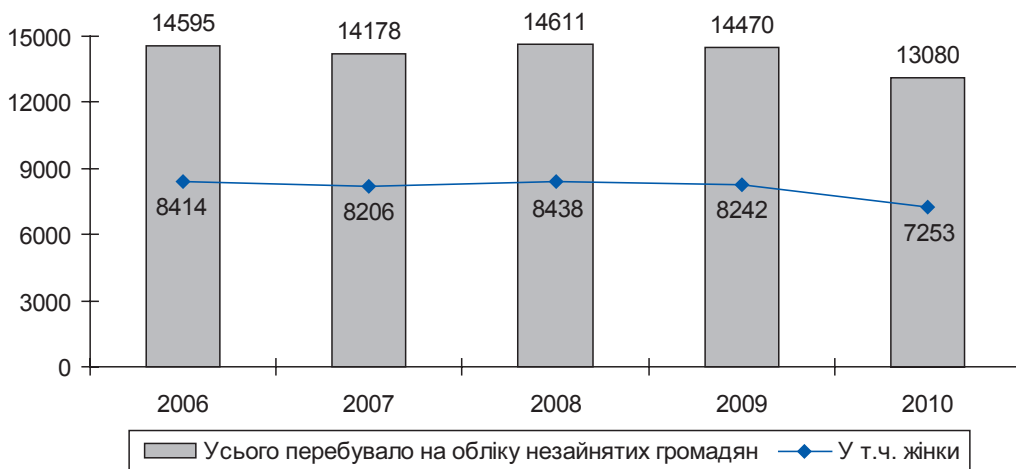
Одним із наслідків існуючої ситуації на ринку праці стало витіснення жінок із сфери зайнятості. Хоч безробіття у однаковій мірі є проблемою як для жінок, так і для чоловіків, але досвід засвідчує, що жінкам важче знайти роботу, ніж чоловікам. Жіноче безробіття – це ще один аспект гендерного аналізу.

Безробітним та роботодавцям на ринку праці допомагає співпрацювати державна служба зайнятості, яка забезпечує координацію у вирішенні питань зайнятості населення, регулює попит та пропозицію на робочу силу, сприяє непрацюючим громадянам у працевлаштуванні, організації їх професійної підготовки та перепідготовки, наданні соціальної підтримки.

За адміністративними даними державної служби зайнятості в м. Житомирі, впродовж 2010 р. на обліку перебувало 13,1 тис. осіб, з них 55,5% – жінки (у 2006 р. – 14,6 тис. осіб та 57,6% відповідно). Це пояснюється тим, що жінки менше покладаються на власні зусилля в пошуках роботи, активніше звертаються за допомогою у працевлаштуванні до служб зайнятості. Вони є мобільнішими і частіше погоджуються на зміну професії, підвищення кваліфікації.

Динаміка зареєстрованого ринку праці у 2006-2010 роках

(осіб)

Кількість офіційно зареєстрованих безробітних жінок м.Житомира традиційно є вищою за відповідну кількість чоловіків. Так, на 1 січня 2011р. для жінок цей показник дорівнював 1,5 тис. осіб, тоді як для чоловічої частини населення – 0,9 тис. осіб. Водночас, якщо на початок 2007р. співвідношення безробітних жінок та чоловіків було 74,6% і 25,4%, то на 1 січня 2011р. – 61,8% і 38,2% відповідно.

Динаміка чисельності зареєстрованих безробітних на 1 січня 2007-2011 років

(тис. осіб)

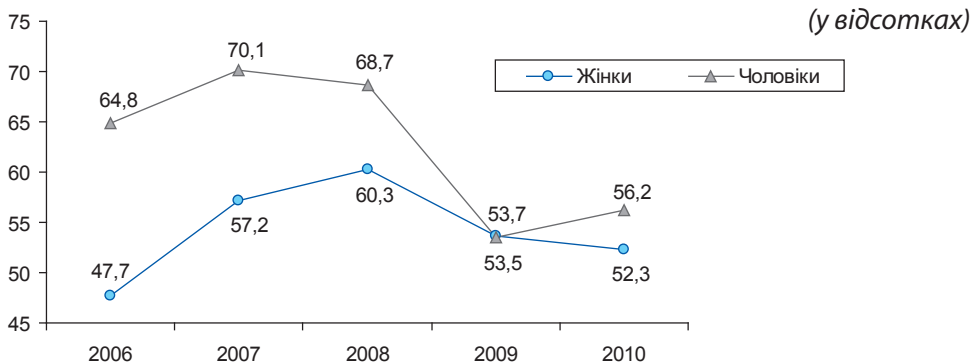
Безумовно, на ситуацію на ринку праці впливають обсяги вивільнення робочої сили. Ризик залишитися без роботи при реорганізації, скороченні або ліквідації підприємства для жінок значно вищий, ніж для чоловіків. У 2010 р. у структурі звільнених жінки складали більшість (57,9%), у 2006 р. – 46,1%. Упродовж минулого року з підприємств, установ та організацій міста з економічних причин було вивільнено 0,8 тис. осіб, з яких 0,5 тис. осіб – жінки. Кожну п'яту жінку та третього чоловіка вивільнено з підприємств переробної промисловості.

Впродовж 2006-2010 років серед жінок рівень зареєстрованого безробіття був стабільно вищим, ніж у чоловіків. Цей показник в цілому по м. Житомиру проти початку 2007р. не змінився і на 1 січня 2011р. становив 1,3% населення працездатного віку. Разом з тим рівень зареєстрованого безробіття у жінок зменшився на 0,2 в.п. та склав 1,7%, а серед чоловіків він збільшився на 0,4 в.п. та становив 1,0%.

Жінки мають більше проблем як при звільненні, так і при працевлаштуванні. За сприяння державної служби зайнятості міста у 2010 р. було працевлаштовано 3,8 тис. жінок та 3,3 тис. чоловіків (у 2006 р. – по 4,0 тис. осіб обох статей). Серед працевлаштованих більшість жінок (у 2010 р. – 53,6%, у 2006 р. – 50,1%) і це обумовлено їх бажанням та необхідністю скорішого працевлаштування, навіть коли не повністю задовольняють умови запропонованих вакансій.

Чимало жінок несуть основну відповідальність за забезпечення сім'ї, а тому не можуть собі дозволити залишитися безробітними і погоджуються, задля заробітку, на будь-яку роботу. Однак при прийомі на роботу, коли чоловік і жінка мають однакову фахову спеціальність, перевагу надають чоловікові. Рівень працевлаштування у жінок нижчий, ніж у чоловіків, і у 2010 р. склав 52,3% проти 56,2% (у 2006 р. – 47,7% та 64,8% відповідно). Серед працевлаштованих у 2010 р. кожна третя жінка отримала роботу у торгівлі, кожний четвертий чоловік – на підприємствах переробної промисловості.

Рівень працевлаштування не зайнятих трудовою діяльністю громадян у 2006-2010 роках

Додаткові гарантії при працевлаштуванні надають особам, які потребують соціального захисту та неспроможні на рівних умовах конкурувати на ринку праці. Серед осіб передпенсійного віку, які звертались за допомогою у працевлаштуванні до служби зайнятості м. Житомира у 2006-2010 роках, стабільно переважали жінки. Протягом 2010 р. у пошуках роботи до цієї установи звернулось 0,4 тис. осіб передпенсійного віку, з яких 63,8% – жінки (у 2006 р. – відповідно 0,5 тис. осіб та 65,0% жінок). Серед осіб передпенсійного віку рівень працевлаштування жінок у 2010 р. склав 29,3% проти 21,1% у чоловіків, хоча у попередні роки цей показник був вищим серед чоловіків, ніж у жінок, зокрема, у 2006 р. – 29,7% та 18,4% відповідно. Слід зазначити, що рівень працевлаштування осіб передпенсійного віку значно нижчий за відповідний показник серед усіх незайнятих громадян.

Жінки виявляють більшу активність у всіх заходах, що сприяють працевлаштуванню. Впродовж 2006-2010 років частка жінок у структурі тих, хто брав участь у громадських роботах, була високою. Так, на громадських роботах у 2010 р. були задіяні 59,1% жінок та 40,9% чоловіків (у 2006 р. – відповідно 77,9% та 22,1%).

Жінки активно користуються профорієнтаційними послугами державної служби зайнятості. У 2010 р. їх було надано 21,0 тис., або 58,2% усіх наданих послуг незайнятому населенню, у 2006 р. – відповідно 12,9 тис., або 63,3%.

Взагалі при працевлаштуванні, під час пошуку додаткових джерел доходу жінки виявляють більшу гнучкість, ніж чоловіки. Представниці жіночої статі значно сильніше орієнтовані на реєстрацію в державній службі зайнятості: на відміну від чоловіків, вони не вважають реєстрацію свого безробіття незручною або принизливою процедурою і, як правило, більш організовані та більш звичні до отримання допомоги. А це є однією з причин високого рівня зареєстрованого безробіття серед жінок.

Вже сьогодні необхідні дієві кроки в напрямку ефективного залучення жінок до суспільно-корисної праці та включення до економічного і соціального механізмів держави.

Отже, сприяння зайнятості жінок повинно бути постійною турботою державних органів влади усіх рівнів. Звичайно, ця проблема не може бути успішно вирішена, поки не виправиться загальна економічна ситуація.

3.3.1. ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ ЗАРЕЄСТРОВАНОГО РИНКУ ПРАЦІ

	2006	2007	2008	2009	2010
На початок року					
Перебувало на обліку громадян, не зайнятих трудовою діяльністю, осіб	2802	2383	1946	2712	2690
з них жінки	2088	1763	1409	1770	1682
чоловіки	714	620	537	942	1008
Впродовж року					
Звернулись з питань працевлаштування, осіб	11793	11795	12665	11758	10390
з них жінки	6326	6443	7029	6472	5571
чоловіки	5467	5352	5636	5286	4819
Працевлаштовано, осіб	8019	8878	9330	7761	7070
з них жінки	4014	4693	5087	4430	3793
чоловіки	4005	4185	4243	3331	3277
Брали участь у громадських роботах, осіб	926	1187	1274	1440	836
з них жінки	721	942	958	1132	494
чоловіки	205	245	316	308	342
Надано профорієнтаційних послуг незайнятому населенню, одиниць	20318	26547	28680	39830	35996
з них жінкам	12856	17025	17791	24334	20955
чоловікам	7462	9522	10889	15496	15041
На кінець року					
Кількість осіб, які мали статус безробітного	2299	1861	2534	2609	2347
з них жінки	1714	1363	1675	1650	1451
чоловіки	585	498	859	959	896
Рівень зареєстрованого безробіття, у % до середньорічної чисельності населення працездатного віку	1,3	1,0	1,4	1,5	1,3
з них жінки	1,9	1,5	1,9	1,9	1,7
чоловіки	0,6	0,6	1,0	1,1	1,0

3.3.2. ВИВІЛЬНЕННЯ ПРАЦІВНИКІВ ЗА ВИДАМИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

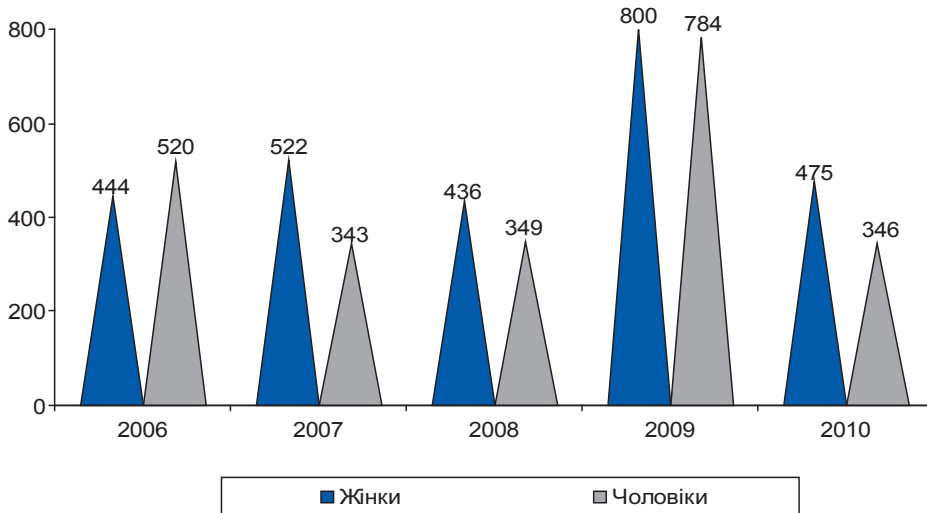
	2006			2007			2008		
	всього, осіб	у тому числі, %		всього, осіб	у тому числі, %		всього, осіб	у тому числі, %	
		жінки	чоло- віки		жінки	чоло- віки		жінки	чоло- віки
Вивільнено з підприємств, установ та організацій	964	46,1	53,9	865	60,3	39,7	785	55,5	44,5
Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	2	–	100,0	1	100,0	–	1	–	100,0
Рибальство, рибництво	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Промисловість	481	48,0	52,0	282	61,0	39,0	227	49,8	50,2
добувна промисловість	1	100,0	–	–	–	–	1	100,0	–
переробна промисловість	427	49,9	50,1	274	61,7	38,3	216	50,0	50,0
виробництво та розподілення електроенергії, газу та води	53	32,1	67,9	8	37,5	62,5	10	40,0	60,0
Будівництво	41	39,0	61,0	10	30,0	70,0	33	21,2	78,8
Торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	87	49,4	50,6	69	87,0	13,0	100	77,0	23,0
Діяльність готелів та ресторанів	–	–	–	2	100,0	–	–	–	–
Діяльність транспорту та зв'язку	54	31,5	68,5	40	55,0	45,0	29	55,2	44,8
Фінансова діяльність	12	50,0	50,0	6	83,3	16,7	17	41,2	58,8
Операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям	52	28,8	71,2	47	72,3	27,7	55	58,2	41,8
Державне управління	176	42,6	57,4	368	51,9	48,1	179	48,6	51,4
Освіта	30	63,3	36,7	7	100,0	–	116	69,0	31,0
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	14	100,0	–	7	85,7	14,3	3	66,7	33,3
Інші види економічної діяльності	15	53,3	46,7	26	73,1	26,9	25	60,0	40,0

Продовження табл. 3.3.2.

	2009			2010		
	всього, осіб	у тому числі, %		всього, осіб	у тому числі, %	
		жінки	чоловіки		жінки	чоловіки
Вивільнено з підприємств, установ та організацій	1584	50,5	49,5	821	57,9	42,1
Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	12	58,3	41,7	–	–	–
Рибальство, рибництво	–	–	–	–	–	–
Промисловість	383	52,0	48,0	261	41,0	59,0
добувна промисловість	–	–	–	–	–	–
переробна промисловість	361	53,5	46,5	220	44,1	55,9
виробництво та розподілення електроенергії, газу та води	22	27,3	72,7	41	24,4	75,6
Будівництво	103	22,3	77,7	34	41,2	58,8
Торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	303	55,4	44,6	126	73,8	26,2
Діяльність готелів та ресторанів	7	100,0	–	1	100,0	–
Діяльність транспорту та зв'язку	144	55,6	44,4	63	50,8	49,2
Фінансова діяльність	140	68,6	31,4	61	73,8	26,2
Операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям	179	30,7	69,3	81	66,7	33,3
Державне управління	188	46,8	53,2	132	62,1	37,9
Освіта	37	83,8	16,2	17	64,7	35,3
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	7	100,0	–	33	90,9	9,1
Інші види економічної діяльності	81	48,1	51,9	12	50,0	50,0

3.3.3. ОБСЯГИ ФАКТИЧНО ВИВІЛЬНЕНИХ ГРОМАДЯН У 2006-2010 РОКАХ

(осіб)

3.3.4. ЧИСЕЛЬНІСТЬ НЕЗАЙНЯТИХ ГРОМАДЯН, ЯКІ ПЕРЕБУВАЛИ НА ОБЛІКУ В ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ ЗАЙНЯТОСТІ

(на 1 січня)

	2007			2008		
	всього, осіб	у тому числі, %		всього, осіб	у тому числі, %	
		жінки	чоловіки		жінки	чоловіки
Усього	2383	74,0	26,0	1946	72,4	27,6
у тому числі - з числа осіб, які були звільнені з підприємств установ і організацій України і зареєструвалися у службі зайнятості не пізніше 1 року після звільнення	1959	73,3	26,7	1609	72,0	28,0
за видами економічної діяльності						
сільське господарство, мисливство, лісове господарство	30	60,0	40,0	15	53,3	46,7

рибальство, рибництво	–	–	–	–	–	–
промисловість	790	72,2	27,8	594	70,2	29,8
добувна промисловість	8	50,0	50,0	9	55,6	44,4
переробна промисловість	759	72,6	27,4	573	70,2	29,8
виробництво та розподілення електроенергії, газу та води	23	65,2	34,8	12	83,3	16,7
будівництво	89	58,4	41,6	50	60,0	40,0
торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	400	77,3	22,7	322	79,2	20,8
діяльність готелів та ресторанів	25	84,0	16,0	17	88,2	11,8
діяльність транспорту та зв'язку	103	68,0	32,0	136	63,2	36,8
фінансова діяльність	29	89,7	10,3	47	83,0	17,0
операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям	100	68,0	32,0	106	69,8	30,2
державне управління	118	55,9	44,1	118	59,3	40,7
освіта	136	84,6	15,4	91	85,7	14,3
охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	61	90,2	9,8	43	83,7	16,3
інші види економічної діяльності	78	83,3	16,7	70	71,4	28,6
- демоб. з військ. строк. (альтернативної) служби, звільн. з установ, що викон. покарання або здійснюють примус. лікування, вип. закладів освіти, особи, що працювали за кордоном, особи, які зареєструвалися у сл. зайнятості пізніше 1 року після звільнення, ін.	424	77,4	22,6	337	74,5	25,5

Продовження табл. 3.3.4.

	2009			2010		
	всього, осіб	у тому числі, %		всього, осіб	у тому числі, %	
		жінки	чоловіки		жінки	чоловіки
Усього	2712	65,3	34,7	2690	62,5	37,5
у тому числі - з числа осіб, які були звільнені з підприємств установ і організацій України і зареєструвалися у службі зайнятості не пізніше 1 року після звільнення	2188	64,8	35,2	2176	61,7	38,3
за видами економічної діяльності						
сільське господарство, мисливство, лісове господарство	21	61,9	38,1	31	71,0	29,0
рибальство, рибицтво	–	–	–	–	–	–
промисловість	785	54,9	45,1	596	56,4	43,6
добувна промисловість	8	25,0	75,0	8	25,0	75,0
переробна промисловість	760	55,3	44,7	573	57,1	42,9
виробництво та розподілення електроенергії, газу та води	17	52,9	47,1	15	46,7	53,3
будівництво	97	40,2	59,8	149	32,2	67,8

торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	511	70,6	29,4	497	66,2	33,8
діяльність готелів та ресторанів	22	81,8	18,2	15	86,7	13,3
діяльність транспорту та зв'язку	116	61,2	38,8	112	51,8	48,2
фінансова діяльність	172	79,7	20,3	270	73,3	26,7
операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям	128	76,6	23,4	150	58,0	42,0
державне управління	119	68,1	31,9	117	56,4	43,6
освіта	105	82,9	17,1	114	85,1	14,9
охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	45	82,2	17,8	35	74,3	25,7
інші види економічної діяльності	67	67,2	32,8	90	70,0	30,0
- демоб. з військ. строк. (альтернативної) служби, звільн. з установ, що викон. покарання або здійснюють примус. лікування, вип. закладів освіти, особи, що працювали за кордоном, особи, які зареєструвалися у сл. зайнятості пізніше 1 року після звільнення, ін.	524	67,2	32,8	514	66,0	34,0

Продовження табл. 3.3.4.

	2011		
	всього, осіб	у тому числі, %	
		жінки	чоловіки
Усього	2391	61,7	38,3
у тому числі - з числа осіб, які були звільнені з підприємств установ і організацій України і зареєструвалися у службі зайнятості не пізніше 1 року після звільнення	1772	61,6	38,4
за видами економічної діяльності			
сільське господарство, мисливство, лісове господарство	20	45,0	55,0
рибальство, рибицтво	–	–	–
промисловість	534	58,8	41,2
добувна промисловість	6	50,0	50,0
переробна промисловість	494	60,9	39,1
виробництво та розподілення електроенергії, газу та води	34	29,4	70,6
будівництво	99	49,5	50,5
торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	412	66,7	33,3
діяльність готелів та ресторанів	16	81,3	18,7
діяльність транспорту та зв'язку	104	43,3	56,7
фінансова діяльність	114	76,3	23,7
операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям	126	53,2	46,8
державне управління	145	62,8	37,2
освіта	96	78,1	21,9
охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	33	84,8	15,2
інші види економічної діяльності	73	53,4	46,6
- демоб. з військ. строк. (альтернативної) служби, звільн. з установ, що викон. покарання або здійснюють примус. лікування, вип. закладів освіти, особи, що працювали за кордоном, особи, які зареєструвалися у сл. зайнятості пізніше 1 року після звільнення, ін.	619	61,9	38,1

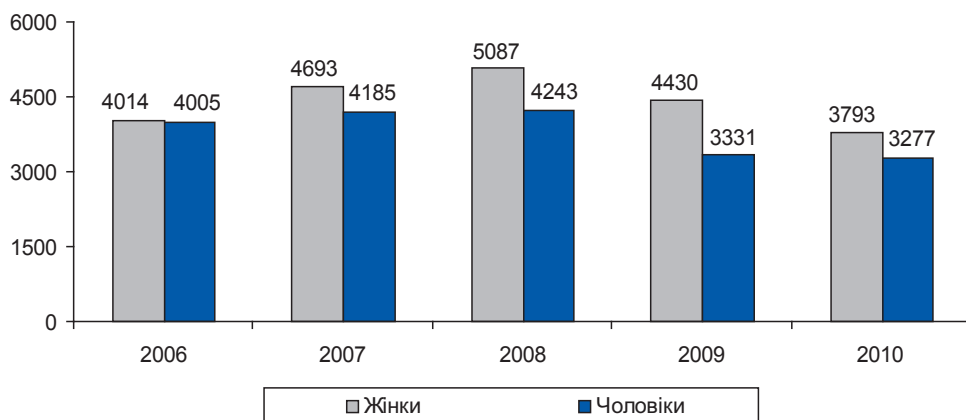
3.3.5. ПЕРЕБУВАЛО НА ОБЛІКУ НЕЗАЙНЯТИХ ГРОМАДЯН ЗА ПРИЧИНАМИ НЕЗАЙНЯТОСТІ

(на 1 січня; осіб)

	2007		2008		2009		2010		2011	
	жінки	чоло-віки	жінки	чоло-віки	жінки	чоло-віки	жінки	чоло-віки	жінки	чоло-віки
Кількість незайнятих трудовою діяльністю, всього	1763	620	1409	537	1770	942	1682	1008	1475	916
Особи, які були незайняті до 1 року	1592	556	1260	481	1573	839	1540	913	1310	787
з них за причинами незайнятості:										
вивільнені з економічних причин	306	140	184	96	134	86	250	166	225	132
звільнені за власним бажанням	179	94	153	62	169	124	186	151	153	137
випускники середніх загальноосвітніх шкіл	6	1	11	–	11	5	2	1	7	5
випускники професійно-технічних закладів освіти	13	2	6	2	18	10	19	17	28	14
випускники вищих закладів освіти	115	21	73	20	109	42	169	56	163	77
Особи, які були незайняті з різних причин більше 1 року	171	64	149	56	197	103	142	95	165	129

3.3.6. ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ НЕ ЗАЙНЯТИХ ТРУДОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ГРОМАДЯН У 2006-2010 РОКАХ

(осіб)

3.3.7. ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ НЕ ЗАЙНЯТИХ ТРУДОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ГРОМАДЯН ЗА ВИДАМИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

	2006			2007			2008		
	всього, осіб	у тому числі, %		всього, осіб	у тому числі, %		всього, осіб	у тому числі, %	
		жінки	чоло- віки		жінки	чоло- віки		жінки	чоло- віки
Усього працевлаштовано	8019	50,1	49,9	8878	52,9	47,1	9330	54,5	45,5
Сільське господар- ство, мисливство, лісове господарство	56	33,9	66,1	73	32,9	67,1	118	34,7	65,3
Рибальство, рибництво	1	–	100,0	1	100,0	–	1	–	100,0
Промисловість	2508	44,5	55,5	2580	45,4	54,6	2270	44,5	55,5
добувна промисловість	2	–	100,0	1	100,0	–	24	16,7	83,3
переробна промисловість	2158	44,0	56,0	2276	45,1	54,9	1903	45,1	54,9
виробництво та розподілення електроенергії, газу та води	348	47,4	52,6	303	47,9	52,1	343	43,4	56,6
Будівництво	303	18,8	81,2	241	18,7	81,3	313	23,3	76,7
Торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	1869	58,9	41,1	2370	62,7	37,3	2873	65,4	34,6
Діяльність готелів та ресторанів	125	81,6	18,4	269	86,6	13,4	317	87,7	12,3
Діяльність транспортів та зв'язку	704	31,1	68,9	895	24,4	75,6	940	24,8	75,2
Фінансова діяльність	60	66,7	33,3	43	76,7	23,3	58	74,1	25,9
Операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям	781	37,0	63,0	692	42,8	57,2	625	40,6	59,4
Державне управління	206	49,5	50,5	208	52,4	47,6	167	56,9	43,1
Освіта	641	69,7	30,3	712	72,6	27,4	637	68,9	31,1
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	437	77,3	22,7	438	77,2	22,8	568	79,4	20,6
Інші види економіч- ної діяльності	328	56,7	43,3	356	61,8	38,2	443	65,2	34,8

Продовження табл. 3.3.7.

	2009			2010		
	всього, осіб	у тому числі, %		всього, осіб	у тому числі, %	
		жінки	чоловіки		жінки	чоловіки
Усього працевлаштовано	7761	57,1	42,9	7070	53,6	46,4
Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	161	41,0	59,0	102	36,3	63,7
Рибальство, рибництво	–	–	–	–	–	–
Промисловість	1843	52,6	47,4	1791	41,5	58,5
добувна промисловість	14	42,9	57,1	12	25,0	75,0
переробна промисловість	1553	54,9	45,1	1525	39,7	60,3
виробництво та розподілення електроенергії, газу та води	276	39,9	60,1	254	53,1	46,9
Будівництво	167	26,9	73,1	215	26,5	73,5
Торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	2416	67,3	32,7	2245	65,9	34,1
Діяльність готелів та ресторанів	289	83,4	16,6	180	76,7	23,3
Діяльність транспорту та зв'язку	561	20,1	79,9	487	22,2	77,8
Фінансова діяльність	67	67,2	32,8	75	68,0	32,0
Операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям	706	39,5	60,5	535	40,6	59,4
Державне управління	158	63,3	36,7	135	60,0	40,0
Освіта	605	67,8	32,2	540	68,9	31,1
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	494	74,3	25,7	446	74,2	25,8
Інші види економічної діяльності	294	57,8	42,2	319	55,8	44,2

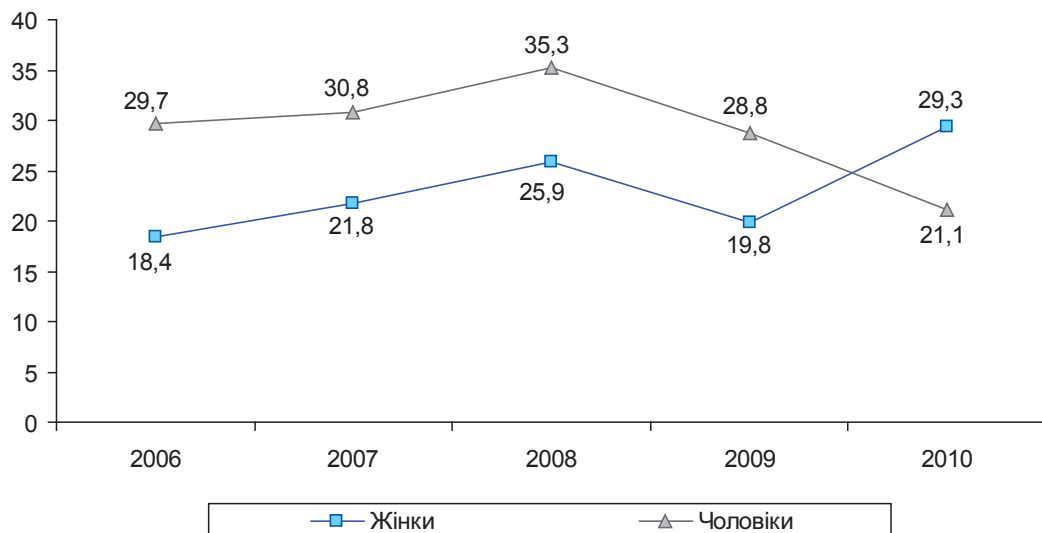
3.3.8. ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ОСІБ ПЕРЕДПЕНСІЙНОГО ВІКУ

(осіб)

	2006	2007	2008	2009	2010
На початок року					
Перебувало на обліку осіб передпенсійного віку	244	237	199	241	240
з них жінки по досягненні 53 років	181	177	151	177	158
чоловіки – 58 років	63	60	48	64	82
Впродовж року					
Звернулись з питань працевлаштування особи передпенсійного віку	483	303	365	360	362
з них жінки по досягненні 53 років	314	204	243	202	231
чоловіки – 58 років	169	99	122	158	131
Працевлаштовано осіб передпенсійного віку	160	132	162	139	159
з них жінки по досягненні 53 років	91	83	102	75	114
чоловіки – 58 років	69	49	60	64	45
у тому числі на заброньовані робочі місця	48	31	34	27	13
з них жінки по досягненні 53 років	24	18	16	12	10
чоловіки – 58 років	24	13	18	15	3
На кінець року					
Перебувало на обліку осіб передпенсійного віку	237	199	241	240	234
з них жінки по досягненні 53 років	177	151	177	158	144
чоловіки – 58 років	60	48	64	82	90
Кількість осіб передпенсійного віку, які мали статус безробітного	226	197	234	236	232
з них жінки по досягненні 53 років	169	149	172	157	143
чоловіки – 58 років	57	48	62	79	89

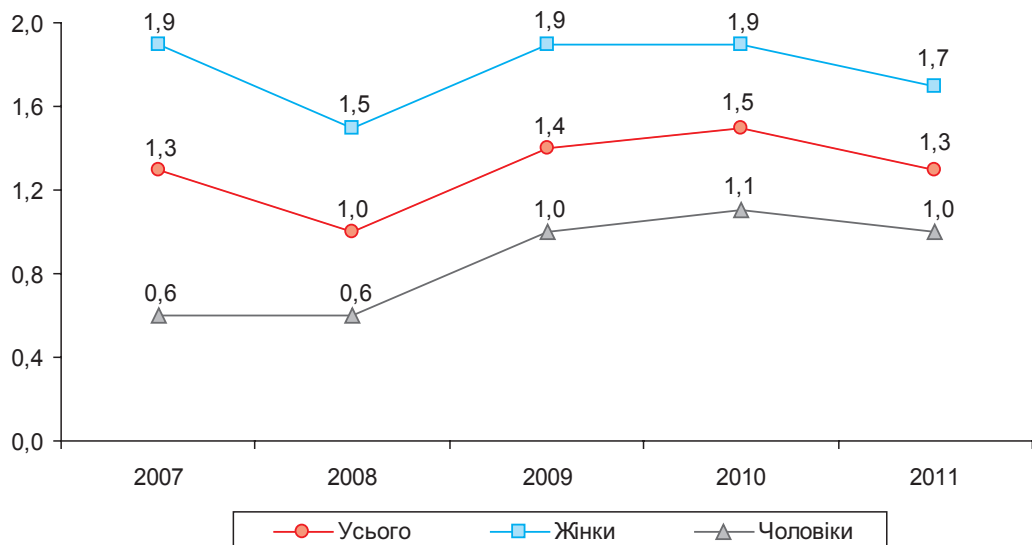
3.3.9. РІВЕНЬ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ОСІБ ПЕРЕДПЕНСІЙНОГО ВІКУ У 2006-2010 РОКАХ

(у відсотках)

3.3.10. РІВЕНЬ ЗАРЕЄСТРОВАНОГО БЕЗРОБІТТЯ НА 1 СІЧНЯ 2007-2011 РОКІВ

(у відсотках до населення працездатного віку)

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПОЯСНЕННЯ

Вивільнення працівників з економічних причин – кількість осіб, звільнених із підприємств, установ та організацій у зв'язку з реорганізацією, ліквідацією виробництва, скороченням кількості або штату працівників.

Зареєстровані безробітні згідно з чинним законодавством – це громадяни працездатного віку, які через відсутність роботи не мають заробітку або інших передбачених законодавством доходів, зареєстровані у державній службі зайнятості як такі, що шукають роботу, готові та здатні приступити до підходящої роботи.

Безробітними визнаються також інваліди, які не досягли пенсійного віку, не працюють та зареєстровані як такі, що шукають роботу.

Рівень зареєстрованого безробіття визначається як відношення (у відсотках) кількості безробітних, зареєстрованих у державній службі зайнятості, до середньорічної кількості населення працездатного віку.

Кількість незайнятих громадян, працевлаштованих службою зайнятості – кількість незайнятих громадян, працевлаштованих службою зайнятості на вільні та створені робочі місця. Під час розрахунку показника не враховується кількість незайнятих громадян, тимчасово працевлаштованих на оплачувані громадські роботи.

Рівень працевлаштування розраховується як відношення (у відсотках) кількості працевлаштованих осіб до кількості незайнятих, які перебували на обліку в державній службі зайнятості впродовж певного періоду.

РОЗДІЛ IV

ОСВІТА ТА НАУКА

ОСВІТА
НАУКА
РОЗДІЛ IV

Намагаючись усунути бар'єри, що заважають доступу жінок до ринку праці, усі країни ЄС у Лісабонській стратегії, яка була затверджена Європейською радою у 2000 р., закликали уряди країн забезпечити принаймні 33% дітей віком до трьох років і щонайменше 90% дітей дошкільного віку старших за три роки місцями у дошкільних закладах.

За даними управління статистики послуг Головного управління статистики, дошкільною освітою в м. Житомирі на кінець 2010 р. було охоплено 79% дітей дошкільного віку, що на 24 в.п. більше, ніж в цілому по області та на 7 в.п. більше, ніж в міських поселеннях регіону.

Серед 11,1 тис. дітей, які на початок 2011р. відвідували дошкільні заклади міста, дівчатка складали 48,0%, хлопчики – 52,0%. Частка вихованців дошкільних закладів старшого дошкільного віку (3 роки та старше) серед дівчаток становила 86,4%, серед хлопчиків – 87,7%.

Кількість дітей в дошкільних навчальних закладах

(на кінець року)

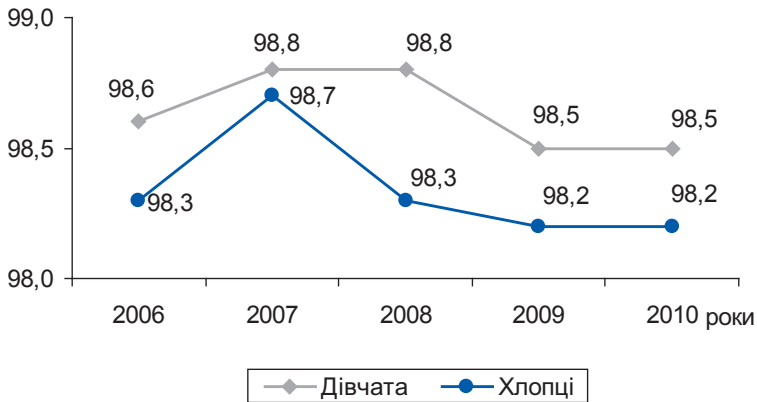
	2006	2007	2008	2009	2010
Осіб					
Дівчатка, усього	4524	4728	4859	5006	5337
у тому числі					
у віці 3 роки та старші	3886	4072	4104	4242	4611
Хлопчики, усього	5025	5287	5471	5716	5779
у тому числі					
у віці 3 роки та старші	4361	4533	4683	4914	5067
У відсотках до загальної кількості					
Дівчатка, усього	47,4	47,2	47,0	46,7	48,0
у тому числі					
у віці 3 роки та старші	47,1	47,3	46,7	46,3	47,6
Хлопчики, усього	52,6	52,8	53,0	53,3	52,0
у тому числі					
у віці 3 роки та старші	52,9	52,7	53,3	53,7	52,4

На 1 вересня 2010 р. 29,9 тис. дітей обласного центру віком від 6 до 18 років (98,3% від загальної кількості) навчалися в освітніх закладах для здобуття повної загальної середньої освіти. При цьому рівень охоплення навчанням у дівчат був вищим, ніж у хлопців, на 0,3 в.п. та складав 98,5%.

Серед дівчат, які навчалися для здобуття повної загальної середньої освіти, 84,2% навчалися у загальноосвітніх навчальних закладах, 3,6% – у професійно-технічних навчальних закладах, 12,2% – на основних відділеннях вищих навчальних закладів. Із загальної кількості хлопців, які здобували освіту, 86,5% – учні загальноосвітніх навчальних закладів, 3,9% – професійно-технічних навчальних закладів, 9,6% – студенти основних відділень вищих навчальних закладів.

Рівень охоплення навчанням дітей шкільного віку

(на 1 вересня; у відсотках до загальної кількості дітей шкільного віку)

Крім того, на початок 2010/2011 навчального року 508 дітей шкільного віку (від 6 до 18 років), або 1,7% не навчалися для здобуття повної загальної середньої освіти. Питома вага дівчат, які не навчалися, складала 1,5%, хлопців – 1,8%.

Серед дітей, які не здобували освіту, майже чверть перебувала у спеціальних закладах для дітей, які мають вади у розумовому розвитку. Частка дівчат та хлопців, які виховувалися у таких закладах, складала 17,6% та 27,4% від загальної кількості дітей відповідної статі, які не були охоплені освітою.

У місті вживаються заходи щодо зміцнення матеріально-технічної бази, розширення мережі та створення умов для роботи закладів культури, спортивних секцій, позашкільних і клубних закладів з розвитку індивідуальної і колективної творчості дітей з метою забезпечення хлопчикам та дівчаткам, сім'ям доступу до загальнолюдських, національних, духовних та культурних надбань, історичних цінностей.

Збережено мережу позашкільних навчальних закладів, в яких займається близько 23% дітей міста, підліткових клубів за місцем проживання. **За даними управління освіти Житомирської міської ради**, станом на 27.09.2011р. працює 7 закладів позашкільної освіти, підпорядкованих управлінню освіти:

1. Міський центр науково-технічної творчості учнівської молоді.
2. Міський центр творчості дітей і молоді.
3. Школа хореографічного мистецтва «Сонечко».
4. Школа юних десантників.
5. ДЮСШ №1.
6. ДЮСШ №2.
7. Міжшкільний навчально-виробничий комбінат.

Дані про кількість дітей, які займаються у закладах позашкільної освіти, наведено у наступній таблиці.

Кількість дітей, які займаються у закладах позашкільної освіти

(на 27.09.2011р.)

	Дівчата		Хлопчики	
	осіб	% до підсумку	осіб	% до підсумку
Міський центр науково-технічної творчості учнівської молоді	864	50,1	862	49,9
Міський центр творчості дітей і молоді	1636	65,0	881	35,0
Школа хореографічного мистецтва «Сонечко»	195	59,6	132	40,4
Школа юних десантників	10	7,4	125	92,6
ДЮСШ №1	258	39,4	396	60,6
ДЮСШ №2	64	33,0	130	67,0
Міжшкільний навчально-виробничий комбінат	98	46,4	113	53,6

Слід відмітити, що керівниками шести закладів позашкільної освіти є чоловіки і лише одним керує жінка.

Загальноосвітніми навчальними закладами забезпечується організація змістовного дозвілля дітей та учнівської молоді у позаурочний час шляхом залучення їх до роботи в гуртках, клубах, секціях (40% від загальної кількості школярів міста).

Щорічно у екскурсіях та походах беруть участь понад 24 тис. хлопчиків та дівчаток міста.

Діє міський культурно-спортивний центр Житомирської міської ради, в підпорядкуванні якого знаходиться 17 клубів.

Робота підліткових клубів за місцем проживання ведеться з 4 напрямів: спортивно-оздоровчий, художньо-естетичний, військово-патріотичний, профілактика негативних явищ в дитячому та молодіжному середовищі, що забезпечує систему безперервної позашкільної освіти.

Щорічно збільшується кількість дітей, які займаються в Центрі. Так, навчально-виховною роботою у 2004/2005 навчальному році було охоплено 1197 хлопчиків та дівчаток, у 2005/2006 навчальному році – 1324, у 2006/2007 навчальному році – 1716, у 2007/2008 році – 2045 дітей, у 2008/2009 навчальному році – 2205 хлопчиків та дівчаток.

Залучається до роботи з дітьми і батьківська громада, за допомогою якої діє 10 гуртків за інтересами на громадських засадах.

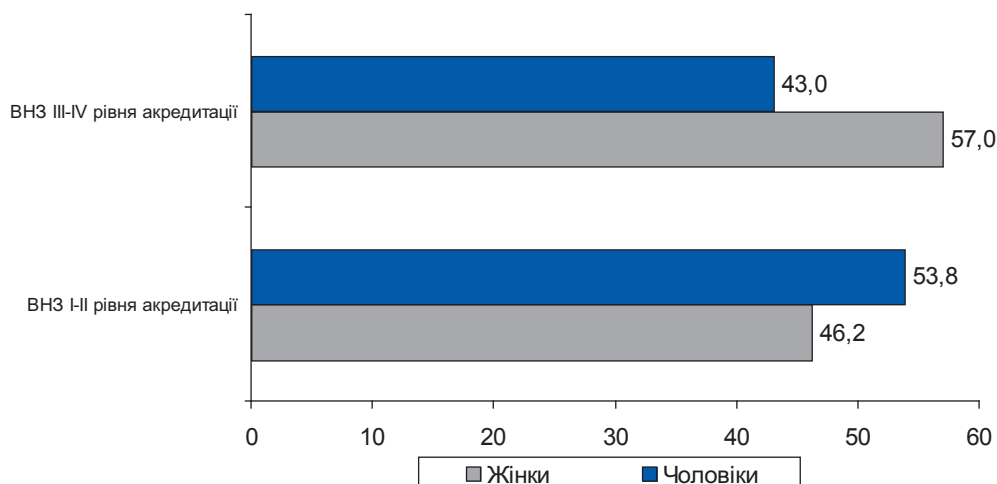
Місто Житомир є центром вищої освіти регіону, адже тут зосереджено половину вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації та всі ВУЗи III-IV рівнів акредитації, аспірантури, докторантури, які функціонують в області.

За даними управління статистики послуг Головного управління статистики, на початок 2010/2011 навчального року у вищих навчальних закладах міста навчалось 37,0 тис. студентів, з них у ВУЗах I-II рівнів акредитації – 9,4 тис., у ВУЗах III-IV рівнів акредитації – 27,6 тис. осіб.

У загальній кількості студентів технікумів, училищ та коледжів традиційно переважають чоловіки. На початок 2010/2011 навчального року їх частка складала 53,8% (на початок 2006/2007 навчального року – 50,2%), а от серед студентів університетів та інститутів більше жінок: на початок 2010/2011 навчального року їх питома вага становила 57,0% (на початок 2006/2007 навчального року – 55,7%).

Розподіл студентів вищих навчальних закладів I-IV рівнів акредитації за статтю, на початок 2010/2011 навчального року

(у відсотках до загальної кількості студентів)

У розподілі студентів за спеціальностями є певні відмінності. Зокрема, серед осіб, які навчалися у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації та спеціалізація яких пов'язана з медициною, освітою, гуманітарними науками та мистецтвом, переважають жінки. На початок 2010/2011 навчального року їх частка у загальній кількості студентів даних спеціальностей коливається у межах 92,9% – 80,2%. Натомість серед студентів, які здобували освіту, пов'язану з транспортом, технікою та енергетикою аграрного виробництва, інженерією, будівництвом та архітектурою, математикою та інформатикою, – більше чоловіків (98,1% – 80,9%).

На початок 2011р. в докторантурах міста навчалось 20 осіб, в аспірантурах – 400 осіб, що відповідно на 5,3% та 18,7% більше, ніж на початок 2007р.

Слід відмітити, що серед слухачів докторантур та аспірантур переважають жінки. На початок 2011р. у загальній кількості докторантів їх частка становила 75,0%, а серед аспірантів – 68,3%, що відповідно на 11,8 в.п. та 13,7 в.п. більше, ніж на початок 2007р.

Кількість докторантів та аспірантів

(на кінець року)

	Кількість докторантів		Кількість аспірантів	
	жінки	чоловіки	жінки	чоловіки
Осіб				
2006	12	7	184	153
2007	10	7	232	145
2008	14	6	262	131
2009	14	6	276	126
2010	15	5	273	127
У відсотках до загальної кількості				
2006	63,2	36,8	54,6	45,4
2007	58,8	41,2	61,5	38,5
2008	70,0	30,0	66,7	33,3
2009	70,0	30,0	68,7	31,3
2010	75,0	25,0	68,3	31,7

Розподіл аспірантів за галузями знань у гендерному аспекті свідчить про певні пріоритети, зокрема фізико-математичні, військові та технічні науки більш привабливі для аспірантів-чоловіків, частка яких у загальній кількості аспірантів даних спеціальностей є вищою і на початок 2011р. складала 100,0%, 85,0% та 70,3% відповідно. В той же час жінки віддають перевагу психологічним, філологічним, педагогічним, економічним та біологічним наукам. Серед аспірантів, які проходили підготовку за даними спеціальностями, питома вага жінок становила на початок 2011р. 100,0%, 97,7%, 85,5%, 78,5% та 74,2% відповідно.

Вікова характеристика аспірантів свідчить, що серед аспіранток стало зростає частка осіб, вік яких не перевищує 30 років. Так, на початок 2011р. частка молоді у структурі жінок, які навчалися в аспірантурі, складала 70,8%, що на 1,8 в.п. більше, ніж на початок 2010 р. та на 6,4 в.п. більше, ніж на початок 2007р. Серед аспірантів-чоловіків частка молоді до 30 років на початок 2011р. становила 79,5% і була на 3,7 в.п. вищою, ніж у жінок, проте порівняно з відповідною датою попереднього року вона зменшилась на 1,4 в.п. та була на 0,9 в.п. меншою, ніж на початок 2007р.

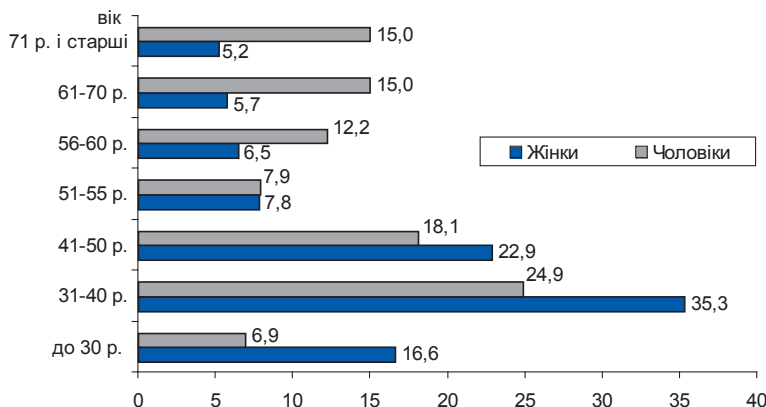
Обласний центр має досить потужний науковий потенціал, адже в економіці міста задіяна переважна більшість докторів та кандидатів наук області. На 1 жовтня 2010р. їх кількість складала відповідно 89 та 892 особи, або 97,8% та 96,2% від загальної кількості фахівців вищої кваліфікації, які працювали на Житомирщині.

У загальній кількості докторів та кандидатів наук переважають чоловіки. Проте, якщо серед докторів наук їх частка є досить значною та становить 76,4%, то серед кандидатів наук вона дещо менша та складає 56,8%.

Майже три чверті докторів наук чоловіків мають вчене звання професора, кожний п'ятий – академіка, кожний сьомий – доцента, а от серед жінок докторів наук дві третини мають вчене звання доцента, кожна четверта – професора, кожна п'ята – академіка.

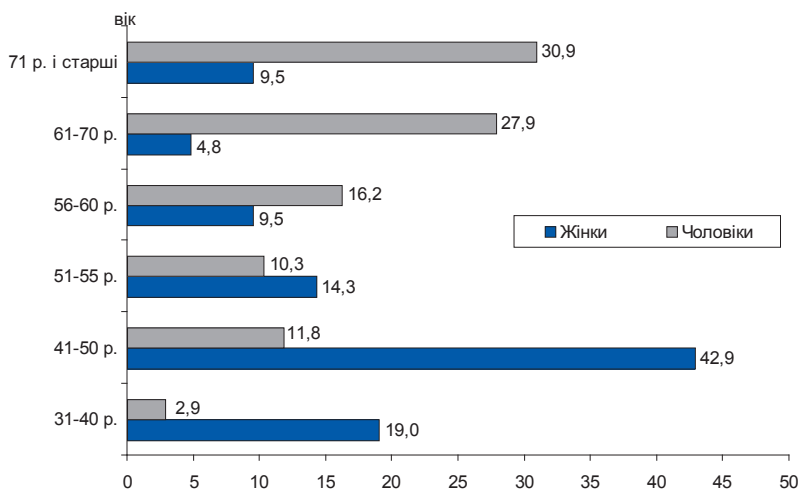
У загальній кількості кандидатів наук, як серед чоловіків, так і серед жінок, переважають особи, які мають вчене звання доцента, їх частка на 1 жовтня 2010р. становила 56,0% та 51,4% відповідно.

Вікова структура кандидатів наук, зайнятих в економіці міста у 2010 році (у відсотках до загальної кількості кандидатів наук відповідної статі)

Вікова структура фахівців вищої кваліфікації міста свідчить, що серед чоловіків докторів та кандидатів наук досить вагомою є частка осіб пенсійного віку (61 рік та старше), яка складала на 1 жовтня 2010 р. 58,8% та 30,0% відповідно, а от серед жінок докторів та кандидатів наук частка осіб пенсійного віку (56 років та старше) становить лише 23,8% та 17,4% відповідно. Натомість серед жінок докторів наук домінують дві вікові групи – 41-50 років та 31-40 років, а частка осіб у цих вікових категоріях складала відповідно 42,9% та 19,0% в той час, як серед чоловіків докторів наук на ці вікові групи припадало лише 11,8% та 2,9%. Переважає частка жінок більш молодших вікових груп і серед кандидатів наук. Зокрема молодь у віці до 30 років серед жінок кандидатів наук складала 16,6%, тоді як серед чоловіків – лише 6,9%; на вікову групу 31-40 років у жінок припадало 35,3%, у чоловіків – 24,9%; на вікову групу 41-50 років – 22,9% та 18,1% відповідно.

Вікова структура докторів наук, зайнятих в економіці міста у 2010 році (у відсотках до загальної кількості докторів наук відповідної статі)

4.1. ОХОПЛЕННЯ НАВЧАННЯМ ДІТЕЙ ШКІЛЬНОГО ВІКУ

(на 1 вересня; осіб)

	2006	2007	2008	2009	2010
Кількість дітей у віці від 6 до 18 років, які навчаються в навчальних закладах для здобуття повної загальної середньої освіти					
дівчата	16372	15304	15436	13791	13319
хлопці	17610	17938	16232	16704	16622
у тому числі навчаються					
у загальноосвітніх навчальних закладах усіх ступенів					
дівчата	14769	13337	13225	12032	11210
хлопці	15584	15162	13855	14712	14385
у професійно-технічних навчальних закладах					
дівчата	226	302	753	454	483
хлопці	341	575	475	479	639
на основних відділеннях вищих навчальних закладів усіх рівнів					
дівчата	1377	1665	1458	1305	1626
хлопці	1685	2201	1902	1513	1598
Кількість дітей у віці від 6 до 18 років, які не навчаються для здобуття повної загальної середньої освіти					
дівчата	225	179	186	204	205
хлопці	307	242	281	304	303
з них перебувають у спеціальних закладах для дітей, які мають вади у розумовому розвитку					
дівчата	59	35	32	34	36
хлопці	84	78	78	76	83

4.2. ЧИСЕЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ I-II РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ (на початок навчального року)

	Кількість студентів, осіб		У відсотках			
	усього	у тому числі денне навчання	до загальної кількості студентів		до загальної кількості студентів відповідної статі	
			усього	у тому числі денне навчання	усього	у тому числі денне навчання
2006/2007						
Жінки	6739	5511	49,8	51,1	100,0	81,8
Чоловіки	6787	5267	50,2	48,9	100,0	77,6
2007/2008						
Жінки	5032	3975	44,7	44,8	100,0	79,0
Чоловіки	6234	4898	55,3	55,2	100,0	78,6
2008/2009						
Жінки	4691	3884	44,6	45,2	100,0	82,8
Чоловіки	5822	4716	55,4	54,8	100,0	81,0
2009/2010						
Жінки	4128	3542	44,4	44,8	100,0	85,8
Чоловіки	5159	4372	55,6	55,2	100,0	84,7
2010/2011						
Жінки	4340	3784	46,2	46,6	100,0	87,2
Чоловіки	5053	4335	53,8	53,4	100,0	85,8

4.3. ЧИСЕЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ III-IV РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ (на початок навчального року)

	Кількість студентів, осіб		У відсотках			
	усього	у тому числі денне навчання	до загальної кількості студентів		до загальної кількості студентів відповідної статі	
			усього	у тому числі денне навчання	усього	у тому числі денне навчання
2006/2007						
Жінки	16391	8308	55,7	51,3	100,0	50,7
Чоловіки	13054	7892	44,3	48,7	100,0	60,5
2007/2008						
Жінки	17655	9768	58,1	57,3	100,0	55,3
Чоловіки	12753	7285	41,9	42,7	100,0	57,1
2008/2009						
Жінки	16919	9775	58,3	58,4	100,0	57,8
Чоловіки	12081	6957	41,7	41,6	100,0	57,6
2009/2010						
Жінки	16583	9788	57,9	58,3	100,0	59,0
Чоловіки	12034	6987	42,1	41,7	100,0	58,1
2010/2011						
Жінки	15751	9759	57,0	58,2	100,0	62,0
Чоловіки	11895	6995	43,0	41,8	100,0	58,8

4.4. РОЗПОДІЛ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ III-IV РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ ЗА ГАЛУЗЯМИ ЗНАНЬ

(на початок навчального року; осіб)

	Жінки				
	2006/2007	2007/2008	2008/2009	2009/2010	2010/2011
Усього	16391	17655	16919	16583	15751
За переліком 1997 року					
Освіта	6208	4730	3507	2499	1330
Культура і мистецтво	91	58	46	51	28
Гуманітарні науки	274	250	166	93	45
Соціальні науки	264	229	218	144	67
Економіка, комерція та підприємництво	6353	5397	3639	2594	1695
Право	141	99	86	59	–
Природничі науки	1270	1224	967	708	379
Математика та інформатика	175	118	66	45	39
Інженерія	600	319	278	144	86
Медицина	–	1365	996	584	143
Архітектура	33	78	59	32	10
Сільське господарство, лісництво і рибництво	981	954	816	707	560
Військові науки	1	–	–	–	–
За переліком 2006(2007) року					
Освіта	–	373	695	824	1191
Гуманітарні науки та мистецтво	–	530	1045	1365	1851
Соціальні науки, бізнес і право	–	1253	2411	3686	4105
Природничі науки	–	401	791	1193	1540
Інженерія	–	112	248	286	334
Будівництво та архітектура	–	–	59	94	142
Транспорт	–	3	3	3	7
Геодезія та землеустрій	–	–	6	13	33
Сільське, лісове і рибне господарство та переробка їх продукції	–	117	275	454	700
Техніка та енергетика аграрного виробництва	–	3	8	13	17
Ветеринарія	–	–	26	60	71
Охорона здоров'я	–	42	508	932	1378

Продовження табл. 4.4.

	Чоловіки				
	2006/2007	2007/2008	2008/2009	2009/2010	2010/2011
Усього	13054	12753	12081	12034	11895
За переліком 1997 року					
Освіта	1193	1027	753	581	280
Культура і мистецтво	22	24	13	12	8
Гуманітарні науки	64	45	40	11	8
Соціальні науки	28	50	42	25	15
Економіка, комерція та підприємництво	2555	2250	1322	921	605
Право	150	152	82	37	–
Природничі науки	1406	1269	1015	663	424
Математика та інформатика	589	406	306	178	132
Інженерія	5408	3720	2742	1781	1027
Медицина	–	287	154	83	11
Архітектура	123	101	71	42	17
Сільське господарство, лісництво і рибництво	1366	1319	1144	918	685
Військові науки	150	–	–	–	–
За переліком 2006(2007) року					
Освіта	–	131	260	332	474
Гуманітарні науки та мистецтво	–	124	261	397	457
Соціальні науки, бізнес і право	–	440	856	1358	1976
Природничі науки	–	193	426	689	879
Інженерія	–	801	1260	1769	1912
Будівництво та архітектура	–	–	246	411	600
Транспорт	–	137	248	341	365
Геодезія та землеустрій	–	–	19	37	91
Сільське, лісове і рибне господарство та переробка їх продукції	–	173	367	702	920
Техніка та енергетика аграрного виробництва	–	101	299	494	614
Ветеринарія	–	–	24	41	82
Охорона здоров'я	–	3	131	211	313

4.5. ПИТОМА ВАГА СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ III-IV РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ ЗА ГАЛУЗЯМИ ЗНАНЬ

(на початок навчального року; у відсотках до загальної кількості студентів
відповідної статі та галузі знань)

	Жінки				
	2006/2007	2007/2008	2008/2009	2009/2010	2010/2011
Усього	55,7	58,1	58,3	57,9	57,0
За переліком 1997 року					
Освіта	83,9	82,2	82,3	81,1	82,6
Культура і мистецтво	80,5	70,7	78,0	81,0	77,8
Гуманітарні науки	81,1	84,7	80,6	89,4	84,9
Соціальні науки	90,4	82,1	83,8	85,2	81,7
Економіка, комерція та підприємництво	71,3	70,6	73,4	73,8	73,7
Право	48,5	39,4	51,2	61,5	–
Природничі науки	47,5	49,1	48,8	51,6	47,2
Математика та інформатика	22,9	22,5	17,7	20,2	22,8
Інженерія	10,0	7,9	9,2	7,5	7,7
Медицина	–	82,6	86,6	87,6	92,9
Архітектура	21,2	43,6	45,4	43,2	37,0
Сільське господарство, лісництво і рибництво	41,8	42,0	41,6	43,5	45,0
Військові науки	0,7	–	–	–	–
За переліком 2006(2007) року					
Освіта	–	74,0	72,8	71,3	71,5
Гуманітарні науки та мистецтво	–	81,0	80,0	77,5	80,2
Соціальні науки, бізнес і право	–	74,0	73,8	73,1	67,5
Природничі науки	–	67,5	65,0	63,4	63,7
Інженерія	–	12,3	16,4	13,9	14,9
Будівництво та архітектура	–	–	19,3	18,6	19,1
Транспорт	–	2,1	1,2	0,9	1,9
Геодезія та землеустрій	–	–	24,0	26,0	26,6
Сільське, лісове і рибне господарство та переробка їх продукції	–	40,3	43,8	39,3	43,2
Техніка та енергетика аграрного виробництва	–	2,9	2,6	2,6	2,7
Ветеринарія	–	–	52,0	59,4	46,4
Охорона здоров'я	–	93,3	79,5	81,5	81,5

Продовження табл. 4.5.

	Чоловіки				
	2006/2007	2007/2008	2008/2009	2009/2010	2010/2011
Усього	44,3	41,9	41,7	42,1	43,0
За переліком 1997 року					
Освіта	16,1	17,8	17,7	18,9	17,4
Культура і мистецтво	19,5	29,3	22,0	19,0	22,2
Гуманітарні науки	18,9	15,3	19,4	10,6	15,1
Соціальні науки	9,6	17,9	16,2	14,8	18,3
Економіка, комерція та підприємництво	28,7	29,4	26,6	26,2	26,3
Право	51,5	60,6	48,8	38,5	–
Природничі науки	52,5	50,9	51,2	48,4	52,8
Математика та інформатика	77,1	77,5	82,3	79,8	77,2
Інженерія	90,0	92,1	90,8	92,5	92,3
Медицина	–	17,4	13,4	12,4	7,1
Архітектура	78,8	56,4	54,6	56,8	63,0
Сільське господарство, лісництво і рибництво	58,2	58,0	58,4	56,5	55,0
Військові науки	99,3	–	–	–	–
За переліком 2006(2007) року					
Освіта	–	26,0	27,2	28,7	28,5
Гуманітарні науки та мистецтво	–	19,0	20,0	22,5	19,8
Соціальні науки, бізнес і право	–	26,0	26,2	26,9	32,5
Природничі науки	–	32,5	35,0	36,6	36,3
Інженерія	–	87,7	83,6	86,1	85,1
Будівництво та архітектура	–	–	80,7	81,4	80,9
Транспорт	–	97,9	98,8	99,1	98,1
Геодезія та землеустрій	–	–	76,0	74,0	73,4
Сільське, лісове і рибне господарство та переробка їх продукції	–	59,7	57,2	60,7	56,8
Техніка та енергетика аграрного виробництва	–	97,1	97,4	97,4	97,3
Ветеринарія	–	–	48,0	40,6	53,6
Охорона здоров'я	–	6,7	20,5	18,5	18,5

4.6. КІЛЬКІСТЬ ДОКТОРАНТІВ ЗА ГАЛУЗЯМИ НАУК

(на кінець року)

	2006		2007		2010	
	жінки	чоловіки	жінки	чоловіки	жінки	чоловіки
Кількість докторантів, осіб						
Усього	12	7	10	7	15	5
Біологічні	–	–	–	1	1	–
Технічні	–	3	–	2	–	1
Сільськогосподарські	1	–	1	–	–	–
Історичні	–	–	–	–	1	–
Економічні	6	1	6	2	11	1
Філологічні	–	–	–	–	2	–
Педагогічні	5	3	3	1	–	3
Ветеринарні	–	–	–	1	–	–
У відсотках до загальної кількості						
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Біологічні	–	–	–	14,3	6,7	–
Технічні	–	42,9	–	28,5	–	20,0
Сільськогосподарські	8,3	–	10,0	–	–	–
Історичні	–	–	–	–	6,7	–
Економічні	50,0	14,3	60,0	28,6	73,3	20,0
Філологічні	–	–	–	–	13,3	–
Педагогічні	41,7	42,8	30,0	14,3	–	60,0
Ветеринарні	–	–	–	14,3	–	–
Розподіл за статтю, у відсотках						
Усього	63,2	36,8	58,8	41,2	75,0	25,0
Біологічні	–	–	–	100,0	100,0	–
Технічні	–	100,0	–	100,0	–	100,0
Сільськогосподарські	100,0	–	100,0	–	–	–
Історичні	–	–	–	–	100,0	–
Економічні	85,7	14,3	75,0	25,0	91,7	8,3
Філологічні	–	–	–	–	100,0	–
Педагогічні	62,5	37,5	75,0	25,0	–	100,0
Ветеринарні	–	–	–	100,0	–	–

4.7. КІЛЬКІСТЬ АСПІРАНТІВ ЗА ГАЛУЗЯМИ НАУК

(на кінець року)

	2006		2007		2010	
	жінки	чоловіки	жінки	чоловіки	жінки	чоловіки
Кількість аспірантів, осіб						
Усього	184	153	232	145	273	127
Фізико-математичні	1	3	1	3	–	8
Біологічні	21	10	26	8	23	8
Технічні	15	34	10	30	11	26
Сільськогосподарські	12	29	15	31	20	23
Історичні	–	–	–	–	7	7
Економічні	44	34	75	28	95	26
Філософські	10	11	10	13	9	8
Філологічні	25	12	25	9	43	1
Педагогічні	47	8	59	9	53	9
Ветеринарні	4	4	6	6	7	4
Психологічні	5	–	5	–	3	–
Військові	–	8	–	7	1	6
Фізвиховання та спорт	–	–	–	1	1	1
У відсотках до загальної кількості						
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Фізико-математичні	0,5	2,0	0,4	2,1	–	6,3
Біологічні	11,4	6,5	11,2	5,5	8,4	6,3
Технічні	8,2	22,2	4,3	20,7	4,0	20,5
Сільськогосподарські	6,5	19,0	6,5	21,4	7,3	18,1
Історичні	–	–	–	–	2,6	5,5
Економічні	23,9	22,2	32,3	19,3	34,8	20,5
Філософські	5,4	7,2	4,3	9,0	3,3	6,3
Філологічні	13,6	7,9	10,8	6,2	15,7	0,8
Педагогічні	25,6	5,2	25,4	6,2	19,4	7,1
Ветеринарні	2,2	2,6	2,6	4,1	2,6	3,1
Психологічні	2,7	–	2,2	–	1,1	–
Військові	–	5,2	–	4,8	0,4	4,7
Фізвиховання та спорт	–	–	–	0,7	0,4	0,8

	2006		2007		2010	
	жінки	чоловіки	жінки	чоловіки	жінки	чоловіки
Розподіл за статтю, у відсотках						
Усього	54,6	45,4	61,5	38,5	68,3	31,7
Фізико-математичні	25,0	75,0	25,0	75,0	–	100,0
Біологічні	67,7	32,3	76,5	23,5	74,2	25,8
Технічні	30,6	69,4	25,0	75,0	29,7	70,3
Сільськогосподарські	29,3	70,7	32,6	67,4	46,5	53,5
Історичні	–	–	–	–	50,0	50,0
Економічні	56,4	43,6	72,8	27,2	78,5	21,5
Філософські	47,6	52,4	43,5	56,5	52,9	47,1
Філологічні	67,6	32,4	73,5	26,5	97,7	2,3
Педагогічні	85,5	14,5	86,8	13,2	85,5	14,5
Ветеринарні	50,0	50,0	50,0	50,0	63,6	36,4
Психологічні	100,0	–	100,0	–	100,0	–
Військові	–	100,0	–	100,0	14,3	85,7
Фізвиховання та спорт	–	–	–	100,0	50,0	50,0

4.8. КІЛЬКІСТЬ ДОКТОРАНТІВ ЗА ВІКОМ

(на кінець року)

	2006		2007		2008		2009		2010	
	жінки	чоло-віки	жінки	чоло-віки	жінки	чоло-віки	жінки	чоло-віки	жінки	чоло-віки
Кількість докторантів, осіб										
Усього	12	7	10	7	14	6	14	6	15	5
у тому числі віком, років										
27	–	–	1	–	–	–	1	–	–	–
28	2	–	–	1	2	–	1	–	2	–
29	–	1	2	–	1	2	1	–	1	–
30–34	4	1	4	3	6	2	4	3	1	1
35–39	–	2	–	1	2	2	3	1	5	1
40 і старші	6	3	3	2	3	–	4	2	6	3
У відсотках до загальної кількості										
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
у тому числі віком, років										
27	–	–	10,0	–	–	–	7,2	–	–	–
28	16,7	–	–	14,3	14,3	–	7,2	–	13,3	–
29	–	14,3	20,0	–	7,1	33,3	7,2	–	6,7	–
30–34	33,3	14,3	40,0	42,8	42,9	33,3	28,5	50,0	6,7	20,0
35–39	–	28,6	–	14,3	14,3	33,3	21,4	16,7	33,3	20,0
40 і старші	50,0	42,8	30,0	28,6	21,4	–	28,5	33,3	40,0	60,0

4.9. КІЛЬКІСТЬ АСПІРАНТІВ ЗА ВІКОМ

(на кінець року)

	2006		2007		2008		2009		2010	
	жінки	чоло-віки	жінки	чоло-віки	жінки	чоло-віки	жінки	чоло-віки	жінки	чоло-віки
Кількість аспірантів, осіб										
Усього	184	153	232	145	262	131	276	126	273	127
у тому числі віком, років										
20	–	–	–	–	–	–	–	–	1	–
21	1	–	1	–	2	–	1	–	2	–
22	9	10	13	12	13	6	17	12	14	17
23	15	27	14	16	29	19	33	16	27	18
24	18	22	32	33	25	20	31	24	43	19
25	23	29	21	13	31	26	29	17	26	13
26	22	14	27	16	28	8	30	14	23	12
27	14	11	26	8	25	9	29	9	21	8
28	11	6	11	7	21	6	18	7	31	8
29	15	4	14	7	8	7	16	3	19	6
30–34	27	15	38	15	34	13	37	7	32	10
35–39	15	6	19	4	23	7	20	7	19	6
40 і старші	14	9	16	14	23	10	15	10	15	10
У відсотках до загальної кількості										
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
у тому числі віком, років										
20	–	–	–	–	–	–	–	–	0,4	–
21	0,5	–	0,4	–	0,8	–	0,4	–	0,7	–
22	4,9	6,5	5,6	8,3	5,0	4,6	6,2	9,5	5,1	13,4
23	8,2	17,6	6,0	11,0	11,1	14,5	12,0	12,7	9,9	14,2
24	9,8	14,4	13,8	22,8	9,5	15,3	11,2	19,0	15,8	15,0
25	12,5	19,0	9,1	9,0	11,8	19,9	10,5	13,5	9,5	10,2
26	12,0	9,2	11,6	11,0	10,7	6,1	10,9	11,1	8,4	9,4
27	7,6	7,2	11,2	5,5	9,5	6,9	10,5	7,1	7,7	6,3
28	6,0	3,9	4,8	4,8	8,0	4,6	6,5	5,6	11,3	6,3
29	8,1	2,6	6,0	4,8	3,0	5,3	5,8	2,4	7,0	4,7
30–34	14,7	9,8	16,4	10,3	13,0	9,9	13,4	5,6	11,7	7,9
35–39	8,1	3,9	8,2	2,8	8,8	5,3	7,2	5,6	7,0	4,7
40 і старші	7,6	5,9	6,9	9,7	8,8	7,6	5,4	7,9	5,5	7,9

4.10. КІЛЬКІСТЬ ДОКТОРІВ ТА КАНДИДАТІВ НАУК, ЗАЙНЯТИХ В ЕКОНОМІЦІ МІСТА У 2010 РОЦІ (на 1 жовтня)

	Кількість докторів наук		Кількість кандидатів наук	
	осіб	у відсотках до загальної кількості	осіб	у відсотках до загальної кількості
Жінки	21	23,6	385	43,2
Чоловіки	68	76,4	507	56,8

4.11. РОЗПОДІЛ ДОКТОРІВ ТА КАНДИДАТІВ НАУК, ЗАЙНЯТИХ В ЕКОНОМІЦІ МІСТА У 2010 РОЦІ, ЗА ВЧЕНИМИ ЗВАННЯМИ (на 1 жовтня; осіб)

	Доктори наук		Кандидати наук	
	жінки	чоловіки	жінки	чоловіки
Усього	21	68	385	507
у тому числі мають вчене звання				
академіка	4	14	1	4
члена-кореспондента	2	4	1	6
професора	5	49	5	11
доцента	14	10	198	284
старшого наукового співробітника	1	7	9	36

4.12. РОЗПОДІЛ ДОКТОРІВ НАУК, ЗАЙНЯТИХ В ЕКОНОМІЦІ МІСТА У 2010 РОЦІ, ЗА ВІКОМ (на 1 жовтня)

	Усього	У тому числі віком, років					
		31–40	41–50	51–55	56–60	61–70	71 і старші
Кількість докторів наук, осіб							
Жінки	21	4	9	3	2	1	2
Чоловіки	68	2	8	7	11	19	21
Розподіл за статтю, відсотків							
Жінки	23,6	66,7	52,9	30,0	15,4	5,0	8,7
Чоловіки	76,4	33,3	47,1	70,0	84,6	95,0	91,3

4.13. РОЗПОДІЛ КАНДИДАТІВ НАУК, ЗАЙНЯТИХ В ЕКОНОМІЦІ МІСТА У 2010 РОЦІ, ЗА ВІКОМ (на 1 жовтня)

	Усього	У тому числі віком, років						
		до 30 років	31–40	41–50	51–55	56–60	61–70	71 і старші
Кількість кандидатів наук, осіб								
Жінки	385	64	136	88	30	25	22	20
Чоловіки	507	35	126	92	40	62	76	76
Розподіл за статтю, відсотків								
Жінки	43,2	64,6	51,9	48,9	42,9	28,7	22,4	20,8
Чоловіки	56,8	35,4	48,1	51,1	57,1	71,3	77,6	79,2

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПОЯСНЕННЯ

Дошкільні навчальні заклади – ясла, ясла-садки, дитячі садки, ясла-садки сімейного, комбінованого, компенсуючого типу (спеціальні та санаторні), навчально-виховні комплекси тощо.

Загальноосвітні навчальні заклади (ЗНЗ) – школи, ліцеї, гімназії, колегіуми, навчально-виховні комплекси (об'єднання), санаторні школи всіх ступенів, а також спеціальні школи (школи-інтернати) та школи соціальної реабілітації.

Загальноосвітні навчальні заклади першого ступеня (початкова школа) забезпечують початкову загальну освіту, другого ступеня (основна школа) – базову загальну середню освіту, третього ступеня (старша школа) – повну загальну середню освіту.

Професійно-технічні навчальні заклади (ПТНЗ) – навчальні заклади для забезпечення професійно-технічної освіти.

Вищі навчальні заклади (ВНЗ) – технікуми, училища, коледжі, інститути, академії, університети тощо.

Відповідно до статусу вищих навчальних закладів встановлено чотири рівні акредитації: I – технікуми, училища; II – коледжі та інші прирівняні до них заклади; III і IV – академії, університети, інститути.

Аспірантура – основна форма підготовки науково-педагогічних кадрів.

Докторантура є формою підготовки науково-педагогічних та наукових кадрів вищої кваліфікації.

Аспірант – особа, що навчається в аспірантурі та готується до захисту дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук.

Докторант – особа, що проходить підготовку у докторантурі з метою підвищення кваліфікації, результатом трирічної діяльності стає наукова робота на здобуття ступеня доктора наук.

Вчений ступінь – наукова кваліфікація в певній галузі знання.

Кандидат наук – науковий ступінь, який присуджується Вищою атестаційною комісією особам з вищою освітою, які здали кандидатський мінімум і захистили кандидатську дисертацію.

Доктор наук – вищий науковий ступінь, який присуджують особам, що мають вищу освіту, глибокі фахові звання і значні досягнення в певній галузі науки та захистили відповідну дисертацію.

Академік – дійсний член академії наук, найвище вчене звання, яке надається особі, обраній до такої установи.

Член-кореспондент – академічне звання, яке надається вченим, обраним до складу академії наук.

Професор – вчене звання, що присвоюється особам, які, як правило, мають науковий ступінь доктора або кандидата наук, глибокі фахові знання і значні досягнення у певній галузі науки чи педагогічній діяльності.

Доцент – вчене звання, яке може бути присвоєне особі, що, як правило, має наукову ступінь кандидата наук, здійснює викладацьку, наукову і методологічну роботу у вищих навчальних закладах освіти.

РОЗДІЛ V

СТАН ЗДОРОВ'Я ЖІНОК ТА ЧОЛОВІКІВ, ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ

ЗДОРОВ'Я
ЖІНОК
РОЗДІЛ V

5.1. СТАН ЗДОРОВ'Я ЖІНОК ТА ЧОЛОВІКІВ

Зміни у політичному, соціальному і економічному житті країни потребують особливої уваги до здоров'я населення.

За даними Міського центру здоров'я Житомирської міської ради, протягом 2006-2010 років спостерігається тенденція до збільшення кількості хвороб. Зареєстровано хвороб серед усього населення в розрахунку на 100 тис. населення у 2006 р. – 72922,4 та 77910,7 – у 2010 р. Ця тенденція стосується як чоловіків, так і жінок.

Зареєстровано хвороб серед усього населення

(на 100 тис. населення)

	2010	2009	2008	2007	2006
Усього	77910,7	76676,0	74187,8	74279,5	72922,4
з них:					
хвороби крові та кровотворних органів	543,8	546,5	535,0	489,7	388,8
новоутворення	965,6	858,8	782,8	910,0	842,8
інфекційні та паразитарні	4097,6	4596,9	4705,1	4672,5	4172,1

Незважаючи на збільшення кількості захворювань серед населення, незначно змінилась забезпеченість медичним персоналом.

Забезпеченість кадрами

(осіб)

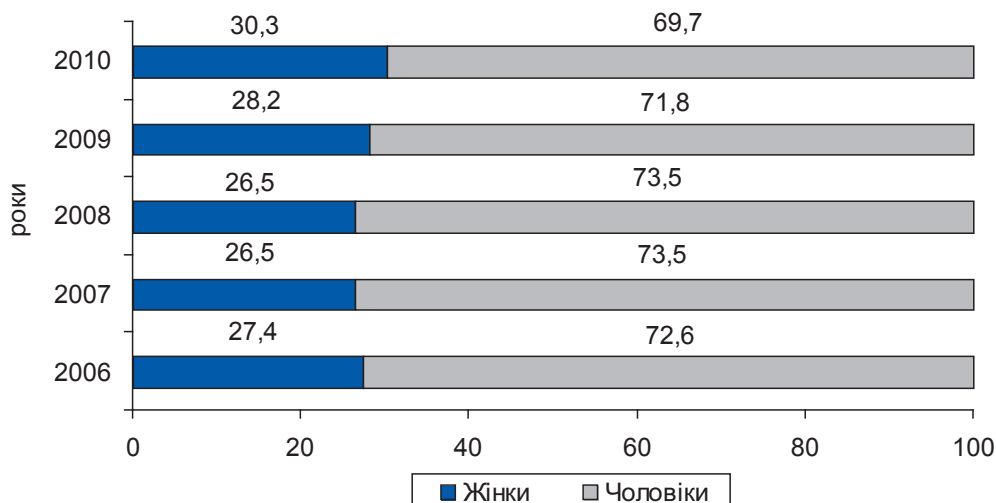
	2010	2009	2008	2007	2006
Усього	2745	2764	2732	2748	2773
Лікарі	838	841	832	831	841
Середній медперсонал	1907	1923	1900	1917	1932

Відповідний вплив на чисельність та стан здоров'я населення має травматизм на виробництві.

За даними управління статистики послуг Головного управління статистики, протягом 2010 р. на підприємствах, в організаціях, установах та закладах міста сталося 106 випадків виробничого травматизму, внаслідок яких виробничі травми отримали 109 працівників, з них 5 осіб загинуло. Порівняно з попереднім роком кількість травмованих збільшилась на 5,8%, а у порівнянні з 2006 р. – зменшилась в 1,6 раза.

Розподіл потерпілих від виробничого травматизму за статтю

(у відсотках до загальної кількості)

Зазвичай чоловіки частіше отримують виробничі травми. Так, серед осіб, які у 2010 р. постраждали від виробничого травматизму, чоловіки склали 69,7% (76 осіб), а смертельні травми отримали виключно чоловіки. Водночас в останні роки спостерігається тенденція щодо збільшення частки жінок у загальній кількості постраждалих від виробничого травматизму. Зокрема, з 27,4% у 2006 р. до 30,3% у 2010р.

Серед основних подій, що призвели до нещасних випадків на виробництві, як у жінок, так і у чоловіків, домінує падіння потерпілого. У загальній кількості постраждалих у 2010 р. внаслідок падіння було травмовано 66,7% жінок та 18,4% чоловіків. Крім того, 17,1% чоловіків отримали травми у дорожньо-транспортних пригодах, 13,2% – під час дії предметів та деталей, що рухаються, розлітаються або обертаються.

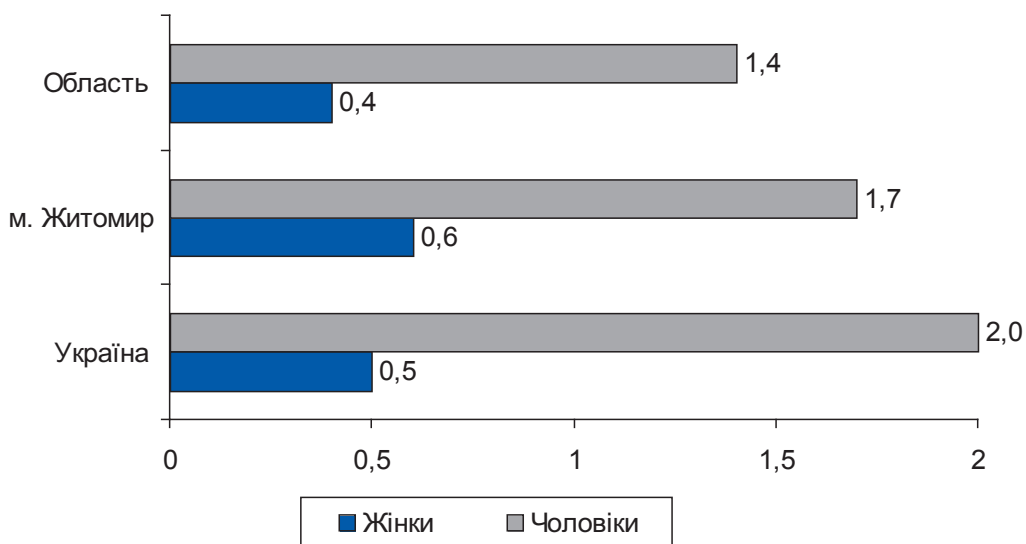
Серед основних причин нещасних випадків головними є організаційні. Саме ці причини призвели до нещасних випадків, які сталися з 36,4% жінок та 43,4% чоловіків.

5.1.1. ТРАВМАТИЗМ НА ВИРОБНИЦТВІ¹

	2006	2007	2008	2009	2010
Кількість потерпілих з втратою працездатності на 1 робочий день і більше та зі смертельним наслідком, осіб					
Жінки	48	50	44	29	33
Чоловіки	127	139	122	74	76
У тому числі кількість потерпілих зі смертельним наслідком					
Жінки	1	1	1	1	–
Чоловіки	6	6	7	4	5
Кількість потерпілих з втратою працездатності на 1 робочий день і більше та зі смертельним наслідком на 1000 працюючих², осіб					
Жінки	0,9	0,9	0,8	0,5	0,6
Чоловіки	2,5	2,8	2,5	1,6	1,7
У тому числі кількість потерпілих зі смертельним наслідком					
Жінки	0,02	0,02	0,02	0,02	–
Чоловіки	0,12	0,12	0,14	0,09	0,11
¹ Травматизм пов'язаний з виробництвом.					
² На 1000 працюючих відповідної статті.					

5.1.2. РІВЕНЬ ТРАВМАТИЗМУ У 2010 РОЦІ

(кількість потерпілих на 1000 працюючих)

5.1.3. РОЗПОДІЛ ПОТЕРПІЛИХ ВІД НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ВИРОБНИЦТВОМ, ЗА ВИДАМИ ПОДІЙ

(осіб)

	2006		2007		2008		2009		2010	
	жінки	чоло-віки	жінки	чоло-віки	жінки	чоло-віки	жінки	чоло-віки	жінки	чоло-віки
Усього¹	48	127	50	139	44	122	29	74	33	76
у тому числі										
дорожньо-транспортні пригоди	7	23	8	15	7	14	5	18	2	13
падіння потерпілого	19	34	22	30	17	28	14	7	22	14
падіння, обрушення, обвалення предметів, матеріалів, породи, ґрунту тощо	4	10	1	20	1	18	–	4	–	6
дія предметів та деталей, що рухаються, розлітаються, обертаються	7	15	5	30	7	19	3	10	5	10
ураження електричним струмом	–	1	–	1	–	3	–	–	–	1
дія підвищених температур (крім пожеж)	–	–	1	–	–	–	1	–	–	1
дія шкідливих і токсичних речовин	–	2	–	–	–	1	–	2	–	1
ушкодження внаслідок контакту з тваринами, комахами, іншими представниками фауни, а також флори	5	3	3	1	5	2	1	–	1	–
навмисне вбивство або травма, заподіяна іншою особою	3	15	2	13	3	9	2	5	–	3
інші види подій	3	23	8	29	4	28	3	28	3	26

¹Кількість потерпілих з втратою працездатності на 1 робочий день і більше та зі смертельним наслідком.

5.1.4. РОЗПОДІЛ ПОТЕРПІЛИХ ВІД НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ ЗІ СМЕРТЕЛЬНИМ НАСЛІДКОМ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ВИРОБНИЦТВОМ, ЗА ВИДАМИ ПОДІЙ

(осіб)

	2006		2007		2008		2009		2010	
	жінки	чоло-віки	жінки	чоло-віки	жінки	чоло-віки	жінки	чоло-віки	жінки	чоло-віки
Усього	1	6	1	6	1	7	1	4	–	5
у тому числі										
дорожньо-транспортні пригоди	1	2	1	2	1	2	1	3	–	3
падіння потерпілого	–	–	–	1	–	1	–	–	–	1
падіння, обрушення, обвалення предметів, матеріалів, породи, ґрунту тощо	–	2	–	2	–	–	–	–	–	–
дія предметів та деталей, що рухаються, розлітаються, обертаються	–	1	–	1	–	2	–	1	–	–
ураження електричним струмом	–	–	–	–	–	1	–	–	–	–
дія підвищених температур (крім пожеж)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
дія шкідливих і токсичних речовин	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ушкодження внаслідок контакту з тваринами, комахами, іншими представниками фауни, а також флори	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
навмисне вбивство або травма, заподіяна іншою особою	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1
інші види подій	–	1	–	–	–	1	–	–	–	–

5.1.5. РОЗПОДІЛ ПОТЕРПІЛИХ ВІД НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ВИРОБНИЦТВОМ, ЗА ОСНОВНИМИ ПРИЧИНАМИ НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ

(осіб)

	2006		2007		2008		2009		2010	
	жінки	чоло-віки	жінки	чоло-віки	жінки	чоло-віки	жінки	чоло-віки	жінки	чоло-віки
Усього¹	48	127	50	139	44	122	29	74	33	76
у тому числі										
технічні	7	10	2	5	1	5	–	–	5	4
з них										
незадовільний технічний стан виробничих об'єктів, будинків, споруд, території; засобів виробництва; транспортних засобів	4	4	1	1	1	3	–	–	5	2
організаційні	20	54	24	71	26	67	18	23	12	33
порушення вимог безпеки під час експлуатації обладнання, устаткування, машин, механізмів тощо	7	21	6	32	10	21	6	8	6	19
порушення правил дорожнього руху	5	12	5	9	7	13	5	3	–	3
порушення трудової і виробничої дисципліни	3	6	3	6	3	8	3	4	2	3
психологічні	1	3	–	1	–	4	–	2	1	–
з них										
алкогольне, наркотичне сп'яніння, токсикологічне отруєння	–	2	–	1	–	3	–	1	–	–
інші	20	60	24	62	17	46	11	49	15	39

¹Кількість потерпілих з втратою працездатності на 1 робочий день і більше та зі смертельним наслідком.

5.1.6. РОЗПОДІЛ ПОТЕРПІЛИХ ВІД НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ ЗІ СМЕРТЕЛЬНИМ НАСЛІДКОМ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ВИРОБНИЦТВОМ, ЗА ОСНОВНИМИ ПРИЧИНАМИ НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ

(осіб)

	2006		2007		2008		2009		2010	
	жінки	чоло-віки	жінки	чоло-віки	жінки	чоло-віки	жінки	чоло-віки	жінки	чоло-віки
Усього¹	1	6	1	6	1	7	1	4	–	5
у тому числі										
технічні	–	–	–	1	–	–	–	–	–	–
з них										
незадовільний технічний стан виробничих об'єктів, будинків, споруд, території; засобів виробництва; транспортних засобів	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
організаційні	–	4	1	4	1	4	1	1	–	1
порушення вимог безпеки під час експлуатації обладнання, устаткування, машин, механізмів тощо	–	2	–	2	–	2	–	1	–	–
порушення правил дорожнього руху	–	2	1	–	1	2	1	–	–	1
порушення трудової і виробничої дисципліни	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
психологічні	–	–	–	–	–	2	–	–	–	–
з них										
алкогольне, наркотичне сп'яніння, токсикологічне отруєння	–	–	–	–	–	2	–	–	–	–
інші	1	2	–	1	–	1	–	3	–	4

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПОНЯТТЯ

Нещасний випадок на виробництві – це обмежена в часі подія або раптовий вплив на працівника небезпечного виробничого фактора чи середовища, що сталися у процесі виконання ним трудових обов'язків, внаслідок яких заподіяно шкоду здоров'ю або настала смерть.

Потерпілим на виробництві вважається працівник, який унаслідок нещасного випадку загинув, згідно з медичним висновком утратив працездатність на один робочий день і більше, або якщо виникла необхідність переведення його на іншу, легшу роботу терміном не менше одного дня та якщо складено акт про нещасний випадок за встановленою формою.

5.2. ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ

Фізичне виховання в Україні є невід'ємною частиною системи освіти, важливим компонентом гуманітарного виховання, формування патріотичних почуттів, фізичного та морального здоров'я, удосконалення фізичної і психологічної підготовленості до активного життя і діяльності. Фізична культура сприяє розвитку в людині, поряд з фізичною силою, таких прикмет характеру, як фізична вправність, загартованість, почуття честі у змаганні, грі та праці, швидкість, рішучість і обережність, толерантність, товариськість, відвага, динамічність, чесність, сила волі.

За даними управління у справах сім'ї, молоді та спорту Житомирської міської ради, в м. Житомирі функціонує 15 дитячо-юнацьких спортивних шкіл, з яких дві школи підпорядковано управлінню освіти міської ради, а 13 шкіл – управлінню у справах сім'ї, молоді та спорту Житомирської облдержадміністрації та Житомирській обласній раді. У спортивних школах займається 5480 спортсменів, а навчально-тренувальний процес здійснює 234 тренери; культивується 39 видів спорту, з яких 23 – олімпійських, а 16 – неолімпійських.

Управління у справах сім'ї, молоді та спорту Житомирської міської ради співпрацює з 23 міськими громадськими організаціями спортивної спрямованості.

В Житомирі функціонує міський культурно-спортивний центр Житомирської міської ради, якому підпорядковано 17 підліткових клубів, з яких 10 мають спортивну спрямованість. У цих клубах працює 42 спортивні секції, в яких займається 1647 мешканців міста.

На території міста знаходяться наступні спортивні споруди: 4 стадіони, 6 футбольних полів, 129 спортивних майданчиків, з яких 9 з синтетичним покриттям, 30 майданчиків з тренажерним обладнанням, 10 тенісних кортів, 80 спортивних залів, 103 приміщення для фізкультурно-оздоровчих занять, 6 плавальних басейнів, 3 споруди зі штучним льодом, 5 спортивних комплексів, 43 стрілецьких тири, 1 веслувально-спортивна база, 1 лижна база. В місті працюють 26 спортивних та спортивно-оздоровчих клубів та організацій, які мають ліцензію Міністерства сім'ї, молоді та спорту.

Загальна кількість осіб, що займаються видами фізкультурно-оздоровчої роботи, останні два роки поступово збільшується – до 35,1 тис. осіб на 01.01.2011р. Слід зазначити, що чоловіки виявились більш активними – їх кількість зросла за цей період в 1,4 раза, а жінок, навпаки, – скоротилась на чверть.

Значно відрізняється за статеву ознакою кількість осіб, що займаються такою роботою: на 01.01.2009 р. питома вага жінок становила 48,2%, а на 01.01.2011р. – лише 33,5% (чоловіків – 51,8% та 63,5% відповідно).

Кількість осіб, що займаються видами фізкультурно-оздоровчої роботи

(на 1 січня)

	2009		2010		2011	
	усього	жінок	усього	жінок	усього	жінок
Осіб						
Усього	32682	15754	32910	11616	35110	11763
ЗОШ	6033	2601	5226	2107	2984	974
ПТУ	507	171	642	204	684	247
ВУЗи I-II рівнів акредитації	4631	1956	2189	1118	2122	640
ВУЗи III-IV рівнів акредитації	10930	6725	3493	651	3694	541
Підприємства та установи, які проводять фізкультурно-оздоровчу роботу	8897	3839	8779	1734	9592	1929
Організації, які проводять фізкультурно-оздоровчу роботу за місцем проживання	862	98	12581	5802	15512	7211
Питома вага, %						
Усього	100,0	48,2	100,0	35,3	100,0	33,5
ЗОШ	100,0	43,1	100,0	40,3	100,0	32,6
ПТУ	100,0	33,7	100,0	31,8	100,0	36,1
ВУЗи I-II рівнів акредитації	100,0	42,2	100,0	51,1	100,0	30,2
ВУЗи III-IV рівнів акредитації	100,0	61,5	100,0	18,6	100,0	14,6
Підприємства та установи, які проводять фізкультурно-оздоровчу роботу	100,0	43,1	100,0	19,8	100,0	20,1
Організації, які проводять фізкультурно-оздоровчу роботу за місцем проживання	100,0	11,4	100,0	46,1	100,0	46,5

5.2.1. ФІЗКУЛЬТУРНІ КАДРИ

(на 01.01.2011 р., осіб)

	Усього	У тому числі	
		жінки	чоловіки
Штатні працівники, усього	640	232	408
Працівники фізичної культури навчальних закладів, усього	303	159	144
з них:			
інструктори з фізкультури дошкільних навчальних закладів	60	58	2
вчителі загальноосвітніх навчальних закладів	108	58	50
керівники і викладачі професійно-технічних навчальних закладів	15	5	10
керівники і викладачі вищих навчальних закладів I і II рівнів акредитації	53	20	33
керівники і викладачі вищих навчальних закладів III і IV рівнів акредитації	67	18	49
Методисти, інструктори-методисти, інструктори фізичної культури, усього	38	16	22
у тому числі, які працюють:			
за місцем роботи громадян	7	4	3
за місцем навчання громадян	-	-	-
за місцем проживання громадян	21	8	13
Тренери-методисти, тренери-викладачі, тренери зі спорту, усього	128	33	95
Працівники спортивних шкіл (ДЮСШ, СДЮШОР, ШВСМ), за винятком тренерів зі спорту	47	3	44
Працівники структурних підрозділів з фізичної культури і спорту органів виконавчої влади (місцевого самоврядування), усього	12	5	7

	Усього	У тому числі	
		жінки	чоловіки
Штатні працівники, усього	640	232	408
з них:			
центральных	-	-	-
обласних	7	3	4
районних	-	-	-
міських	5	2	3
Працівники фізкультурно-спортивних товариств та установ, усього	18	6	12
з них:			
центральных	-	-	-
обласних	18	16	2
районних	-	-	-
міських	-	-	-
Працівники центрів фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх»	5	2	3
Працівники центрів з фізичної культури і спорту інвалідів «Інваспорт», усього	10	5	5
з них:			
українського	-	-	-
обласних	10	5	5
Спеціалісти, які проводять фізкультурно-реабілітаційну та спортивну роботу серед людей з особистими потребами, усього	2	-	2
Працівники спортивних споруд	43	1	42
Інші працівники фізичної культури	34	2	32

РОЗДІЛ VI

СІМЕЙНА ПОЛІТИКА

СІМЕЙНА
ПОЛІТИКА
РОЗДІЛ VI

6.1. СОЦІАЛЬНЕ СТАНОВИЩЕ СІМЕЙ

Соціальне становище сім'ї є інтегральним показником суспільного розвитку територіальної громади міста, який відображає моральний стан суспільства, є визначальним фактором формування громадського та демографічного потенціалу, репрезентує рівень добробуту населення, його електоральні сподівання та настрої. Тому соціальні проблеми сім'ї мають вирішуватись у відповідних цільових та комплексних міських програмах виконавчими органами місцевого самоврядування.

На цей час соціально-економічне становище більшості житомирських сімей характеризується як таке, що поліпшується повільно, оскільки перехід до ринкових економічних відносин призвів до значного дисбалансу співвідношення джерел забезпечення їхнього існування та розвитку. Так, відповідальність за утримання і виховання дітей сьогодні покладена на батьків значно більшою мірою, ніж на державу, яка де-факто позбавилась від непритаманних демократичному устрою функцій надмірного ідеологічного, соціального патрунування населення.

На сьогодні сім'я набула домінуючої ролі у життєзабезпеченні та вихованні дітей, їх оздоровленні і лікуванні, отриманні освіти і спеціальності, подальшого працевлаштування, розбудові власного господарства, за умов втрати колишніх заощаджень, актуальності негативних інфляційних очікувань тощо. Така переорієнтація відбивається на функціонуванні та розвитку сім'ї, негативно впливає на її репродуктивність.

Значною є частка працездатних членів сім'ї, які не мають регулярного більшого за прожитковий мінімум доходу, що ускладнює економічне становище сім'ї.

Рівень життя сімей залежить не лише від розміру доходів, а також від соціально-демографічного складу – кількості дітей, працюючих (платників податків та соціальних зборів) і утриманців, віку членів сім'ї, їхнього освітнього та професійного рівня тощо.

Найбільш уразливими є сім'ї:

- багатодітні;
- неповні, в яких дітей виховує одна мати або один батько;
- з дітьми-інвалідами;
- людей похилого віку;
- в яких немає годувальника;
- молоді, позбавлені можливості одержання/купівлі власного житла, гідної (за рівнем заробітної платні) роботи.

Важливим напрямком сімейної політики є забезпеченість населення житлом.

За даними управління статистики послуг Головного управління статистики, кількість сімей та однаків, що перебувають на квартирному обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов, і надання їм жилих приміщень, за останніх п'ять років зменшилась на 13,4%, але кількість молодих сімей в квартирній черзі, навпаки, збільшилась на 13,2%.

Квартирна черга та поліпшення житлових умов

	2006	2007	2008	2009	2010
Кількість сімей та однаків, які перебували на квартирному обліку на кінець року	22531	20970	20942	19788	19508
з них					
молоді сім'ї	1625	1724	1957	1901	1839
Кількість сімей та однаків, які одержали житло за рік	53	129	360	76	53
з них					
молоді сім'ї	1	1	6	–	7

Неадекватно низькою, враховуючи реальні фінансові потреби, є кількість сімей-одержувачів державної допомоги малозабезпеченим сім'ям, субсидій та пільг, передбачених Державним бюджетом України. Такий стан речей значною мірою вмотивований поганою поінформованістю сімей щодо своїх прав на одержання державної допомоги, надмірною забюрократизованістю процедури призначення та перепризначення цієї допомоги, загальний обсяг якої мав би стати додатковим та суттєвим грошовим ресурсом (інвестицією) з бюджету вищого рівня в економіку міста.

Надання населенню житлових субсидій

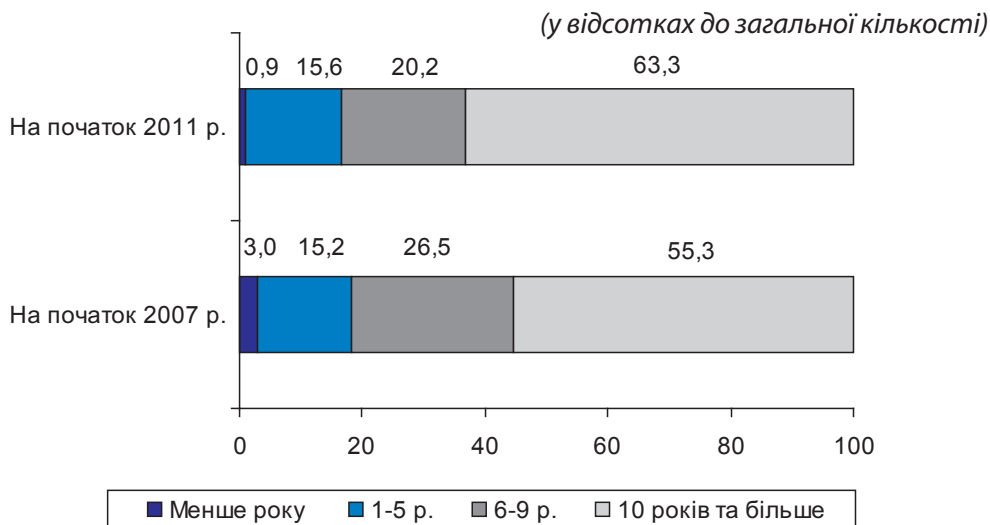
	2006	2007	2008	2009	2010
На відшкодування витрат для оплати житлово-комунальних послуг					
Кількість сімей, які звернулись за субсидіями, одиниць	9955	12466	7723	7350	11213
Кількість сімей, яким призначено субсидії, одиниць	8752	11776	6902	6442	6438
Загальна сума призначених субсидій, тис. грн	508,3	933,9	615,3	624,1	554,4
Загальна сума отриманих субсидій, тис. грн	1736,2	4350,8	3395,6	3772,0	3867,3
На відшкодування витрат для придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива					
Кількість сімей, які звернулись за субсидіями, одиниць	68	43	31	31	24
Кількість сімей, яким призначено субсидії, одиниць	65	41	29	26	22
Загальна сума призначених субсидій, тис. грн	19,8	24,0	18,7	11,1	9,5
Загальна сума отриманих субсидій, тис. грн	18,9	24,0	18,7	11,1	12,1

Разом з тим, відповідно до Конституції України: сім'я, дитинство, материнство і батьківство охороняються державою, згідно із Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» значний обсяг повноважень у сфері забезпечення добробуту сімей покладено/делеговано державою органам місцевого самоврядування. Для виконання цих правових положень особливо актуальною вбачається необхідність розроблення системи пріоритетних муніципальних програм та заходів, які забезпечували б їх реалізацію – поліпшення соціально-економічного становища сімей.

6.1.1. КІЛЬКІСТЬ СІМЕЙ ТА ОДИНАКІВ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЛИ НА КВАРТИРНОМУ ОБЛІКУ НА КІНЕЦЬ 2010 РОКУ

	Кількість сімей та однаків, які перебували на квартирному обліку	У тому числі							
		за часом перебування на обліку				за кількістю членів сімей			
		менше року	1–5 років	6–9 років	10 років та більше	1 особа	2–3 особи	4–5 осіб	6 осіб та більше
Усього	19508	167	3046	3943	12352	3972	8794	6313	429
з них									
молоді сім'ї	1839	70	1312	334	123	–	1515	324	–

6.1.2. РОЗПОДІЛ СІМЕЙ ЗА ЧАСОМ ПЕРЕБУВАННЯ НА КВАРТИРНОМУ ОБЛІКУ

6.1.3. КІЛЬКІСТЬ СІМЕЙ ТА ОДИНАКІВ, ЯКІ ОДЕРЖАЛИ ЖИТЛО У 2010 РОЦІ

	Кількість сімей та однаків, які одержали житло	з них у новобудовах	Із загальної кількості сімей, які одержали житло				
			не перебували на обліку	перебували на обліку			
				менше року	1–5 років	6–9 років	10 років та більше
Усього	53	1	12	–	13	12	16
з них							
молоді сім'ї	7	–	–	–	5	–	2

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПОНЯТТЯ

Квартирний облік – облік громадян України, які користуються правом на житло і перебувають у черзі на його отримання.

Квартирний облік громадян здійснюється:

- за місцем їх постійного проживання – органами місцевого самоврядування (квартвідділами);
- за місцем роботи – підприємствами, установами, організаціями всіх видів економічної діяльності за рішенням їх органів управління.

Державна Програма житлових субсидій (діє з травня 1995 року) – перша великомасштабна адресна програма соціального захисту населення.

Житлові субсидії розподіляються на:

- щомісячні **безготівкові субсидії** на відшкодування витрат з оплати житлово-комунальних послуг (за користування житлом або його утримання, комунальні послуги: водо-, тепло-, газопостачання, водовідведення, електроенергія, вивезення побутового сміття та рідких нечистот);
- одноразові (один раз на рік) **субсидії готівкою** на придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива.

6.2. ПАРТНЕРСТВО У СІМ'І

Ефективність державної політики та ступінь її соціальної відповідальності багато в чому зумовлені характером і обсягами довгострокових інвестицій в «людський капітал», який складається з потрібних суспільству особистих здібностей, знань та навичок. Основу цього капіталу складають духовне, психічне та фізичне здоров'я жінок і чоловіків, а важливу роль в його відтворенні грає народження та виховання дітей. Це робить пріоритетними функціями державної політики захист материнства та дитинства, підвищення соціального статусу жінки-матері, яка поєднує свої сімейні обов'язки з працею, освітою, громадською діяльністю та громадянською активністю, формування відповідального батьківства.

За даними управління охорони здоров'я Житомирської міської ради, з 2007 р. у пологовому стаціонарі Центральної міської лікарні №1 відповідно до проекту ЮНІСЕФ «Здоров'я матері і дитини» запроваджені партнерські пологи.

Динаміка партнерських пологів у ЦМЛ №1 м. Житомира

	2006	2007	2008	2009	2010	6 місяців 2011
Кількість партнерських пологів	–	1082	1876	2703	2762	1337
Питома вага до загальної кількості пологів, %						
партнерських пологів	–	44,0	72,0	96,0	99,0	100,0

Згідно з рекомендаціями ВООЗ створені умови для проведення занять в «школі відповідального батьківства»: працюють тренінгові зали для проведення групових тренінгів з сімейними парами та для індивідуальних занять з подружніми парами щодо підготовки до партнерських пологів. Індивідуальні та групові заняття із сімейними парами проводяться відповідно до чіткого графіку всіма дільничними акушер-гінекологами та психологом.

У жіночих консультаціях пріоритетним напрямком антенатального нагляду вважається робота з подружніми парами. При жіночих консультаціях ЦМЛ №1 та ЦМЛ №2 працюють школи відповідального батьківства з широким залученням членів родини до супроводу вагітної при виношуванні дитини і в пологах. При спостереженні за вагітними особлива увага приділяється активному залученню членів родини, в першу чергу, майбутнього батька дитини до процесу догляду за вагітною. Подружні пари активно готуються до партнерських пологів. Крім того, постійно проводяться внутрішні тренінги з медичним персоналом відділень. Забезпечено сумісне перебування матері та дитини з моменту пологів до виписки.

Розроблено плани занять для сімейних пар, у тематику занять згідно з рекомендаціями ВООЗ включені теми «Партнерська допомога в пологах», «Вибір позиції для пологів», «Підтримка грудного вигодовування», «Догляд за шкірою немовлят». Проводяться як групові, так і індивідуальні заняття з сімейними парами з широким використанням відеофільмів. Усі заняття (теоретичні та практичні) за участю майбутніх батьків та мам проводяться з перспективою на партнерські пологи.

Особлива увага приділяється жінкам з соціально дезадаптованих родин. До роботи з ними залучаються співробітники міського центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді. При необхідності вагітним та породіллям надається соціальний супровід.

Найбільшою проблемою є жінки з так званою асоціальною поведінкою, які не спостерігаються в жіночій консультації ані у гінекологів, ані у дільничних лікарів, мають хронічні захворювання і, відповідно, підвищений ризик щодо виникнення ускладнень як в перебігу вагітності, так і під час пологів.

Пологовий стаціонар ЦМЛ №1 фактично виконує функції міського. У пологовому стаціонарі ЦМЛ №1 функціонує 11 індивідуальних пологових залів. У структурі пологів 100% – партнерські. Забезпечено стовідсотковий доступ членів родини до догляду за новонародженим.

При жіночих консультаціях, пологовому відділенні ЦМЛ №1 працюють консультаційні пункти, в яких надається консультативна психологічна та юридична допомога особам, які зазнали насильства в сім'ї або опинились у скрутних життєвих обставинах з інших причин.

Отже, спільна участь партнерів у пологах сприяє більш фізіологічному протіканню пологів, зведенню до мінімуму застосування медикаментів, зниженню кількості ускладнень як у матерів, так і у новонароджених.

6.3. ДОЗВІЛЛЯ ТА ВІДПОЧИНОК

Дозвілля як частина вільного часу приваблює своєю нерегламентованістю і добровільністю вибору його різних форм, демократичністю, емоційною насиченістю, можливістю поєднати в ньому фізичну й інтелектуальну діяльність, творчу і споглядальну, виробничу й ігрову. Для багатьох, а особливо молодих людей, соціальні інститути дозвілля є основними джерелами соціально-культурної інтеграції й особистої самореалізації. Однак усі ці переваги діяльності сфери дозвілля поки ще не стали надбанням, звичним атрибутом способу життя як жінок, так і чоловіків.

Житомир – значний культурний центр області й країни, тут працюють різноманітні культурні заклади.

За даними управління статистики послуг Головного управління статистики, кількість культурно-оздоровчих закладів міста із року в рік зменшується.

Кількість закладів культури

	2006	2007	2008	2009	2010
Кількість музеїв	3	3	3	3	3
Кількість театрів	2	2	2	2	2
Кількість концертних організацій	3	2	2	2	2
Кількість масових та універсальних бібліотек	35	35	35	21	21
Бібліотечний фонд, тис. примірників	1682,9	1679,9	2122,8	1421,5	1402,0
Кількість демонстраторів фільмів	5	4	6	2	3
Кількість відвідувань кіносеансів, тис.	162,8	197,5	212,1	172,9	167,3
Кількість клубних закладів	10	10	10	9	9
Кількість місць в клубних закладах	2995	3545	3605	3375	3375

Незважаючи на скорочення протягом 2009 р. кількості масових та універсальних бібліотек в 1,7 раза, бібліотечний фонд залишається значним. Якщо у 2006 р. в середньому одна бібліотека міста мала фонд 48,1 тис. примірників, то у 2010 р. – 66,8 тис. примірників.

В електронному виданні «Вікіпедії» (<http://ru.wikipedia.org>) повідомляється, що Житомирська обласна універсальна наукова бібліотека імені Олега Ольжича відкрита як публічна бібліотека 10 квітня 1866 р. у Житомирі, майже одночасно з Київською і Кам'янець-Подільською.

Стан забезпечення житомир'ян закладами культури характеризує наступна таблиця.

Забезпеченість населення закладами культури

(на 100 осіб)

	2006	2007	2008	2009	2010
Книжковий фонд, примірників	614	617	781	523	519
Кількість місць для глядачів у залах для демонстрування фільмів	0,5	0,5	0,3	0,3	0,3
Кількість місць у клубних закладах	1	1	1	1	1

Однією з найдинамічніших сфер сучасної світової економіки є виставково-ярмаркова діяльність, оскільки вона відіграє важливу роль у зміцненні міжнародних зв'язків, внутрішньої і зовнішньої торгівлі, пропаганді передових технологій та нових видів продукції.

Виставкова діяльність

	2006	2007	2008	2009	2010
Кількість проведених заходів	39	41	49	41	32
у тому числі					
виставки	8	7	6	5	2
ярмарки	31	34	43	36	30
Загальна забудована площа організаторів виставок, м ²	38186	36088	40985	34108	22031
Кількість учасників виставкових заходів	2083	2708	3211	2531	1639
Кількість відвідувачів виставкових заходів, тис. осіб	75,4	86,5	114,5	81,7	59,0

В Україні санаторно-курортна справа є одним з найдавніших видів рекреації. Всі народи з незапам'ятних часів знаходили в оточуючому їх середовищі лікувальні засоби. Вплив природних фізичних чинників, а також режиму рухової активності і раціонального лікувального харчування сприяє підвищенню захисно-приспосувальних сил організму. Фізичні чинники, на відміну від більшості лікарських

засобів, є найбільш фізіологічними, природними для організму, не пригнічуючи, а мобілізуючи його резервні можливості і не викликаючи побічних небажаних явищ і алергічних реакцій. Санаторії Житомирщини є надзвичайно привабливими у зв'язку з їх сприятливим кліматом, абсолютно чистим повітрям та великою кількістю заряджених іонів.

Аналіз стану оздоровлення та відпочинку жінок та чоловіків упродовж останніх років засвідчує зростання відповідних показників у період до 2008 р., але, починаючи з 2009 р., відбувається зменшення кількості осіб, охоплених оздоровчими послугами.

Санаторно-курортні заклади

	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10
Кількість санаторіїв-профілакторіїв	5	5	5	5	4
у них місць ¹	400	400	400	400	300
Кількість оздоровлених ² , осіб	3235	2798	2878	3532	1531
¹ У місяць максимального розгортання.					
² Особи, які оздоровлені протягом тривалого часу.					

В аналітичній довідці **управління у справах сім'ї, молоді та спорту Житомирської міської ради** наочно відображена ситуація щодо оздоровлення дітей.

Аналітична довідка з оздоровлення та відпочинку дітей м. Житомира

	2008	2009	2010
Кількість дітей віком 7-16 років (за даними Головного управління статистики), осіб	27195	25922	24571
Виділено коштів з міського бюджету, тис. грн	792,2	507,0	506,3
На підготовку позаміського закладу оздоровлення та відпочинку «Супутник» до оздоровчого сезону з міського бюджету виділялось, тис. грн	74,6	100,0	279,1 ¹
Всіма організованими формами оздоровлено дітей, осіб	15582	15678	17353
в тому числі за кошти міської ради	2364	1561	1470
В т.ч. кошти, виділені для оздоровлення дітей в стаціонарних таборах, тис. грн	360,9	365,4	305,3
Вартість путівок в ПЗОВ «Супутник», грн	1140	1450	1650
Кількість змін в ПЗОВ «Супутник»	4 зміни по 18 дн.	3 зміни по 21 дн.	3 зміни по 21 дн.
В ПЗОВ «Супутник» було оздоровлено всього, осіб	829	562	390
в тому числі за кошти міської ради	324	252	185

Кількість пришкільних таборів з денним перебуванням	34	27	27
В них відпочило дітей, осіб	2050	1309	1309
З міського бюджету виділено коштів на харчування дітей, тис. грн	300,0	150,0	180,0
Вартість харчування з розрахунку на 1 день, грн	14,0	16,0	19,0
у тому числі:			
за кошти міського бюджету	10,0	8,0	9,0
часткова батьківська плата	4,0	8,0	9,0
Всього дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, які підлягають оздоровленню, осіб	316	347	315
Всього дітей-інвалідів, які підлягають оздоровленню, осіб	1104	1116	1112
Всього дітей з багатодітних та малозабезпечених сімей, які підлягають оздоровленню, осіб	1778	1762	1749
Діти, постраждалі внаслідок Чорнобильської катастрофи, осіб	2611	2526	2491
Діти, батьки яких загинули від нещасних випадків на виробництві або під час виконання службових обов'язків, осіб	10	10	10
Всього дітей, які перебувають на диспансерному обліку, що підлягають оздоровленню, осіб	19215	19345	22441
Талановиті та обдаровані діти, осіб	1164	1182	1200

Дані оздоровчих закладів, розташованих у м. Житомирі:

- дитячий оздоровчий позаміський табір «Лісовий берег» функціонує на базі обласного лікувального центру вертербології і реабілітації; відомча приналежність – управління охорони здоров'я облдержадміністрації;

- ЗАТ «Український науково-практичний центр народної та нетрадиційної медицини», профіль закладу – лікувально-оздоровчий; відомча приналежність – приватний;

- дитячий оздоровчий табір «Супутник», профіль закладу – оздоровчий; відомча приналежність – комунальне підприємство «Реклама».

Традиційними стали заходи, спрямовані на утвердження родинних цінностей, виховання відповідального материнства та батьківства, формування паритетних стосунків у родині, які координуються управлінням у справах сім'ї, молоді та спорту міської ради:

- міський фестиваль дитячої та молодіжної творчості підліткових клубів міського культурно-спортивного центру Житомирської міської ради «Зоряні надії»;

- міський етап Всеукраїнського благодійного фестивалю дитячої та юнацької творчості серед дітей-сиріт та дітей з малозабезпечених сімей «Звичайне диво»;
- щорічно до Дня матері, Міжнародного дня сім'ї, Дня батька проводяться загальноміські заходи: святкові концерти, спільно з Житомирською міською дитячою громадською організацією «Все робимо самі» міський фестиваль дитячої творчості «Перлина дитинства»; спільно з міським культурно-спортивним центром міської ради розважальна програма «Мама, тато, я – дружня сім'я»;
- сімейні заходи для багатодітних сімей, матері яких отримали почесне звання України «Мати-героїня»;
- щорічно у травні проводиться традиційна зустріч керівництва міської ради з дітьми-сиротами, дітьми, позбавленими батьківського піклування – випускниками загальноосвітніх шкіл та професійно-технічних закладів;
- розважально-ігрові програми «Дні дитинства», «Свято школяра» для дітей пільгових категорій, з врученням шкільного приладдя;
- з метою підтримки дітей з особливими потребами проводиться благодійний захід «Подаруй дитині надію та радість»;
- благодійне свято «Пасхальні вітання» для багатодітних родин, в яких виховується 5 і більше дітей;
- благодійна акція «Народини»;
- конкурс малюнку на асфальті «Сімейна фотографія»;
- фотовиставка «Доторкнись до дитячої долі»;
- виставка творчих робіт дітей «Щаслива родина – міцна Україна»;
- благодійна акція «Родинне світло»;
- у грудні 2009 р. спільно з ЖОМГО «Сучасний формат» забезпечено організацію проведення 6-го Міжнародного кінофестивалю «День документального кіно про права людини»;
- щорічно забезпечується проведення міського етапу акції в межах Всеукраїнської акції «16 днів проти гендерного насильства»;
- управління у справах сім'ї, молоді та спорту міської ради підтримує проект Житомирської обласної громадської організації людей з інвалідністю «Молодь. Жінка. Сім'я» щодо випуску та придбання журналу «Світло спілкування» для подальшого розповсюдження серед людей з обмеженими фізичними можливостями;
- діти із багатодітних сімей беруть участь у міських заходах до новорічно-різдвяних свят, у новорічній ялинці від міського голови;
- проведено роботу щодо закріплення сімей, в яких виховується 5 і більше дітей, за благодійними фондами та організаціями;
- для старшокласників Житомирським благодійним центром по збереженню вагітності «Радість материнства» проводиться просвітницька кампанія «Проблеми сучасних родин» із запобігання негативним явищам у молодіжному середовищі та насильству в сім'ї з метою утвердження моральності і духовності, виховання відповідального материнства та батьківства.

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПОЯСНЕННЯ

Зкладами культури вважають театри, філармонії, концертні організації, організації телебачення та радіомовлення, демонстратори фільмів, видавництва, музеї, бібліотеки, клубні заклади, цирки, парки культури та відпочинку, позашкільні заклади естетичного виховання і дозвілля дітей та юнацтва.

Демонстраторами фільмів є суб'єкти кінематографії, які здійснюють демонстрування (публічний показ) фільмів (кінотеатри, міські та сільські кіноустановки, відеозали та відеоустановки).

Виставкові центри – підприємства, основна діяльність яких пов'язана з організацією та проведенням виставок, з наданням послуг у сфері організації та проведення виставок (ярмарків). Виставкові центри повинні мати штат кваліфікованих працівників, відповідну матеріально-технічну базу (спеціальні виставкові площі та обладнання) та можуть надавати ці площі та обладнання для проведення виставок та ярмарків.

Організатори виставок – підприємства, що відповідно до своїх статутів займаються організацією виставок на бюджетній, комерційній чи змішаній основі.

Виставки – заходи, пов'язані з демонстрацією продукції та послуг, просуванням їх на внутрішній та зовнішній ринок і вивченням з цією метою кон'юнктури ринку.

Ярмарки – заходи, безпосередньо пов'язані з торгівлею (роздрібною чи оптовою), що проводяться в певному місці й у визначені строки.

Санаторії та пансіонати з лікуванням – це лікувально-профілактичні заклади, що обладнані ліжками і надають реабілітаційне лікування, головним чином, на основі цілющих властивостей природних факторів. Усі вони спеціалізовані і можуть бути одно- або багатопрофільними. У них враховують ліжка, що забезпечені необхідним обладнанням у місяць максимального розгортання.

Будинки, пансіонати, бази та інші заклади відпочинку – це заклади, що призначені для відпочинку населення, в яких відпочиваючі протягом певного терміну розміщуються і харчуються або тільки розміщуються. Такі заклади можуть діяти протягом цілого року (цілорічні) або протягом сезону (сезонні). Місця враховуються у місяць максимального розгортання.

Дитячий заклад оздоровлення та відпочинку – постійно або тимчасово діючий, спеціально організований або пристосований заклад, призначений для оздоровлення, відпочинку, розвитку дітей, що має визначене місце розташування, матеріально-технічну базу, кадрове забезпечення та технології для надання послуг з оздоровлення та відпочинку дітей відповідно до державних соціальних стандартів надання послуг з оздоровлення та відпочинку.

До дитячих закладів оздоровлення та відпочинку належать: дитячі заклади санаторного типу, дитячі центри, позаміські заклади оздоровлення та відпочинку, табори з денним перебуванням, заклади праці та відпочинку, наметові містечка.

6.4. СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ

Досить поширеними в українському суспільстві залишаються уявлення щодо традиційного розподілу ґендерних ролей між суспільним та приватним життям. Недостатнє залучення чоловіків до виконання сімейних і батьківських обов'язків ускладнює для жінок поєднання професійної діяльності та виконання домашніх обов'язків, можливості кар'єрного просування, участі у політичному житті та прийнятті суспільно важливих рішень.

Відпустка по догляду за дитиною, яку бере саме батько, а не мати, в Україні – велика рідкість. Причин непопулярності відпустки по догляду за дитиною серед чоловіків чимало. Однак, іноді кажуть про фінансові аспекти: жінки, в середньому, отримують меншу заробітну платню, тому для сім'ї більше економічно вигідно, аби мати доглядала за дитиною, а батько працював.

За даними управління праці та соціального захисту населення Житомирської міської ради, на 1 січня 2011р. у Житомирі 7600 жінок та 31 чоловік отримують допомогу по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, а 3286 жінкам та 4 чоловікам призначена соціальна допомога на дітей як одиноким матерям (батькам).

Більш детальний аналіз видів соціальної допомоги та статевий склад тих, хто її отримує, можна зробити на прикладі Богунського району м. Житомира. Так, **за даними управління праці та соціального захисту населення Богунської районної ради,** державну соціальну допомогу при народженні дитини на початок 2011р. отримало 2269 жінки та 49 чоловіків. Слід зазначити, що кількість чоловіків, які отримують таку одноразову допомогу та беруть відпустки по догляду за дитиною, поступово збільшується. Якщо на початок 2010 р. допомогу при народженні дитини було призначено лише 1,1% чоловіків, то через рік частка їх збільшилась до 2,1%, а на 01.07.2011р. – зросла ще на 0,6 в.п. та становила 2,7% від загальної кількості тих, кому призначена така допомога. Дещо менше чоловіків отримують допомогу по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку: 0,2% на 01.01.2010 р. та 0,4% на 01.07.2011р.

Догляд за дитиною-інвалідом, в основному, лягає на плечі жінок, але чимало чоловіків беруть участь в цьому процесі. Так, кожен третій з тих, хто отримує надбавку на догляд за дитиною-інвалідом у Богунському районі, – це чоловіки.

Кількість отримувачів державних соціальних допомог у Богунському районі м. Житомира

(осіб)

	На 01.01.2010		На 01.01.2011		На 01.07.2011	
	жінки	чоловіки	жінки	чоловіки	жінки	чоловіки
Державна соціальна допомога при народженні дитини	2236	26	2269	49	2370	65
Допомога по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку	2948	7	4347	19	4497	20
Державна соціальна допомога на дітей, які перебувають під опікою та піклуванням	28	5	37	9	123	9
Державна соціальна допомога на дітей одиницею матерям	1693	4	1803	4	1850	4
Тимчасова державна допомога дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів, не мають можливості утримувати дитину або місце проживання їх невідоме	115	–	172	2	223	3
Державна соціальна допомога дітям інвалідам	277	139	330	141	367	143
у тому числі отримують надбавку на догляд за дитиною-інвалідом	179	91	208	93	228	92
Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям	125	6	42	8	70	8

За даними управління у справах сім'ї, молоді та спорту Житомирської міської ради, 119 жінкам м. Житомира присвоєно Почесне звання України «Мати-героїня», у тому числі у 2011р. – 6 жінкам. Станом на 1 серпня п.р. надано допомогу в оформленні документів та надіслано клопотання про присвоєння Почесного звання «Мати-героїня» 35 жінкам міста.

У місті налічується 780 багатодітних сімей, в яких виховується 2487 дітей, з них 37 сімей виховують по п'ять та більше дітей.

Соціальний захист сімей

	01.01.2009	01.01.2010	01.01.2011
На обліку перебуває багатодітних сімей З 01.01.2010 р. створено єдиний реєстр багатодітних сімей	411	588	716
Сім'ї, що перебувають у складних життєвих обставинах	183	183	216
Сім'ї, що знаходяться під соціальним супроводом	68	68	42
Кількість багатодітних сімей, що потребують поліпшення житлових умов	–	222	232
Кількість багатодітних сімей, що перебувають на квартирному обліку	–	95	95
50-тивідсоткова знижка плати за користування житлом	–	–	446
50-тивідсоткова знижка за користування комунальними послугами	–	–	630
Позачергове встановлення квартирних телефонів. Абонентна плата за користування квартирним телефоном встановлюється у розмірі від затверджених тарифів	–	–	48
Кількість жінок, яким присвоєно почесне звання України «Мати-героїня»	5	85	14
Кількість жінок, яким виплачено одноразову винагороду	–	60	38

За даними Житомирського міського центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді (ЖМЦСССДМ), наведено розподіл звернень громадян у наступній таблиці.

Розподіл звернень громадян у Житомирській міській центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді за статтю і віком

(осіб)

	2006		2007		2008		2009		2010	
	жінки	чоло-віки	жінки	чоло-віки	жінки	чоло-віки	жінки	чоло-віки	жінки	чоло-віки
Усього	2144	1482	2390	1646	2343	1950	2844	1663	3142	1507
з них										
до 15 років	271	190	268	207	216	243	242	198	233	188
15-17 років	592	618	658	583	608	770	984	977	997	750
18-35 років	848	490	875	616	889	674	1246	389	1112	395
36 та більше років	433	184	589	240	630	263	372	99	800	174

За останні п'ять років зросла кількість звернень громадян у міський центр: жінок – в 1,5 раза, чоловіків – на 1,7%. Почастішали звернення жінок у віці 36 та більше років (в 1,8 раза) та чоловіків у віці 15-17 років (в 1,2 раза). Серед тих, хто звернувся за допомогою, представниць жіночої статі більшість 18-35-річних (35,4%), а серед чоловіків – 15-17-річних (49,8%), що свідчить про зростання довіри до органів місцевого самоврядування.

При Житомирському міському центрі соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді функціонує Сімейний клуб для молодих батьків з дітьми, на засіданнях якого з метою впровадження гендерної рівності та попередження насильства в сім'ї проводяться бесіди, відеоеклекторії, лекційно-тренінгові заняття з даного напрямку. Працює Клуб «Вечірня жіноча гімназія» для молодих дівчат, де також розглядаються питання щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків. Систематично Центр бере участь у профілактичних акціях «16 днів проти гендерного насильства» із залученням громадських організацій міста.

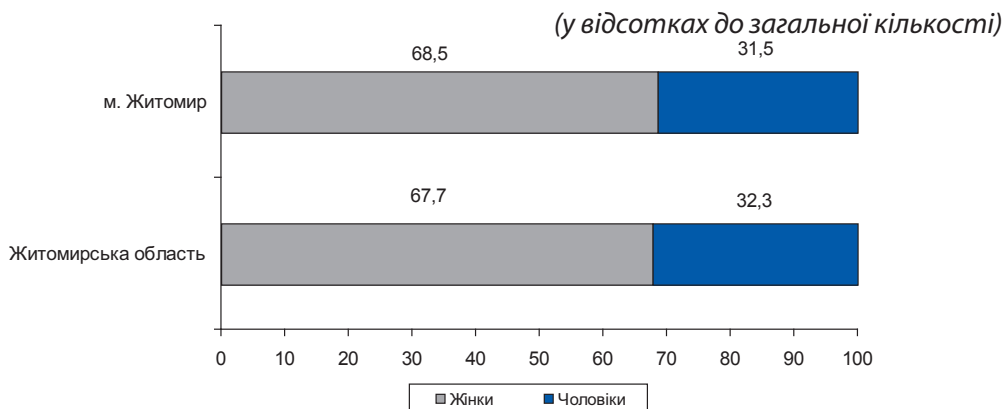
Основною складовою частиною системи соціального захисту населення є пенсійне забезпечення. Пенсії за віком – головний вид матеріального забезпечення непрацездатних громадян, який стосується життєво важливих інтересів мільйонів вітчизняних пенсіонерів.

За даними управління статистики послуг Головного управління статистики, на початок 2011р. кількість пенсіонерів м. Житомира становила 70,0 тис. осіб, що на 1,7% більше, ніж рік тому та на 4,1% більше, ніж на початок 2007р. У загальній кількості пенсіонерів переважають жінки. Їх частка на початок 2011р. складала 68,5% та була на 0,8 в.п. більше, ніж в цілому по області.

На кожну 1000 жінок обласного центру припадало 329 жінок-пенсіонерів, що на 15 осіб, або на 4,8% більше, ніж на початок 2007р. Навантаження чоловіків міста пенсіонерами в 1,9 раза нижче, ніж у жінок. На початок 2011р. на 1000 осіб чоловічої статі в обласному центрі припадало 177 пенсіонерів-чоловіків, що на 9 осіб, або на 5,5% більше, ніж на початок 2007р.

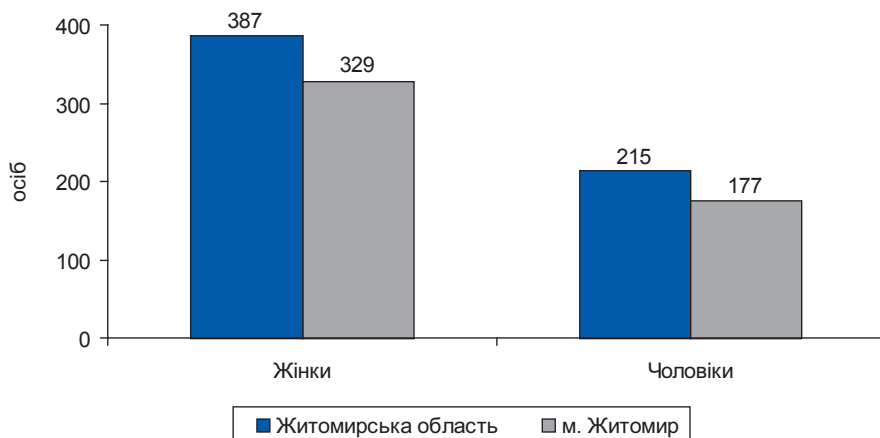
По області навантаження населення пенсіонерами дещо вище, ніж в м. Житомирі, та складало на початок 2011р. 387 жінок та 215 чоловіків на 1000 осіб відповідної статі.

Розподіл пенсіонерів за статтю на початок 2011 року

Крім того, необхідно відмітити, що спостерігаються певні ґендерні відмінності у розмірах призначених пенсій. Зокрема, середній розмір призначеної місячної пенсії у чоловіків дещо вищий, ніж у жінок. Так, на початок 2011 р. він складав 1310,08 грн проти 1006,43 грн у жінок (по області відповідно 1107,47 грн проти 944,04 грн).

Кількість пенсіонерів¹ у розрахунку на 1000 населення на початок 2011 року

¹ Див. виноску до табл. 6.4.1.

6.4.1. Кількість пенсіонерів¹ за статтю

(на початок року)

	Кількість пенсіонерів, осіб		Розподіл за статтю, відсотків	
	жінки	чоловіки	жінки	чоловіки
2007	46098	21157	68,5	31,5
2008	46283	21367	68,4	31,6
2009	47015	21680	68,4	31,6
2010	47234	21608	68,6	31,4
2011	47996	22034	68,5	31,5

¹ Пенсіонери, які перебувають на обліку в органах Пенсійного фонду, без урахування пенсіонерів, звільнених з лав МО, МВС, МНС, СБУ, ДПА, Державного департаменту з питань виконання покарань, функція з призначення і виплати пенсії яким передана органам Пенсійного фонду, згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 02.11.2006 р. №1522.

6.4.2. Кількість пенсіонерів¹ у розрахунку на 1000 населення

(на початок року; осіб)

	Жінки	Чоловіки
2007	314	168
2008	317	170
2009	323	173
2010	324	173
2011	329	177

¹ Див. виноску до табл. 6.4.1.

6.4.3. Середній розмір призначених місячних пенсій¹

(на початок року)

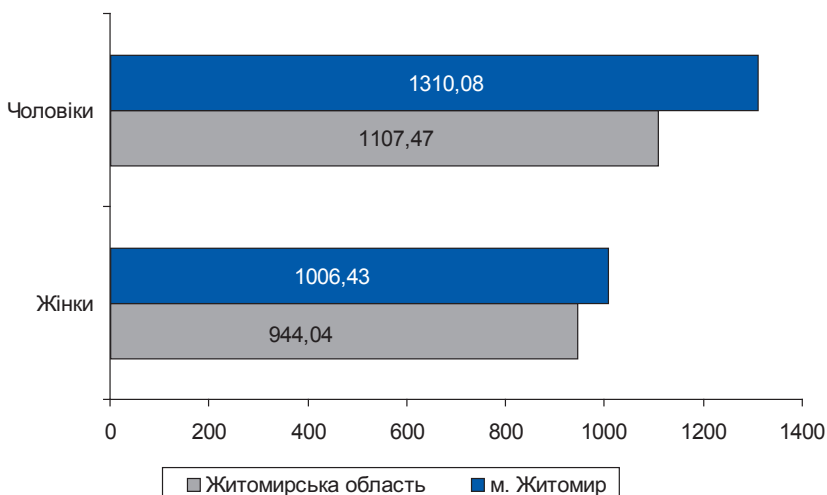
	Середній розмір призначених місячних пенсій ² , грн		Співвідношення середнього розміру призначеної пенсії жінкам до пенсії чоловіків, відсотків
	жінки	чоловіки	
2007	449,81	556,51	80,8
2008	659,61	901,52	73,2
2009	799,96	1096,17	73,0
2010	888,43	1206,51	73,6
2011	1006,43	1310,08	76,8

¹ Див. виноску до табл. 6.4.1.

² З урахуванням компенсаційних виплат і цільових допомог, передбачених чинним законодавством.

6.4.4. Середній розмір призначених місячних пенсій¹ на початок 2011 року

(грн)

¹ Див. виноску до табл. 6.4.1.

² Див. другу виноску до табл. 6.4.3.

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПОЯСНЕННЯ

Соціальне забезпечення (соціальний захист) – система суспільно-економічних заходів, спрямованих на матеріальне забезпечення населення від соціальних ризиків (хвороба, інвалідність, старість, втрата годувальника, безробіття тощо).

Пенсійні виплати – грошові виплати в системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, що здійснюються у вигляді пенсії, довічної пенсії або одноразової виплати.

Пенсія – регулярна грошова виплата (у розрахунок на місяць), яка призначається у встановленому державою порядку. Пенсію отримує застрахована особа в разі досягнення нею передбаченого законом пенсійного віку чи визнання її інвалідом, або отримують члени її сім'ї у випадках, визначених законодавством.

Пенсіонер – особа, яка отримує пенсію, довічну пенсію, або члени її сім'ї, які отримують пенсію в разі смерті цієї особи у випадках, передбачених чинним законодавством.

Пенсійний вік – встановлений законом вік, по настанню якого людина може претендувати на виплату пенсії за віком.

Право на **пенсію за віком** має кожний громадянин похилого віку, який досяг пенсійного віку і має необхідний трудовий стаж. Це право обумовлено трудовим внеском і не обмежується будь-якими обставинами, включаючи наявність інших доходів. Право на пенсію за віком мають:

- чоловіки – після досягнення 60 років і при стажі роботи не менше 25 років;
- жінки – після досягнення 55 років і при стажі роботи не менше 20 років.

Середній розмір призначених місячних пенсій розраховується як відношення загальної суми призначених пенсій усім пенсіонерам, які знаходяться на обліку в органах Пенсійного фонду, до їх чисельності.

6.5. НАСИЛЬСТВО В СІМ'І ТА ЗЛОЧИННІСТЬ

Основним принципом побудови правової, соціально-орієнтованої держави є забезпечення охорони життя, здоров'я кожного члена суспільства, його честі і гідності, недоторканості і безпеки. Осередком збереження «людяності», гуманності суспільства за всіх часів була сім'я. Протягом тисячоліть інститут сім'ї «випробовувався на міцність», зазнаючи тиску з боку інших суспільних інститутів, трансформуючись унаслідок соціально-економічних змін.

Життєздатність сім'ї визначається, насамперед, характером взаємодії між елементами її структури. Нерідко взаємини у сім'ї набувають форму конфліктної взаємодії, в межах якої конфліктна ситуація вирішується у насильницький спосіб. Звичайно, така форма взаємодії не є результатом людської еволюції та актуальність її не обумовлена раптовою появою цього феномену в суспільному житті. Проте процеси демократизації соціальних відносин, реалізація принципу відкритості в обговоренні проблем суспільства виносять на суд громадськості такі сторони життя, про які в часи існування командно-адміністративного режиму в країні не прийнято було говорити.

За даними різних досліджень близько 70% жінок зазнають різноманітних форм сімейного насильства. До 35% неповнолітніх систематично застосовуються жорстокі форми покарання, майже половина усіх випадків зґвалтувань відбувається в сім'ї, більше третини усіх навмисних убивств і злочинів із нанесенням тяжких тілесних ушкоджень скоюються в сім'ї. Спостерігається позитивна динаміка насильницьких злочинів, що чиняться на сімейно-побутовому ґрунті.

В умовах певної криміналізації сімейних стосунків актуальними стають питання організації ефективної протидії поширенню насильства в цій сфері.

Насильство щодо жінок і особливо насильство в сім'ї – значна проблема для нашої держави і міста зокрема. Її масштаби викликають серйозну стурбованість. Оскільки це найбільш прихована форма насильства, немає достовірної статистики про його реальні прояви. Можемо оперувати лише даними про звернення до правоохоронних органів.

За даними управління міністерства внутрішніх справ України в Житомирській області, у 2010 р. в м. Житомирі перебувало на профілактичному обліку 157 осіб, які вчинили насильство в сім'ї. Причому 95,5% з них – чоловіки і лише 4,5% складають жінки.

Результати роботи районних відділів УМВС м. Житомира

	Богунський РВ			Корольовський РВ		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Усього перебувало на профілактичному обліку осіб, які вчинили насильство в сім'ї	37	66	69	120	120	88
з них:						
особи жіночої статі	1	2	1	4	4	6
особи чоловічої статі	36	64	68	116	116	82
неповнолітні	–	–	–	–	–	–
Поставлено на профілактичний облік (з початку року)	26	40	50	114	11	38
з них						
фізичне насильство	26	40	50	47	7	–
сексуальне насильство	–	–	–	–	–	–
психологічне насильство	–	–	–	67	4	38
економічне насильство	–	–	–	–	–	–
Усього винесено офіційних попереджень про недопустимість вчинення насильства в сім'ї	631	624	743	201	483	530
Усього внесено захисних приписів	–	–	–	–	–	–
Знято з обліку	161	64	62	308	8	75
у тому числі у зв'язку зі скоєнням злочину	–	–	–	–	–	–
Здійснено виїздів на сімейні конфлікти	681	697	827	820	1046	530
з них підтвердилося	631	624	743	760	973	530
Усього складено адміністративних протоколів за ст.173-2 КУпАП	631	624	743	527	578	530
у тому числі ДІМ	631	624	743	527	578	530
з них:						
за вчинення насильства в сім'ї	631	624	743	527	578	530
за невиконання захисного припису	–	–	–	–	–	–
Прийнято судами рішення	631	624	745	480	524	490
з них						
попередження	140	305	388	135	130	224
штраф	487	288	355	325	394	264
виправні роботи	–	–	–	–	–	–
адмінарешт	4	31	2	20	–	2
звільнено від адмінвідповідальності	–	–	–	–	–	–
Направлено інформацій в органи виконавчої влади з питань попередження насильства в сім'ї	51	25	50	114	99	88
Діє кризових центрів для жертв насильства в сім'ї	2	2	2	–	–	–

Стратегія боротьби з насильством прагне до застосування системного впливу на неї. Функції спеціально уповноваженого органу з питань попередження насильства в сім'ї покладено на **управління у справах сім'ї, молоді та спорту**. Щоквартально проводяться засідання міської міжвідомчої комісії з питань попередження насильства в сім'ї.

Управління постійно сприяє реалізації проектів та заходів громадських організацій та об'єднань щодо попередження насильства в сім'ї, відповідного інформування населення.

З метою подолання сімейного неблагополуччя, захисту прав членів сім'ї, створення умов для нормального розвитку й виховання дітей у сім'ї, здійснення координації між суб'єктами соціальної роботи із сім'ями, які опинилися в складних життєвих обставинах, та комплексного вирішення питань вищезазначених сімей при виконавчому комітеті міської ради з 2008 р. діє дорадчий орган по роботі із сім'ями, які опинилися у складних життєвих обставинах.

З метою висвітлення проблеми насильства над жінками як порушення прав людини щорічно з 25 листопада по 10 грудня у місті проводиться кампанія «16 днів проти гендерного насильства».

Проте, незважаючи на певні позитивні зрушення у вирішенні проблеми насильства, на жаль, доводиться констатувати недосконалість механізму правового та соціального захисту потерпілих від насильства: не вистачає відповідних закладів для надання допомоги потерпілим та спеціально підготовлених фахівців у сфері запобігання насильству, неефективною є система раннього виявлення випадків насильства в родині. Недостатньо ефективною також є система санкцій, що застосовуються по відношенню до осіб, які вчиняють насильство в сім'ї.

В Україні протидію явищу насильства в сім'ї розпочато з прийняттям Закону України «Про попередження насильства в сім'ї», що набрав чинності у березні 2002 р. У вересні 2008 р. було прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства стосовно протидії насильству в сім'ї».

Після внесення змін до закону, з 2008 р. в м. Житомирі розпочато формування системи роботи з агресором, адже вирішити проблему насильства у сім'ї, працюючи лише з однією стороною (жертвою), неможливо.

За даними управління статистики послуг Головного управління статистики, в м. Житомирі у 2010 р. було зареєстровано 2435 злочинів, 37,6% з яких класифікуються як тяжкі та особливо тяжкі.

Кількість зареєстрованих злочинів

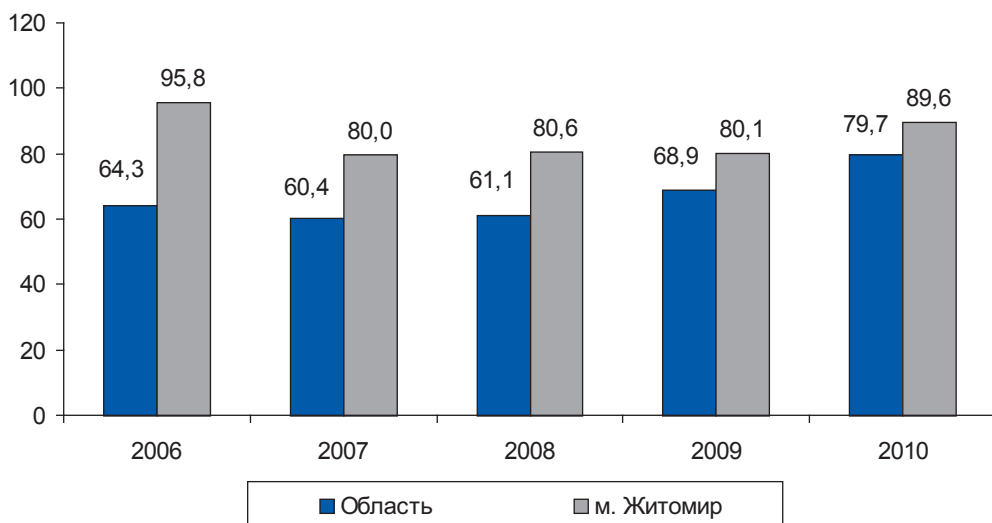
	2007	2008	2009	2010
Усього зареєстровано злочинів ¹	2188	2194	2178	2435
з них				
тяжкі та особливо тяжкі	770	753	793	916
Із загальної кількості злочинів скоєні				
у громадських місцях	452	383	461	496
особами, які раніше вчиняли злочини	253	176	261	407
групою осіб	171	361	207	249
у стані алкогольного сп'яніння	169	171	150	170
неповнолітніми або за їх участю	114	90	109	89

¹ Злочини, зареєстровані органами внутрішніх справ.

Упродовж п'яти років у Житомирі коефіцієнт злочинності перевищував загальнообласний показник. Якщо у 2006 р. ця різниця становила 31,5 в.п., то у 2010 р. – зменшилась до 9,9 в.п.

Коефіцієнт злочинності

(кількість зареєстрованих злочинів у розрахунку на 10 тис. наявного середньорічного населення)

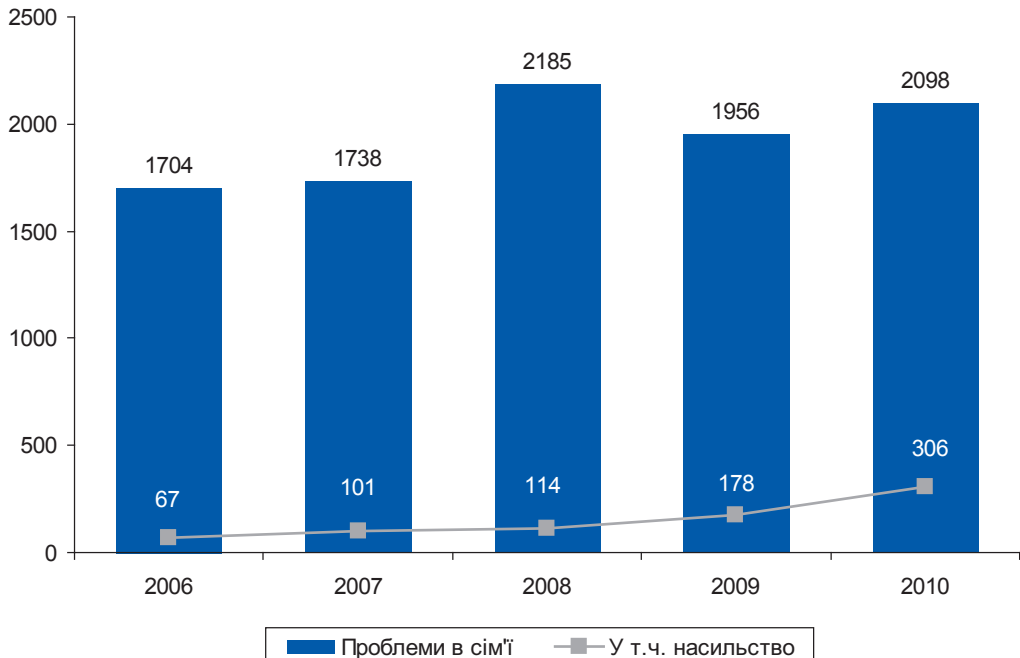

6.5.1. АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

	2006	2007	2008	2009	2010
Кількість розглянутих правопорушень, по яких винесено постанови	62455	85233	73679	69962	67023
Кількість осіб, відносно яких винесено постанови про накладання адміністративного стягнення	53686	78023	66934	66955	63290
у тому числі у вигляді					
попередження	19342	25404	20335	4304	5560
штрафу	33277	51820	45649	61391	56250
конфіскації	202	–	–	265	242
позбавлення спеціального права	343	446	570	187	260
адміністративного арешту	522	152	214	80	47
громадських робіт	...	...	...	717	929

6.5.2. НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ ЖМЦСССДМ ЗА ПРОБЛЕМАТИКОЮ

(осіб)

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПОНЯТТЯ

Злочином визнається передбачене кримінальним законом суспільно небезпечне діяння, що посягає на суспільний лад України, його політичну і економічну системи, власність, особу, політичні, трудові, майнові та інші права і свободи громадян, а так само інше передбачене кримінальним законом суспільно небезпечне діяння, яке посягає на правопорядок.

Кількість зареєстрованих злочинів – виявлені та офіційно зареєстровані суспільно небезпечні діяння, які передбачені Кримінальним кодексом.

Тяжкими злочинами визнаються умисні діяння, що являють підвищену суспільну небезпеку.

Відповідальність неповнолітніх – кримінальній відповідальності підлягають особи, яким до вчинення злочину минуло шістнадцять років; особи, які вчинили злочин у віці від чотирнадцяти до шістнадцяти років, підлягають кримінальній відповідальності лише за вбивство, умисне заподіяння тілесних ушкоджень, що спричинили розлад здоров'я, зґвалтування, крадіжку, грабіж, розбій, злісне або особливо злісне хуліганство, умисне знищення або пошкодження майна юридичних та фізичних осіб, що спричинило тяжкі наслідки, а також за умисне вчинення дій, які можуть викликати аварію поїзда.

Коефіцієнт злочинності – кількість зареєстрованих злочинів у розрахунку на 10 тис. наявного середньорічного населення.

Адміністративним правопорушенням (проступком) визнається протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління і за яку законом передбачено адміністративну відповідальність.

Адміністративне стягнення є міра відповідальності, що застосовується з метою виховання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, з метою додержання законів України, поваги до правил співжиття, а також запобігання вчиненню нових правопорушень як самим правопорушником, так і іншими особами.

РОЗДІЛ VII

ФОРМУВАННЯ ГЕНДЕРНОЇ КУЛЬТУРИ ЗАСОБАМИ ЗОВНІШНЬОЇ РЕКЛАМИ

ФОРМУВАННЯ
КУЛЬТУРИ
РОЗДІЛ VII

Розділ підготовлений координаторкою проектів Центру гендерної освіти Житомирського державного університету ім. І.Франка, ст. викладачем кафедри менеджменту освіти Житомирського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти С.В. Котовою-Олійник.

Одним із основних показників демократичності держави є реалізація політики гендерної рівності у різних сферах життєдіяльності суспільства. Готовність держави і суспільства до реалізації політики гендерної рівності на практиці свідчить про високий рівень сформованості гендерної культури у її носіїв. Сучасна гендерна ситуація в Україні, зокрема нерівність представництва жінок і чоловіків у політиці та великому бізнесі, розрив в оплаті праці жінок і чоловіків, відсутність балансу сімейного та професійного життя, проблема насильства в сім'ї, низька тривалість життя чоловіків та ін. свідчить про низький рівень гендерної культури як пересічних українців та українок, так і суспільства загалом. Гендерна ситуація, що склалась в сучасній рекламній сфері, не є виключенням. Як явище культури та головний інструмент у суспільстві масового споживання, реклама, з одного боку, відображає загальні соціокультурні тенденції, наявні в соціумі (цінності, смаки, мораль, ролі, статуси, моделі поведінки, відносини тощо), а з іншого – формотворчо впливає на них. Зовнішня міська реклама (біл-борди, сіті-лайти, щити, перетяжки, вітрини та ін.) є особливою у цьому відношенні, оскільки, за визнанням фахівців, вона є одним із найдієвіших та найвидовищніших з усіх рекламних засобів [2]. Її ефективність полягає у можливості охоплення за короткий період часу достатньо широкої аудиторії безліч разів, тому зовнішню рекламу «неможливо свідомо уникнути чи проігнорувати, вона привертає увагу яскравими кольорами, парадоксальними написами, мистецьки виконаними зображеннями... І саме це змушує нас серйозно замислитися про її зміст і про ті гендерно насичені повідомлення, які вона невпинно надсилає нашій підсвідомості, формуючи гендерні ідентичності українських громадян, гендерні стосунки в нашому суспільстві», гендерну культуру загалом [4, с.27]. Тому через рекламну політику та її візуально-вербальні повідомлення можна оцінити рівень гендерної культури тих, хто законодавчо регулює цю сферу, хто замовляє і створює рекламу, та тих, на кого вона спрямована – споживачів, тобто рівень гендерної культури суспільства в цілому.

Ми переконані, що одним зі шляхів формування гендерної культури українського суспільства є створення гендерно-чутливого рекламного простору.

Для глибокого аналізу ситуації у рекламній сфері м. Житомира ми використали метод «3R». Цей метод – один із найоптимальніших інструментів для здійснення гендерного інтегрування, який реалізується через «здійснення гендерного моніторингу та комплексного гендерного підходу» [1, с.53]. Застосування методу «3R» дозволяє виявити гендерний дисбаланс у певній галузі, проаналізувавши її на предмет існування дискримінаційних практик, та вирішити проблеми, пов'язані з умовами та можливостями, доступними жінкам і чоловікам [3, с.42]. Тому цей метод є актуальний для нашого дослідження.

Зміст методу «3R» характеризується як системна відповідь на запитання «Хто що отримує і на яких умовах?» [1, с.54]. А «3R» позначають 3 слова: R1 – «Репрезентація», R2 – «Ресурси», R3 – «Реалії» [3, с.42]. Після вивчення ситуації і отриманих висновків розробляється план дій, який містить відповіді на питання: Що має бути зроблено? Хто відповідальний? Які критерії прогресу?

Згідно з методом «3R», у нашому випадку, R1 – особи, які приймають рішення (ОПР) у рекламній сфері – представники влади, депутати, керівники підприємств, директори рекламних агенцій; фахівці, які виготовляють рекламну продукцію – рекламисти, дизайнери; особи, які споживають рекламу – покупці, громадськість. R2 – зовнішня реклама та її візуально-вербальні контексти, R3 – гендерна культура суспільства. Отож, розглянемо насамперед ситуацію з R1:

R1 – Репрезентація	Жінки, %	Чоловіки, %
ОПР на рівні міста:	2 / 40%	3 / 60%
мер міста	0	1 / 100%
секретар міськради	1 / 100%	0
заступники мера міста	1 / 33,3%	2 / 66,7%
депутати міської ради	13 / 21,7%	47 / 78,3%
директори 8 підприємств, магазинів, відділів реклами (замовники реклами):	4 / 50%	4 / 50%
директори найбільших РА (5)	1 / 20%	4 / 80%
рекламисти, дизайнери, екаунт-менеджери (5)	2 / 40%	3 / 60%
населення міста*:	145682 / 53,9%	124816 / 46,1%
працездатні особи	86715 / 49,7%	87785 / 50,3%

* Дані Держкомстату станом на 01.01.2011р.

Отримані дані «R1» та «R2» дозволяють так охарактеризувати реальну ситуацію («3R»):

1) Не дивлячись на те, що відсоток працездатних жінок і чоловіків у м. Житомир майже однаковий, а на рівні управління містом, відібраними для аналізу підприємствами та у рекламному бізнесі також присутній у певній мірі гендерний баланс, це не впливає кардинально на створення гендерно чутливого рекламного простору у місті. Ситуацію не рятує також спеціальна посада у міській раді, яка призначена для координування

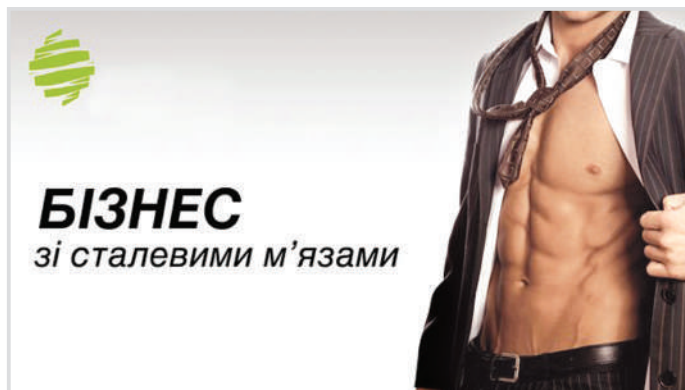
процесу розміщення реклами у місті, а людина, яка її займає, очолює також раду з питань координації діяльності у галузі зовнішньої реклами.

2) Щодо представництва жінок і чоловіків серед замовників та виробників реклами можемо сказати про чітко намічену тенденцію: чим

більше жінок залучено до процесу замовлення і вироблення реклами, тим більш чутливою до різних груп споживачів вона є. Найбільш чутлива і професійно виконана реклама у місті стосується продуктів харчування (морозива, молочних і м'ясних виробів), меблів, одягу, оздоровчих та дозвіллевих послуг. І навпаки – коли замовником і виробником реклами виступають чоловіки – відповідно реклама більше містить проявів сексизму. Хоча у процесі аналізу ми зустрілись із деякими виключеннями, коли жінки-замовниці більше апелювали до стереотипів, а чоловіки – використовували гендерно-нейтральні візуально-вербальні повідомлення. Наприклад, у рекламі одного з фітнес-центрів, розрахованого для різних вікових груп, є чимало прикладів як гендерно-чутливої реклами, так і стереотипної, коли їй пропонують відвідувати центр і «рухатись до весни», а йому говорять «про бізнес зі сталевими м'язами» та «енергію успіху». Так само один дитячий супермаркет розміщував серію чудової, на нашу думку, реклами дитячого одягу під слоганом «Я – особистість», а потім з'являється реклама, у якій дівчинка «мріє» про чергову ляльку, а хлопчик – про машинку та роботів-трансформерів. Це говорить про те, що не залежно від статі, особа, яка приймає рішення або є виконавцем реклами, може мати різний рівень гендерної та професійної культури.

3) **Вважаємо досить прогресивним те, що в м. Житомирі помітно збільшилась кількість соціальної реклами, розрахованої для різних категорій населення.** Що стосується комерційної реклами, не дивлячись на те, що трапляються зразки гендерно чутливих рекламних повідомлень, загалом для зовнішньої реклами міста характерним є: засилля гендерно-стереотипізованих образів, дискримінаційних текстів і контекстів; апелювання до підсвідомих інстинктів, які культивують успіх будь-якою ціною, секс, насильство; зображення соціальної, економічної і/чи культурної зверхності однієї статі над іншою; надмірна оголеність образів чи сексуальні посилення, в яких не відслідковується зв'язок із продуктом/послугою, що рекламується; присутність зневаги, непристойності натяків, висловів, що мають подвійний контекст; використання

жінки/чоловіка як сексуального об'єкту та ін.

Отже, сучасна зовнішня реклама як інструмент суспільства масового споживання є потужною гендерною технологією, тісно пов'язаною з ідеологією та культурою. З одного боку, вона відображає існуючі в суспільстві гендерні режими, з іншого

– використовуючи психологічні механізми соціалізації, реклама стає прикладом для наслідування, впливає на становлення гендерної ідентичності особистості,

формує відповідну гендерну культуру; – вільне і необмежене нав'язування сексистських образів та моделей поведінки суспільству через рекламу не є проявом демократичності країни, воно порушує законодавство та право людини на її вільний вибір, самовизначення і самобутність; – «в'яла» реакція на існування сексистської реклами влади, громадськості та представників бізнесу, а також відсутність їхньої співпраці свідчить про неглибоке усвідомлення потреби у вирішенні цієї проблеми. Особлива роль у подоланні сексизму в рекламі належить недержавним громадським організаціям (НГО), оскільки саме вони є індикаторами сформованості громадянського суспільства; – наявні практики свідчать про низький рівень гендерної культури як на рівні державних службовців, замовників та виробників реклами, так і на рівні споживачів, які, у більшості випадків, сприймають сексистську рекламу за належне.

Враховуючи отримані результати, актуальним постає питання формування гендерної культури як осіб, які приймають рішення у галузі реклами, так і всього українського суспільства.

Під поняттям «гендерна культура» ми розуміємо систему уявлень, цінностей, знань, норм, які формують соціокультурні аспекти статі, встановлюють відповідні статуси жінок і чоловіків, визначають їхні ролі, взаємовідносини і моделі поведінки в сім'ї та суспільстві, впливають на форми та результати діяльності жінок і чоловіків, їхнє місце в картині світу. Якщо говорити про показники сформованості гендерної культури особистості, то високий рівень, на нашу думку, характеризується наявністю: гендерно чутливої самосвідомості; гендерно орієнтованого світогляду; гендерних цінностей, в основі яких лежать рівні права та можливості жінок і чоловіків у всіх сферах життєдіяльності, рівні обов'язки та відповідальність у виконанні сімейних і професійних ролей, гендерна справедливість тощо; гендерної компетентності, що включає в себе гендерні знання, гендерні уміння та навички, мотивацію до реалізації принципів гендерної рівності в особистому та професійному житті, гендерно чутливі моделі поведінки і форми діяльності; гендерну чутливість як здатність особистості помічати ситуації дискримінації за ознакою статі, протистояти їм та самим не створювати їх. Формування гендерної культури є складним та комплексним процесом, тому для забезпечення дієвого результату потрібна система цілеспрямованих взаємопов'язаних заходів, здатних реально змінити існуючу ситуацію.

План дій. В першу чергу вважаємо за доцільне побудувати відкритий діалог та налагодити тісну співпрацю між представниками влади, бізнесу, науки та громадськості щодо створення спільними зусиллями гендерно чутливого рекламного простору. У цьому контексті можна виділити ряд напрямків та форм роботи, зокрема такі як навчальний, інформаційно-комунікаційний, просвітницький, науково-аналітичний:

№	Напрями	Форми
1.	Навчальний* (передбачає навчання представників влади, бізнесу, НГО, майбутніх спеціалістів різного профілю)	1 етап (базовий): семінари для державних службовців, керівників рекламних агенцій, редакторів ЗМІ, журналістів, виробників реклами, представників бізнесу, громадських організацій з основ гендерної теорії, питань гендерної політики тощо. <i>Результат:</i> Оволодіння базовими знаннями гендерної грамотності. 2 етап (фаховий) передбачає проведення тренінгів для державних службовців (комплексний гендерний підхід, інструменти інтеграції концепції гендерної рівності в роботу органів державної влади); тренінгових програм для керівників рекламних агенцій, редакторів ЗМІ, рекламодавців (основи соціально-відповідального бізнесу, інструменти інтеграції концепції гендерної рівності в діяльність організації); гендерно-тематичних майстер-класів, шкіл майстерності для виробників реклами, журналістів, редакторів; для НГО (тренінгові програми з освіти уповноваження та можливості використання інформаційних технологій в просуванні ідеї гендерної рівності); для студентів – майбутніх журналістів, рекламистів, маркетологів та менеджерів підприємств, державних службовців спекурси: «Гендерні технології у мас-медіа», «Гендерний підхід у рекламній діяльності», «Соціальна відповідальність у бізнесі», «Основи гендерної політики», «Гендерні аспекти управління» тощо. <i>Результат:</i> Сформовано гендерну компетентність як складову професійної компетентності фахівця та гендерної культури особистості.
2.	Інформаційно-комунікаційний	Прес-конференції, прес-клуби, круглі столи, інтернет-конференції, інформаційні кампанії в соціальних мережах, чати про сексизм у рекламі та його наслідки; висвітлення питання сексизму у рекламі на обласних координаційних радах з питань гендерної рівності та ін.
3.	Просвітницький	<i>Традиційні форми:</i> бесіди, виховні години та інші виховні заходи зі школярами та студентами, виготовлення стіннівок, стендів та інших наочних засобів про роль дискримінаційної реклами у порушенні прав людини та негативному впливі на формування особистості; науково-практичні конференції, форуми, семінари по проблемам формування гендерної культури мас-медіа; організація постійно-діючої пересувної фотовиставки з сексистською та гендерно чутливою рекламою в освітніх закладах, публічних місцях, органах влади тощо; розробка і поширення друкованої продукції: буклетів, інформаційних повідомлень, плакатів, постерів та інших видів зовнішньої реклами, написання статей у пресі, методичних рекомендацій та посібників про сексистську та гендерно чутливу рекламу для замовників і виробників реклами; створення серії радіо- і телепередач, аудіоматеріалів та відеосюжетів, фільмів про сексизм у рекламі та його наслідки. <i>Інноваційні форми:</i> створення інтерактивного веб-сайту для швидкого реагування громадськості на дискримінаційну рекламу; залучення авторитетних осіб до пропагування антидискримінаційної реклами; створення соціальної реклами із закликами протесту щодо розміщення сексистської реклами; створення вистав інтерактивних театрів про проблему сексизму в рекламі; проведення масових акцій, концертів, рекламних кампаній, вело-, мото- та автопробігів «Стоп сексизм!»; конкурсів та публічного відзначення кращої гендерно чутливої реклами та «кращої» сексистської реклами серед рекламодавців та рекламних агенцій, відзначення кращих організацій та підприємств, що втілюють принципи соціально відповідального бізнесу.

№	Напрями	Форми
4.	Науково-аналітичний	Опрацювання міжнародного законодавства і використання зарубіжного досвіду у подоланні сексизму в рекламі та видання посібників із практичними рекомендаціями для контролюючих органів, працівників рекламного бізнесу; наукові міжпредметні дослідження щодо виявлення впливу сексистської реклами на суспільство, дітей, підлітків, загальну гендерну культуру суспільства; проведення громадської експертизи рекламної продукції з залученням фахівців; постійний моніторинг місцевої реклами гендерними експертами на замовлення органів влади, оцінка різних видів реклами її виробниками щодо ефективності (фокус-групи зі споживачами) та ін.
* На нашу думку, значну увагу слід приділити навчальному напрямку, завдяки якому можливий реальний вплив на зміну ситуації, як у короткостроковій, так і довгостроковій перспективі, щоб паралельно боротися не тільки з наслідками, а й з причинами низького рівня гендерної культури зазначених фахівців, суспільства загалом.		

Наступним кроком є упровадження конструктивних підходів на різних рівнях прийняття рішень в управлінській, бізнес- та рекламній сфері, у громадському секторі: *на рівні державної політики та законодавства* – контроль уряду за кількістю (надмірного) виробництва товарів і послуг та кількістю реклами для них; вивчення і адаптація зарубіжного досвіду у вирішенні проблеми сексизму у рекламі; розроблення конкретних рекомендацій до існуючого законодавства (Закони України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», «Про рекламу» та «Про захист суспільної моралі», Указ Президента України «Про заходи щодо запобігання недобросовісній рекламі та її припинення» та ін.), яке регулює рекламну діяльність з чітким прописуванням заборони щодо розміщення сексистської реклами, адміністративною та матеріальною відповідальністю за його порушення; затвердження урядом конкретних стратегій забезпечення рівних можливостей у сфері прийому на роботу та розвитку кар'єри, щоб дати можливість різним гендерним групам мати рівний доступ до посад державного управління, редакторського рівня, поширити таку стратегію серед рекламних агенцій з тим, аби останні могли її адаптувати і затвердити; «скласти проект та затвердити основи гендерно чутливої політики у сфері ліцензування» [7], надавати ліцензії рекламним агенціям і ЗМІ з урахуванням у їхній діяльності принципів гендерної рівності; створення відкритої безкоштовної лінії для споживачів щодо проявів сексизму в рекламі; *на місцевому рівні* – участь посадових осіб, які приймають рішення зокрема у рекламній сфері, у заходах на гендерну тематику; включення питань, пов'язаних із заборonoю розміщення дискримінаційною за ознакою статі реклами в Обласні (міські) програми з утвердження гендерної рівності; створення комітетів, рад на місцях, що виконують функцію координації змісту рекламної продукції та включення фахівців з гендерних досліджень «до складу керівних органів і наглядових рад» [7]; започаткування на місцях механізму швидкого реагування на дискримінаційну рекламу; *на рівні рекламних агенцій, ЗМІ* – дотримання Міжнародного Кодексу рекламної практики; регулювання змісту реклами видавничо-редакторською

політикою; відображення питань ґендерної рівності у рекламних стандартах; контроль за дотриманням законодавства та професійної етики виробниками реклами [7]; висвітлення проблеми дискримінаційної реклами у ЗМІ; *на рівні бізнесу* – сприяння упровадженню принципів соціально-відповідального бізнесу та ґендерної рівності в діяльність організацій та підприємств; *на рівні НГО, громадськості* – не бути байдужими, реагувати на дискримінаційну рекламу телефонними дзвінками, коментарями у Книзі скарг та пропозицій, зверненнями у місцеві Управління захисту прав споживачів тощо.

Звісно, представлені напрями, форми роботи та рекомендації щодо подолання сексизму у зовнішній рекламі не є вичерпними. Кожна позиція потребує обґрунтування та адаптації, щоб з суто теоретичних стати практичними, дієвими кроками та потужними чинниками у зміні існуючої ситуації в рекламній сфері і на місцевому рівні, і на рівні усієї країни.

Відповідальні за зміни – особи, які приймають рішення у сфері реалізації державної політики та рекламної діяльності, зокрема у м. Житомир.

Критерії прогресу. *Короткострокові:* проведено навчання фахівців рекламної сфери, керівників, державних службовців, які регулюють рекламну діяльність; співпраця представників влади, бізнесу, громадськості щодо подолання дискримінаційної реклами; розвиток практики саморегулювання рекламної діяльності; внесення чітких ґендерних норм у законодавство, яке регулює рекламну діяльність, та введення штрафних санкцій за його порушення; введення ґендерно-тематичних курсів для спеціалістів різного профілю; збільшення кількості ґендерно чутливої або нейтральної реклами.

Довгострокові: підвищення загального рівня ґендерної культури осіб, які приймають рішення, що проявлятиметься у ґендерно чутливій і збалансованій політиці; паритетне представництво жінок і чоловіків серед осіб, які приймають і виконують рішення у владних і бізнес-структурах, рекламній сфері; збільшення кількості підприємств, які керуються засадами соціально-відповідального бізнесу; відсутність дискримінаційної за ознакою статі реклами. Реалізація поставлених завдань можлива лише при спільних зусиллях тих, хто планує та приймає рішення, тих, хто їх виконує та споживає, а також прямо залежить від рівня їхньої ґендерної культури та бажання його підвищити.

Проведене дослідження дозволяє зробити наступні **висновки:** чим вищий рівень сформованості ґендерної культури особистості, тим вищий рівень ґендерної культури суспільства; чим вищий рівень ґендерної культури громадян певної країни, тим більша у них готовність упроваджувати політику ґендерної рівності у різні сфери життєдіяльності. На нашу думку, рівень ґендерної культури кожної людини впливає на ґендерні індикатори в суспільстві, високі показники якої свідчатимуть про дотримання демократичних прав і свобод, егалітарних цінностей, гармонійну самореалізацію особистості, стабільність і благополуччя держави, успішний і сталий розвиток усієї країни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гендерна рівність в освіті: Посібник для тренерів. – К.: ПРООН, 2010. – 73 с.
2. Зовнішня реклама [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/>
3. Інструменти інтегрування концепції гендерної рівності в роботу органів місцевої влади / Авт.-упоряд. Н. Карбовська, Т. Литвинова. – К.: УЖФ, 2010. – 116 с.
4. Кісь О. Сексизм у ЗМІ: протидіючи комунікативному потокові // Я. – 2007. - №2 (18). – Сс. – 24-30.
5. Котова-Олійник С.В. Реклама як агент гендерної соціалізації особистості: до питання толерантності // Вісник ЖДУ імені Івана Франка. - Житомир, 2010. – Сс. 17-21.
6. Котова-Олійник С.В. Сучасна зовнішня реклама як відображення гендерної культури українського суспільства: матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції «Гуманізм та освіта» (14-15 вересня 2010 року) / Вінницький національний технічний університет. – Вінниця: УНІВЕРСУМ - Вінниця, 2010. – 548 с. – Сс. 372-377.
7. Нейманіс А. Практичний посібник із впровадження гендерних підходів [Електронний ресурс] / Режим доступу: www.undp.sk/genderlibrary

РОЗДІЛ VIII

МІСЬКИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНИХ ПРАВ ТА МОЖЛИВОСТЕЙ ЖІНОК І ЧОЛОВІКІВ

МІСЬКИЙ
МЕХАНІЗМ
РОЗДІЛ VIII

8.1. МІСЬКИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ (НА ПРИКЛАДІ М. ЖИТОМИРА)

Сучасне суспільство набуває змін не лише в системі політичних перетворень, нових технологій, способів організації економіки, а й традиційних уявленнях про роль жінки й чоловіка. Після прийняття Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» розпочато створення механізму управління ґендерними процесами в системі законодавчої та виконавчої влади, як на національному, так і на регіональному рівнях.

Механізм забезпечення ґендерної рівності у м. Житомирі формується відповідно до Конституції України, Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», Указу Президента України «Про вдосконалення роботи центральних і місцевих органів виконавчої влади щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» та інших відповідних нормативних документів.

Спеціально уповноваженим органом, що здійснює координацію роботи щодо впровадження ґендерної рівності, Указом Президента України від 06.04.2011р. №389 визначено Міністерство соціальної політики України. На рівні міста органом, що координує аналогічну діяльність, є управління у справах сім'ї, молоді та спорту Житомирської міської ради. До компетенції управління входить розробка міських програм; координація та узагальнення заходів, здійснюваних відділами, управліннями, іншими структурними підрозділами міської ради та різними організаціями й установами міста з даного питання, їх аналіз; забезпечення роботи міської міжвідомчої комісії з питань координації дій щодо попередження насильства в сім'ї, протидії торгівлі людьми, демографічного розвитку та ґендерної рівності; створення та поновлення банку даних організацій, які працюють у ґендерній сфері, співпраця з ними; навчання посадових осіб міських відділів із зазначених питань; проведення інформаційно-просвітницької та роз'яснювальної роботи, організація проведення семінарів, тренінгів, конференцій, інших заходів, спрямованих на підвищення ґендерної компетенції. Так, упродовж 2006-2010 років в м. Житомирі проведено:

- щорічно в загальноосвітніх закладах м. Житомира Урок ґендерної грамотності, метою якого є подолання серед молоді та дорослих ґендерних упереджень та стереотипів, сприяння забезпеченню рівних прав та можливостей чоловіків і жінок в українському суспільстві;
- семінар-практикум для заступників директорів з виховної роботи «Ґендерні аспекти психолого-педагогічного супроводу дітей в закладах освіти»;
- для дослідження ґендерної соціалізації підлітків створена міська психодіагностична програма, за якою упродовж навчального року вивчаються особливості ґендерної соціалізації учнів, вплив системи педагогічних методів учителя на формування ґендерної самосвідомості підлітків.

З метою пропаганди психолого-педагогічних знань з ґендерної рівності та активізації інформаційно-просвітницької роботи з питань ліквідації усіх форм

дискримінації за ознакою статі, в загальноосвітніх навчальних закладах міста спеціалісти соціально-психологічної служби підготували інформаційні вісники для учнів, вчителів та батьків («Які вони хлопчики та дівчата?», «Ми різні, але ми рівні у своїх правах», «Гендерний аспект виховання», «Світ очима дівчат і хлопців», «Чоловіче і жіноче виховання» тощо), організували тижні соціально-психологічної служби, упродовж яких були проведені для учнів конкурси малюнків, плакатів, колажів («Гендерні відносини, або хто має більше прав», «Я та мої гендерні ролі»), п'ятихвилинки гендерної грамотності, виховні години, розвивальні заняття з елементами тренінгу («Гендер та статеві відносини в сім'ї», «Два полюси, два материки», «Я та мої гендерні ролі», «Змінимо наші гендерні стереотипи»), для педагогів та батьків лекторії «Гендерна політика в Україні», «Чоловічі й жіночі ролі в сім'ї та в суспільстві», «Чоловіче та жіноче виховання», семінари-практикуми «Формування основ гендерної культури особистості», «Питання статевого виховання дітей» тощо.

На засіданні міської міжвідомчої комісії з питань координації дій щодо попередження насильства в сім'ї, протидії торгівлі людьми, демографічного розвитку та гендерної рівності були заслухані інформації з питань комплексного гендерного підходу, як дієвого механізму впровадження гендерної складової при плануванні програм та проєктів, підходи до впровадження політики «Жінка в розвитку» та «Гендер і розвиток»; про практичне застосування гендерних підходів; 10 кроків комплексного гендерного підходу, «Євро-2012, поінформованість населення щодо потрапляння до тенет рабства» та інше.

У рамках щорічної Всеукраїнської акції «16 днів проти гендерного насильства» у 2010 р. були проведені:

- тренінг з професійної етики та толерантності для журналістів місцевих ЗМІ щодо проблем торгівлі людьми;
- засідання Клубу «Вечірня жіноча гімназія» на тему «Повага до прав та свобод інших людей»;
- лекційно-тренінгове заняття на базі Школи волонтерів «Проблема насильства як наслідок негативного впливу виховання в сім'ї»;
- засідання Сімейного клубу на тему: «Відповідальне батьківство: як думаю я»;
- заняття для учнівської та студентської молоді з питань міжособистісних стосунків та гендерної рівності;
- організовано роботу відеолекторію «Станція призначення – життя» з нагоди Всесвітнього дня боротьби проти рабства для учнівської молоді;
- міська акція по розповсюдженню інформаційної друкованої продукції з питань протидії торгівлі людьми;
- форум-театр з питань протидії торгівлі людьми;
- виготовлення соціальної реклами з питань протидії торгівлі людьми;

— робота лекторію для заступників директорів з виховної роботи загальноосвітніх закладів міста на тему «Гендерне виховання – нагальна потреба сучасної освітньої системи».

Проблема обізнаності учнівської молоді з питань психології сімейних відносин, гендерного виховання та гендерної культури є однією з найактуальніших в старшому шкільному віці. З огляду на сказане, у загальноосвітніх школах міста (ЗОШ №7, ЗОШ №14, ЗОШ №19, ЛІЦЕЙ №25, ВЗОШ №1) з 2001р. впроваджується факультативний курс «Етика і психологія шлюбних стосунків». Основна мета курсу – підготовка старшокласників до сімейно-шлюбних стосунків, засвоєння старшокласниками моделей сімейних відносин, подолання гендерних стереотипів. Практичними психологами ЗОШ розроблені усі заняття даного курсу, включаючи інформаційні повідомлення, інтерактивні вправи.

Науково-методичним центром спільно з обласним центром планування сім'ї, жіночою консультацією ЦМЛ №1 м. Житомира, жіночою консультацією ЦМЛ №2 м. Житомира забезпечено організацію та проведення інформаційно-просвітницьких заходів для старшокласників з метою формування гендерної культури, психогієни статевих стосунків «Сексуальне здоров'я майбутніх чоловіків та жінок».

Методисти науково-методичного центру управління освіти міської ради брали участь у семінарі-практикумі «Психокорекційна робота з особами, які вчинили насильство», де обговорювались проблеми гендерної рівності, організований ГО «Розрада». Заступники директорів з виховної роботи загальноосвітніх шкіл м. Житомира були учасниками ярмарку гендерних інновацій, організованого Житомирським обласним гендерним ресурсним центром та головним управлінням у справах сім'ї, молоді, та спорту Житомирської облдержадміністрації. У ярмарку свої напрацювання презентували ЗОШ №21 «Система впровадження гендерних знань», екологічний ліцей №24 «Абетка рівності» («Основи гендерної культури – кожному»). Методисти НМЦ та практичні психологи ЗОШ брали участь у тренінгу «Інструменти гендерного інтегрування в роботу органів державної влади», організованого «Жіночим інформаційно-консультативним центром».

В загальноосвітніх закладах міста спеціалісти соціально-психологічної служби здійснювали психологічний супровід навчально-виховного процесу у напрямку формування у педагогів та батьків знань з питань гендерного виховання дітей. Так, у ЗОШ №22 впроваджується розвиваюча програма для батьків «Школа батьківства», проводились батьківські лекторії на тему: «Гендерна рівновага у вихованні дітей» (ЗОШ №27), «Дівчатка і хлопчики. Чому такі різні?» (ліцей №25), «Як виховувати хлопчика, дівчинку» (ЗОШ №19), «Психофізіологічні особливості хлопчиків та дівчаток» (Міський колегіум), «Особливості соціальних статусів у класах хлопчиків та дівчаток» (ЗОШ №28), «Гендерні особливості мотивації хлопців та дівчат» (ЗОШ №26) тощо.

У загальноосвітніх закладах міста систематично проводяться виховні години, тренінгові заняття для учнівської аудиторії на зазначену тему.

Питання гендерної рівності, виховання гендерної культури обговорюються на засіданнях Школи лідерів учнівського самоврядування, Школи волонтерів.

Управлінням у справах сім'ї, молоді та спорту Житомирської міської ради розроблено міську програму по підтримці сім'ї «Родина Житомира» на 2008-2011 роки, яка затверджена рішенням міської ради від 28.12.07 р. №480 зі змінами від 02.03.2010 р. №1158 «Про внесення змін в міську програму по підтримці сім'ї «Родина Житомира» на 2008-2011 роки», яка містить ґендерний компонент (Витяги).

Витяги із міської програми по підтримці сім'ї «Родина Житомира» на 2008-2011 роки

До розділу III «Забезпечення ґендерного паритету в сім'ї»:

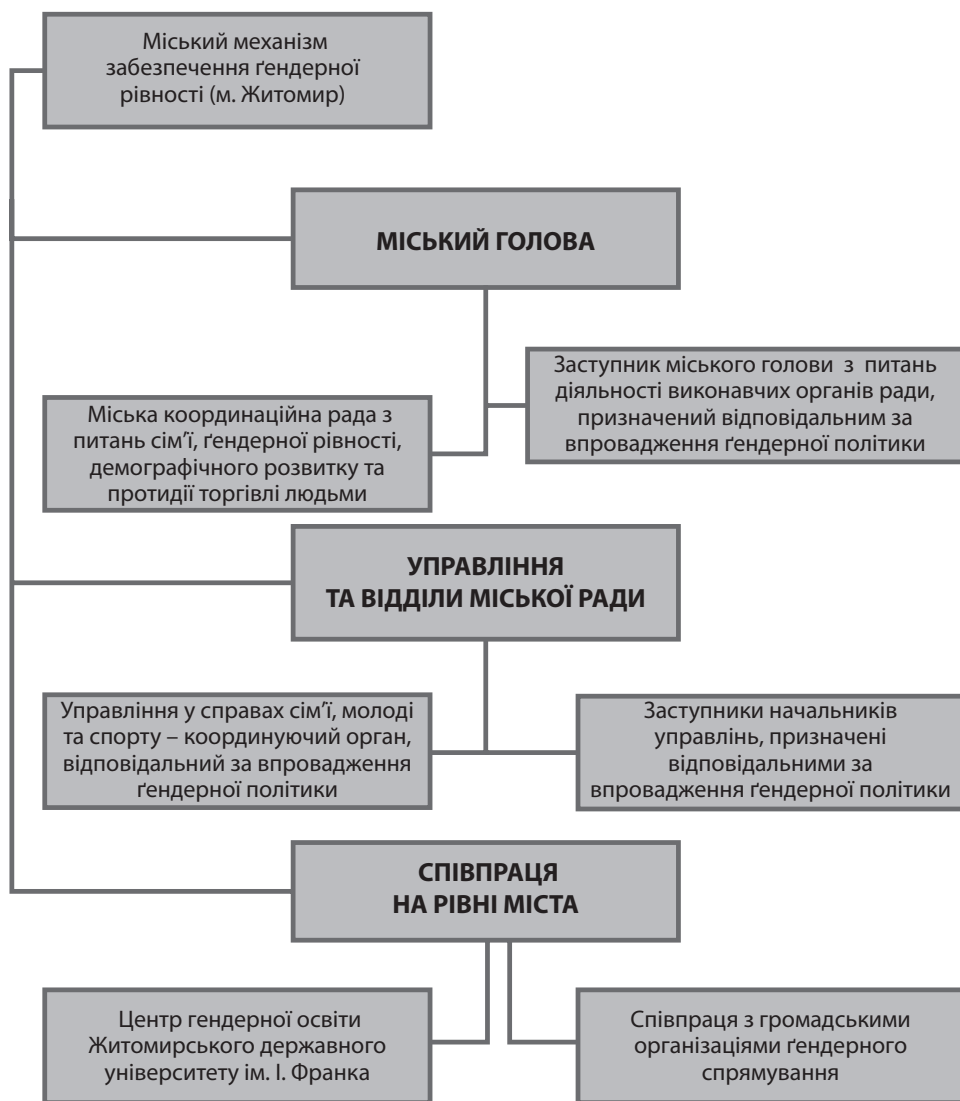
- Проведення фотоконкурсів серед населення міста з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.
- Забезпечення спеціальною літературою (брошурами, буклетами, довідниками тощо), спрямованою на запобігання ґендерному насил्लю.
- Реалізація просвітницьких програм з подолання ґендерних стереотипів формування ґендерної культури.
- Проведення моніторингу щодо дотримання засобами масової інформації вимог із забезпечення рівноправності статей під час висвітлення ролі жінок і чоловіків у всіх сферах життєдіяльності.
- Організація інформаційно-просвітницьких та освітніх заходів (семінарів, тренінгів тощо) про попередження насильства в сім'ї, формування ґендерної культури для посадових осіб місцевого самоврядування, дільничних інспекторів міліції.
- Розробка соціальної реклами, придбання спеціальної літератури (брошур, буклетів, довідників тощо) для забезпечення просвітницької роботи серед населення під час проведення соціально-профілактичних, інформаційно-просвітницьких акцій протидії туберкульозу, ВІЛ/СНІДу, наркоманії, боротьби з тютюнопалінням, алкоголізмом, венеричними захворюваннями тощо.

У м. Житомирі працює низка організацій ґендерного спрямування, з якими міське управління налагодило тісну співпрацю:

1. Центр ґендерної освіти Житомирського державного університету ім. І.Франка.
2. Жіночий інформаційно-консультативний центр.
3. Житомирська громадська організація «Авенір».
4. Житомирська обласна професійна асоціація практикуючих психологів, психотерапевтів.
5. Житомирська обласна та міська рада жінок та інші.

Таким чином, виробляється спільна стратегія щодо основних напрямків ґендерної політики, взаємодії громадських організацій і владних структур, починає формуватися

комплексний механізм забезпечення ґендерної рівності на місцевому рівні. Схематично міський механізм забезпечення ґендерної рівності у м. Житомирі можна представити наступним чином:

На загал варто констатувати і наявність труднощів, які ускладнюють процес ґендерної інтеграції, зокрема, нерозбудованість механізму впровадження ґендерної рівності: не вистачає фахівців у сферах ґендерного бюджетування, ґендерної експертизи розпорядчих документів, зростає потреба у експертах з ґендерних питань, які можуть надати допомогу у бюджетній та промисловій сфері щодо впровадження комплексного ґендерного підходу тощо.

8.2. ДІЯЛЬНІСТЬ ЦЕНТРУ ҐЕНДЕРНОЇ ОСВІТИ ЖИТОМИРСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

Розділ підготовлений директоркою Центру ґендерної освіти Житомирського державного університету ім. І.Франка О.Л. Остапчук.

Центр ґендерної освіти (надалі – Центр) створено при Студентській соціальній службі для молоді Житомирського державного університету імені Івана Франка 17 квітня 2007 р. Метою діяльності Центру є популяризація та розповсюдження ґендерних знань, підвищення рівня ґендерної культури молоді, стимулювання ґендерної самоосвіти, а також інтеграція ґендерного підходу у навчально-виховний процес.

Основними напрямками діяльності Центру є:

- створення інформаційних ресурсів із ґендерної проблематики для учасників освітнього процесу;
- розробка і сприяння впровадженню навчальних курсів із ґендерної тематики у вищій та загальноосвітній школі;
- здійснення просвітницької діяльності з метою популяризації егалітарних цінностей та ідеї розвитку суспільства на паритетних засадах;
- сприяння формуванню коаліції навчальних закладів, зацікавлених у поширенні ґендерної освіти;
- проведення ґендерних досліджень;
- організація та проведення науково-методичних семінарів, конференцій для викладачів, студентів, учителів загальноосвітніх шкіл;
- залучення молоді до участі в акціях, які відповідають меті діяльності Центру.

Центр діє на громадських засадах, тому волонтерство – це спосіб організувати ефективну діяльність. Волонтерська діяльність характеризується добровільністю, соціальною спрямованістю, інноваційністю, активною громадською позицією, що особливо важливо у світлі сучасних ґендерних перетворень і досягнення сталого розвитку суспільства. З 2008 р. на базі Центру активно діє волонтерський загін «Паритет», діяльність якого спрямована на поширення ґендерних знань та розвінчання ґендерних стереотипів. На сьогодні чисельність загону становить 50 осіб: 46 дівчат, 4 хлопці. Щоб долучитись до роботи «Паритету», бажаючи опанувати базовий курс ґендерної грамотності, який складається з десяти тренінгових занять:

1. Основи теорії ґендеру.
2. Ґендерна соціалізація.
3. Ґендерні особливості депривованого юнацтва.
4. Відповідальне батьківство.
5. Ґендерні аспекти змістовного дозвілля.
6. Ґендерні проблеми професійного становлення.

7. Гендерний вимір тайм-менеджменту.
8. Протидія насильству і торгівлі людьми.
9. Комунікаційні технології у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.
10. Методика написання проектних заявок на гендерну тематику.

При підготовці студентів-волонтерів до діяльності на базі Центру активно застосовувався *метод «рівний-рівному»*, розроблений фахівцями Міністерства освіти і науки України з огляду на те, що найоптимальнішим є навчання між однолітками, коли молода людина оволодіває знаннями та набуває соціального досвіду в ході спілкування з ровесниками. Завдяки таким особливостям, як спільність цінностей, рівність у взаєминах, подібність життєвого досвіду, навчання однолітків однолітками сприяє довірі до соціально значущої інформації, в нашому випадку – до гендерної тематики. Попри безсумнівні переваги цей метод має й ряд недоліків, зокрема недостатність досвіду та відсутність «експертної» позиції учасників процесу. З метою зниження зазначених ризиків при використанні цього методу нами передбачено систематичні курси підвищення кваліфікації студентів-волонтерів – майстер-класи, які проводять фахівці з гендерних питань (викладачі, громадські діячі). Протягом 2008-2010 н.р. проведено такі майстер-класи: «Гендер і права людини», «Методика організації гендерно-тематичних акцій», «Гендерні інновації», «Гендерні аспекти здорового способу життя», «Гендерна політика в Україні: проблеми і перспективи».

Для оптимізації діяльності Центру видано методичні рекомендації «Підготовка волонтерів до реалізації ідеї гендерної рівності».

У разі успішного засвоєння програми, волонтерки/волонтери отримують сертифікат, який є підставою для їхньої подальшої участі у роботі «Паритету», причому вони мають можливість вільного вибору напрямів роботи. Протягом 2008-2011 років волонтерки та волонтери «Паритету»:

- забезпечують діяльність гендерного відеоклубу, учасники/учасниці якого мають можливість не лише переглянути відеоматеріали про гендерні аспекти буття, але й взяти участь в обговоренні;
- обслуговують бібліотеку Центру гендерної освіти;
- видають газету на гендерну тематику, зокрема, з 2011р. – Житомирське молодіжне інформаційне видання «Акцент»;
- проводять тренінги на гендерну тематику (за методом «рівний-рівному»);
- здійснюють пошуково-аналітичну роботу (укладання тематичних папок);
- розробляють інформаційні матеріали (буклети, листівки, плакати), готують тематичні виставки соціальної реклами та плакатів;
- організовують дозвілєві заходи на гендерну тематику в обласній дитячій лікарні та виховні години у загальноосвітніх навчальних закладах;

- проводять гендерні дослідження (переважно у межах курсових, бакалаврських та магістерських робіт);
- координують роботу груп «Гендер і суспільство» та «Гендерна просвіта молоді Житомирщини» у соціальних мережах;
- організовують та проводять обласні акції та масові заходи на гендерну тематику;
- реалізують власні проекти;
- розширюють мережу волонтерських загонів з реалізації ідеї гендерної рівності (осередки у м. Коростень, м. Новоград-Волинський).

Волонтерська діяльність на базі Центру сприяє розвитку професійно-важливих якостей (як-то: толерантність, асертивність, емпатія, гендерна чутливість) студентів – майбутніх педагогів, психологів, соціальних педагогів, журналістів – та підвищує їх рівень готовності до реалізації гендерного підходу у професійній діяльності. Свідченням соціальної активності волонтерів/волонтерок Центру є розроблені та реалізовані ними авторські проекти (за підтримки громадських організацій). Так, на базі Центру протягом березня-травня 2009 р. було реалізовано проект «Соціалізація жіночої студентської молоді, в тому числі молодих матерів» за підтримки Українського Жіночого Фонду, який мав на меті підвищення спроможності до працевлаштування студенток-випускниць, в тому числі молодих мам. Центр брав активну участь у реалізації проекту «Впровадження гендерних підходів у роботу кримінально-виконавчої інспекції Житомирської області» за підтримки Швейцарського Бюро Співробітництва в Україні.

Протягом січня-квітня 2011р. волонтерками Центру – переможницями програми молодіжного жіночого лідерства «Перший крок до успіху» Українського Жіночого Фонду – впроваджується проект «Гендерна просвіта молоді Житомирщини», в межах якого передбачено проведення гендерного геокешингу, серія тренінгів для сільської молоді та шість випусків молодіжного інформаційного гендерночутливого видання «Акцент».

Центр є гендерним експертним осередком області, оскільки активісти мають відповідні наукові напрацювання, необхідний практичний досвід, систематично підвищують рівень знань із гендерних питань, та протягом 2010-2011 років стали сертифікованими тренерами Програми рівних можливостей та прав жінок в Україні, а також проекту Європейського Союзу «Права жінок та дітей в Україні – комунікаційний компонент». Директорка та координаторка проектів Центру включені до складу обласної координаційної ради з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку та протидії торгівлі людьми.

Представники Центру брали участь у навчальних поїздках до Швеції (2008 р.) та Литовської Республіки (2010 р.) з метою обміну міжнародним досвідом у сфері гендерної політики та гендерної освіти.

Налагоджено співпрацю Центру із Програмою рівних можливостей та прав жінок в Україні; проектом ЄС «Права жінок та дітей в Україні – комунікаційний компонент»; Управліннями у справах сім'ї, молоді та спорту (різних областей); гендерними ресурсними та освітніми центрами; неурядовими організаціями. Досвід співпраці Центру з іншими установами й організаціями дає можливість структурувати суб'єктів соціального партнерства, виділити форми роботи та апробовані практики (див. Таблиця 8.2.1.).

Центром ініційовано та проведено низку масових заходів гендерного спрямування. Зокрема, наприкінці листопада 2007р. у межах Всеукраїнської акції «16 днів протидії гендерному насильству» був проведений Житомирський обласний конкурс фоторобіт «Оголошуємо тендер на гендер», що мав на меті висвітлити уявлення молоді про сучасні тенденції та проблеми гендерного розвитку суспільства. За результатами конкурсу оформлено виставку робіт, нагороджено переможців, видано перекидний календар, що популяризує ідею рівних можливостей.

У березні 2008 р. на теренах Житомирщини вперше було проведено акцію «Стоп сексизм!», спрямовану на подолання гендерних стереотипів у рекламі, що перешкоджають повноцінній участі жінок і чоловіків в усіх сферах економічного, політичного, соціального та культурного життя.

У грудні 2008 р. проведено Житомирський обласний Конкурс студентських наукових робіт із гендерної тематики, що мав на меті підтримку й стимулювання студентів у здійсненні гендерних досліджень. Значна кількість студентських наукових робіт, поданих на Конкурс, лягла в основу розробки курсових та бакалаврських досліджень у сфері гендерної проблематики. За результатами Конкурсу видано збірник студентських наукових робіт «Гендерна проблематика соціокультурної сфери». Серед вихованців підліткових клубів проведено міський конкурс колажу «Толерантний світ».

У грудні 2009 р. проведено «Ярмарок гендерних інновацій Житомирської області». Основними завданнями цього заходу стали виявлення та підтримка кращих гендерних практик, об'єднання зусиль у поширенні ідеї гендерної рівності на теренах області, налагодження контактів для подальшої реалізації гендерних проектів. У грудні 2010 р. проведено круглий стіл «Сексизм у рекламі: до питання соціальної відповідальності», що мав на меті об'єднання зусиль влади, бізнесу, ЗМІ та громадськості задля подолання сексизму в рекламі м. Житомира.

У червні 2011 р. за підтримки проекту ЄС «Права жінок і дітей в Україні – Комунікаційний компонент» було проведено Інтерактивну гру «Dozor проти насильства», яка дала змогу молоді дізнатися про проблеми насильства в сім'ї та способи протидії, знайти нових друзів та однодумців, удосконалити вміння працювати в команді.

Напрацювання Центру представлено у каталозі «Кращі практики вирішення гендерних проблем». Соціальна значущість діяльності Центру гендерної освіти ЖДУ ім. І.Франка полягає в тому, що на місцевому рівні відбувається поживлення

роботи з ґендерної просвіти, висвітлення ґендерної тематики у ЗМІ, привернення уваги громадськості Житомира та області до питання забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. На всеукраїнському рівні – ознайомлення з досвідом Центру, інноваційними практиками роботи, технологією підготовки волонтерів до реалізації ідеї ґендерної рівності.

8.2.1. СУБ'ЄКТИ СОЦІАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА ЦЕНТРУ ҐЕНДЕРНОЇ ОСВІТИ ЖДУ ім. І.ФРАНКА

№ з/п.	Рівень	Назва організації-партнера	Форми співпраці	Реалізовані проекти й заходи
1	Міжнародні організації, Проекти міжнародних організацій	Програма рівних можливостей та прав жінок в Україні (Програма розвитку ООН, ЄС, Sida)	Форуми, конференції, семінари, консультації, круглі столи, тренінги для тренерів, закордонні навчальні поїздки, акції на ґендерну тематику, обговорення результатів діяльності Програми, методичний супровід	Всеукраїнський ґендерний освітній форум «Через освіту до рівності»; Міжнародна науково-практична конференція «Ґендерна освіта – ресурс розвитку паритетної демократії»; Національний Форум «Стоп насильству!»; ТдТ «Логіко-структурний підхід»; ТдТ «Підвищення ґендерної обізнаності вчителів»; Всеукраїнська виставка-ярмарок ґендерних ідей та проектів; Шведсько-український семінар «Свідоме батьківство – нові виклики і рішення»; Навчальна поїздка до Швеції, Литовської Республіки та інші.
		Проект Європейського Союзу «Права жінок та дітей в Україні – комунікаційний компонент»	Семінари, тренінги для представників засобів масової інформації та неурядових організацій, інформаційні кампанії	Тренінг для тренерів «Комунікаційні технології в ґендерному контексті»; Інформаційна компанія «Я проти насильства»; Інформаційна браслетна кампанія «Залишайся людиною»; Міжнародна конференція «Соціальна реклама»; Семінар «Організація та проведення комунікаційних кампаній в інтересах дітей та жінок»; Інтерактивна гра «Дозор проти насильства».
		Швейцарське Бюро Співробітництва в Україні	Реалізація проектів, обмін методичним інструментарієм	Проект «Впровадження ґендерних підходів у роботу Кримінально-виконавчої інспекції Житомирської області».
		Юнісеф	Семінари, конференції, методичне забезпечення	Семінари зі «Створення мережі тато-шкіл у Житомирській області»; Форум НДО, які працюють у галузі відповідального батьківства.

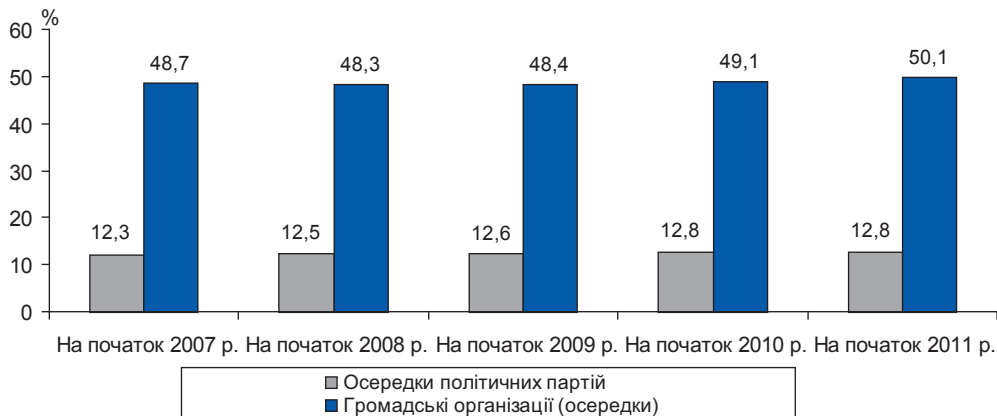
2	Всеукраїнські, обласні, міські недержавні організації	Жіночий консорціум України, УЖФ, ГО «Крона», Творче об'єднання «ТОРО», ЖОАФСС, ЖОГО «ТатКо», «Чоловіки проти насилля» та інші	Реалізація проектів, семінари, конференції, обмін інформаційними ресурсами	Проект «Соціалізація жіночої студентської молоді, в тому числі молодих матерів» (за підтримки Українського Жіночого Фонду); Проект «Гендерна просвіта молоді Житомирщини» (за підтримки Українського Жіночого Фонду); Міжнародна науково-практична конференція «Гендерні теорії, гендерні практики: налагоджуючи мости» (ГО «Крона»); Серія документальних відеофільмів «Незручна тема» (Жіночий консорціум України); Документальні відеофільми «Основний чоловічий інстинкт» і «Справа для справжніх чоловіків» (Творче об'єднання «Технології оптимального розвитку особистості»); Міжрегіональний громадянський Форум (ВОГО «Відкрите суспільство»).
3	Ресурсні та освітні гендерні центри	Закарпатський обласний центр гендерної освіти, Гендерний ресурсний центр Харківської ОДА, Вінницький освітній гендерний центр, Луганський ЦГО	Обмін досвідом, семінари, конференції, масові заходи на гендерну тематику	Всеукр. наук.-практ. конф. «Перспективи становлення гендерної освіти як реалізація демократичних перетворень в українському суспільстві» (м. Вінниця); Всеукр. наук.-практ. конф. «Інноваційні практики впровадження гендерної освіти» (м. Луганськ); Всеукраїнська освітня програма з підвищення кваліфікації директорів обласних гендерних ресурсних та освітніх центрів (м. Харків); Всеукраїнські школи відповідального батьківства та Школа спортивного гендерного орієнтування (м. Ужгород); Всеукраїнська школа для лідерів громадських організацій «Молодь проти насильства» (м. Харків).
		Житомирський обласний гендерний ресурсний центр	Спільні проекти, обмін методичним інструментарієм	Житомирський обласний конкурс фоторобіт «Оголошуємо тендер на гендер»; Масова наочна акція «Стоп сексизм!»; Конкурс студентських науково-дослідних робіт на гендерну тематику; Ярмарок гендерних інновацій Житомирської області; Круглий стіл «Сексизм у рекламі: до питання соціальної відповідальності».

4	Органи виконавчої влади та місцевого самоврядування	Управління у справах сім'ї, молоді та спорту, управління освіти і науки Житомирської ОДА, міська рада	Спільне виконання державної та обласної програми з утвердження гендерної рівності, заходи в межах Всеукраїнської акції «16 днів протидії гендерному насильству»	Участь у роботі обласної координаційної ради з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку та протидії торгівлі людьми та міської міжвідомчої комісії з гендерних питань; Тренінги для представників Житомирської обласної гендерної координаційної ради та заступників голів районних адміністрацій, відповідальних за гендерні питання; Міський конкурс колажу «Толерантний світ» тощо.
5	Освітні заклади	ДНЗ, ЗНЗ, ПТНЗ, ВНЗ, Житомирський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти	Семінари, тренінги, науково-практичні конференції, акції на гендерну тематику, організація волонтерських загонів з реалізації ідеї гендерної рівності	Творча група «Гендерні аспекти психологічного супроводу в умовах дитячого закладу» (ЖОІППО); Семінар заступників директорів із виховної роботи ЗНЗ «Впровадження гендерної освіти в школі»; Проект «Підготовка волонтерів до реалізації ідеї гендерної рівності на базі Новоград-Волинського медичного коледжу.
6	ЗМІ	Прес-клуб, журналісти	Висвітлення гендерної тематики у ЗМІ, навчання журналістів і студентів	Кількість публікацій про Центр у пресі – 30; кількість відеорепортажів про гендерні питання – 15.
7	Інші установи та організації	Лікарні, бібліотеки	Дозвіллеві заходи та акції на гендерну тематику, обмін інформаційними ресурсами	Дозвіллеві заходи на гендерну тематику в обласній дитячій лікарні, тематичні виставки, укомплектація бібліотечних фондів тематичною літературою.

8.3. УЧАСТЬ У ГРОМАДСЬКОМУ ЖИТТІ МІСТА

За даними управління статистики послуг Головного управління статистики, на початок 2011р. в місті легалізували свою діяльність 1691 структурне утворення всеукраїнських політичних партій та 1041 громадська організація з місцевим статусом та місцеві осередки. Протягом 2010 р. кількість цих громадських об'єднань збільшилась на 3,7% та 6,8% відповідно, а порівняно з початком 2007р. – на 22,0% та 36,3%.

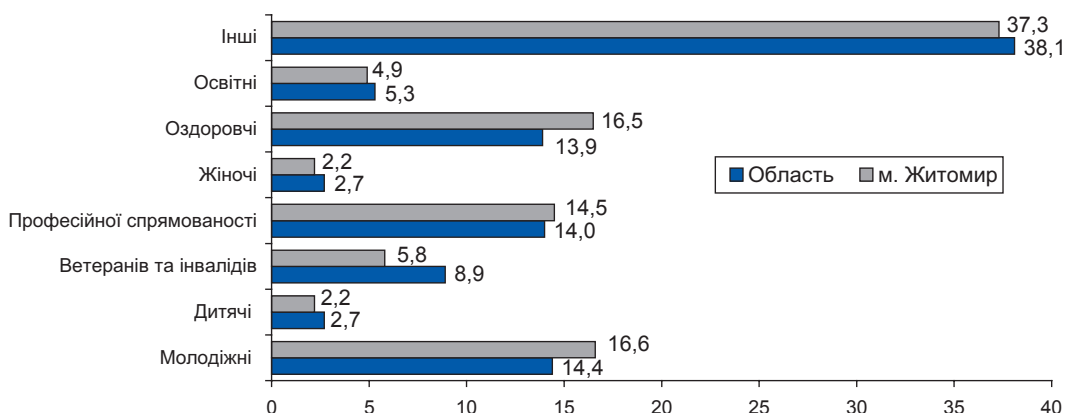
Питома вага об'єднань громадян м. Житомира у загальній кількості, легалізованих по області

Кількість громадських об'єднань обласного центру має досить вагому питому вагу у загальній кількості організацій, зареєстрованих в області. Зокрема, із загальної кількості об'єднань громадян Житомирщини кожний восьмий осередок політичної партії та кожна друга громадська організація (осередок) легалізували свою діяльність в м. Житомирі.

Структура громадських організацій (осередків), легалізованих на початок 2011 року

(у відсотках до загальної кількості)

У структурі громадських організацій (осередків), які легалізовані на початок 2011 р. в м. Житомирі, за спрямуванням і видами діяльності переважають молодіжні, оздоровчі та фізкультурно-спортивні об'єднання та об'єднання професійної спрямованості, їх частка складає 16,6% (173 організації), 16,5% (172 організації) та 14,5% (151 організація) відповідно.

Серед легалізованих громадських організацій (осередків) обласного центру 23, або 2,2% – жіночі. У загальній кількості організацій даного типу, які зареєстровані в області, вони складають 41,8%.

Кількість легалізованих об'єднань громадян

(на кінець року)

	2006	2007	2008	2009	2010
Усього	2150	2247	2375	2606	2732
Осередки політичних партій	1386	1430	1491	1631	1691
Громадські організації та осередки	764	817	884	975	1041
у тому числі					
об'єднання національних та дружніх зв'язків	32	32	32	33	35
молодіжні об'єднання	138	153	156	170	173
з них					
студентські	5	5	5	5	5
дитячі організації	21	23	23	23	23
жіночі організації	20	21	22	23	23
об'єднання ветеранів та інвалідів	40	44	53	56	60
з них					
ветеранів та інвалідів війни	8	8	8	8	8
об'єднання професійної спрямованості	108	113	123	146	151
об'єднання (товариства) охорони природи (екологічні)	14	14	14	19	19
об'єднання (товариства) охорони пам'яток історії та культури	8	8	9	9	9
оздоровчі та фізкультурно-спортивні об'єднання	119	125	129	157	172
об'єднання по захисту населення від наслідків аварії на ЧАЕС	7	8	9	9	9
науково-технічні товариства, творчі об'єднання	15	15	15	15	14
освітні, культурно-виховні об'єднання	40	41	43	45	51
інші громадські організації	202	220	246	270	302
Крім того, спілки об'єднань громадян	10	10	10	11	13
благодійні організації (об'єднання, фонди тощо)	133	145	162	168	177
профспілкові організації	713	721	730	731	748

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПОНЯТТЯ

Об'єднання громадян – добровільне громадське формування, створене на основі єдності інтересів для спільної реалізації громадянами своїх прав та свобод.

Об'єднання громадян, незалежно від назви, визнається політичною партією або громадською організацією.

Політичною партією є об'єднання прихильників певної загальнонаціональної програми суспільного розвитку, які мають головною метою участь у виробленні державної політики, формуванні органів влади, місцевого та регіонального самоврядування і представництва в їх складі.

Громадська організація є об'єднання громадян для задоволення та захисту своїх законних соціальних, економічних, творчих, вікових, національно-культурних, спортивних та інших спільних інтересів.

Легалізація об'єднань громадян – офіційне їх визнання.

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Дослідження ґендерного портрету міста є важливим етапом у формуванні політики забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на місцевому рівні, оскільки дані, вміщені в ньому:

- стануть основою для суспільних дискусій про шляхи вдосконалення та оптимізації соціально-економічної політики в місті;
- нададуть можливість простежити динаміку змін становища жінок і чоловіків у м. Житомирі, спрогнозувати перспективи розвитку;
- зможуть бути використаними у науковій та дослідницькій роботі, покликаній пояснити закономірності розвитку ґендерних взаємовідносин; при проведенні ґендерного аналізу за різноманітними методиками усіх сфер економіки тощо;
- стануть основою для подальших, більш глибоких, вузькогалузевих досліджень.

Висновки:

Проведене дослідження становища жінок та чоловіків у м. Житомирі дозволяє зробити загальні висновки:

1. За останні роки ситуація стосовно представництва жінок в органах державної влади та місцевого самоврядування почала змінюватися: кількість жінок-депутатів міської ради зросла майже вдвічі, а їх частка збільшилась на 10 в.п. порівняно із попереднім скликанням і становить 21,7% від загальної кількості депутатів VI скликання. Проте певний дисбаланс простежується і говорить про недостатню присутність жінок на рівні прийняття рішень.
2. Спостерігається позитивна тенденція щодо зменшення розриву в оплаті праці жінок і чоловіків у м. Житомирі від 19,2% до 11,7% протягом років, що аналізувалися.
3. Протягом аналізованих років зросла частка жінок у загальній кількості працюючих як наслідок більшої залученості жінок до продуктивної праці. Цей процес відбувається внаслідок активної життєвої позиції жінок, а також під впливом економічної кризи.
4. Окрім того, у м. Житомирі збільшився відсоток молодих жінок-держслужбовців: 49,9% жінок-держслужбовців у віці до 34 років, а чоловіків вказаного віку – 42,8 %.
5. Зросла частка жінок, які підвищили кваліфікацію, і у 2009 р. перевищила відповідний відсоток чоловіків.
6. Серед студентів навчальних закладів міста I-II рівнів акредитації (училищ, коледжів, технікумів) переважають чоловіки (53,8%), серед студентів III-IV рівнів акредитації (інститутів, університетів) – жінки (57,0%). Здобуття освіти за

спеціальностями відповідає існуючій сегрегації на ринку праці і є традиційним великою мірою через вплив гендерних стереотипів.

7. Серед слухачів аспірантур та докторантур переважають жінки, їх відсоток значно зріс з початку 2007р. до початку 2011р. на 13,7 в.п. та 11,8 в.п. відповідно, у загальній же кількості докторів та кандидатів наук переважають чоловіки. Жінки переважають серед молодших вікових груп як серед кандидатів, так і серед докторів наук.
8. Сумарний показник народжуваності дещо збільшувався протягом 2002-2009 років. Піднявся рівень народжуваності серед жінок старших вікових груп і зменшився серед жінок молодших 20 років, збільшилась питома вага народжень других, третіх та четвертих дітей за черговістю народження.
9. Спостерігається позитивна динаміка щодо партнерських пологів від 0% у 2006 р. до 100% – 2011 р. та щодо кількості чоловіків, які беруть відпустки по догляду за дитиною від 1,1% на початок 2010 р. до 2,7% станом на 1 липня 2011 р.
10. Позитивні тенденції щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, участі жінок у продуктивній сфері діяльності, на рівні прийняття рішень, залучення чоловіків до участі у вихованні дітей, участі у партнерських пологах тощо більше простежуються стосовно категорії населення міста, яке молодше 40-річного віку.
11. Протягом років змінилося співвідношення безробітних жінок і чоловіків відповідно від 74,6% і 25,4% на початок 2007 р. до 61,8% і 38,2% на початок 2011 р. Безробіття серед чоловіків має латентний характер, вони рідше, порівняно з жінками, звертаються до центру зайнятості. Сфери працевлаштування та навчання щодо перекваліфікації мають стереотипний характер, що потребує додаткового аналізу.
12. Смертність жінок від нещасних випадків у кілька разів нижча за чоловічу; кількість чоловіків, потерпілих від травматизму, значно перевищує кількість жінок (69,7% – виробничі травми та 43,4% – нещасні випадки), що може бути пов'язано із високим рівнем ризикованої поведінки у чоловіків.
13. Розрив у пенсійному забезпеченні жінок та чоловіків складає 23,2%, при цьому співвідношення між пенсіями жінок і чоловіків у середньому становило 76,8% у 2010 р.
14. Відбувається погіршення стану здоров'я, зокрема репродуктивного, як жінок, так і чоловіків.
15. Тривалість життя жінок більша, ніж чоловіків: у 2010 р. померлі жінки прожили в середньому 71,9 року, чоловіки – 62,4 року, отже різниця склала 9,5 року.
16. Гендерні диспропорції, що спостерігаються, можуть негативним чином впливати на соціально-економічний розвиток міста.

Рекомендації:

1. Посилювати, розвивати співпрацю державних, місцевих органів самоврядування, громадських організацій та об'єднань, ЗМІ міста в напрямі забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.
2. Активно формувати громадську думку за допомогою ЗМІ про переваги від впровадження ґендерних підходів у роботу органів місцевого самоврядування, підприємств, установ міста.
3. Сприяти більш професійному підходу щодо якості журналістських матеріалів стосовно висвітлення ґендерної тематики шляхом проведення відповідних навчань.
4. Проводити постійні навчання з ґендерних підходів та механізмів для працівників різних управлінь та відділів міськради з метою включення ґендерної складової в усі сфери життєдіяльності міста Житомира, зокрема щодо використання ґендерно сегрегованої статистики при плануванні.
5. Активно залучати депутатів та депутаток міської ради до навчання щодо включення ґендерної складової в роботу.
6. Залучати науковців, експертів з ґендерних питань до розробки проектів соціально-економічних програм міста та проведення ґендерної експертизи уже діючих програм.
7. Вживати заходи щодо поступового подолання дисбалансу представленості жінок і чоловіків у процесах прийняття рішень через забезпечення ґендерно збалансованого кадрового резерву тощо.
8. Систематично проводити просвітницькі кампанії та навчання з питань ґендерної обізнаності для населення міста.
9. Сприяти поширенню у ЗМІ інформації про можливості захисту від дискримінації за ознакою статі.
10. Проводити активну діяльність щодо заохочення до створення у м. Житомирі ґендерно чуйної реклами, позбавленої сексистських проявів.
11. Управлінням та відділам міської ради розробити систему звітності із сегрегацією даних за статтю. Це дасть можливість ретельніше вивчати проблеми та наслідки прийняття управлінських рішень, їх вплив на реальне становище жінок і чоловіків, недопущення дискримінації за ознакою статі.
12. Управлінням та відділам міської ради при розробці програм та заходів користуватись даними, сегрегованими за статтю та віковими групами.
13. Провести навчання для держслужбовців із питань інтегрування комплексного ґендерного підходу в роботу органів місцевого самоврядування.

14. Активно запроваджувати планування роботи управлінь та відділів міської ради на основі комплексного гендерного підходу.
15. Значно активізувати профілактичну роботу з метою формування відповідального ставлення до свого здоров'я жінок і особливо чоловіків.

ДЛЯ НОТАТОК

ДЛЯ НОТАТОК